

MES – TREČIOKAI!

(Praktiniai patarimai, kaip ugdyti lietuvių kalbą III klasėje)

LITUANISTINĖS MOKYKLOS III KLASĖS MOKYTOJO KNYGA

Pastaba. Šis rankraštis – tik pirmasis, juodraštinis, mokytojo knygos variantas, kuris yra dar rašomas. Darbas tęsiamas, todėl mokytojai gaus visą reikalingą medžiagą. Šią medžiagą galima rasti ir svetainėje www.saltinis.lt

Elektroninė versija

Čikaga – Vilnius

2019

Projekto vadovė
Autorė

LAIMA APANA VIČIENĖ
ELENA MARCELIONIENĖ

Pasiūlymus teikė:

Mokytojo knyga „Mes – trečiokai“ turi tą patį kaip ir pirmos bei antros klasės mokytojų knygų „Aš – pirmokas“, „Aš – antrokas“ tikslą – supažindinti pedagogą su lietuvių kalbos vadovėlio „Mes – trečiokai“ komplektu, kuriame įgyvendinta kalbos ugdymo plačiąja prasme kryptis – vidinė integracija, kai kalbos mokymuisi pasitelkiama literatūra, kai formalus gramatikos mokymasis keičiamas „gyva“ kalba – tikslingai parinktų tekstų analize, kai mokiniai, remdamiesi pavyzdžiais, taisykles atranda patys.

Šioje mokytojo knygoje aiškinama vadovėlio komplekto „Mes – trečiokai“ sandara, paskirtis, sudarymo principai, kaip dirbti su vadovėlio komplektu, atkreipiamas dėmesys į III klasėje aktualius kalbos teorijos dalykus, apžvelgiama kiekvienos kalbinės veiklos – klausymo, kalbėjimo, skaitymo ir rašymo – mokymo/si sistema. Kad mokytojui būtų lengviau organizuoti ugdymo procesą, siūlomas mokomosios medžiagos teminis planas visiems mokslo metams.

Knygoje aptariami visų vadovėlio „Mes – trečiokai“ skyrių tikslai, detaliai analizuojamos visos ir literatūros, ir kalbos temos. Jos parinktos atsižvelgiant į lituanistinių mokyklų programą ir susietos su I bei II klasės temomis, kad vaikai įtvirtintų tai, ką išmoko pirmaisiais ir antraisiais mokslo metais. Metodiniai paaiškinimai – nuosekliai aprašytos kiekvienos temos nagrinėjimo dalys tarsi mokymo/si proceso žingsniai. Taip pateikiant metodinius paaiškinimus, iš karto integruojamos ir aptiriamos visos kalbinės veiklos rūšys (apie jas išsamiai aiškinta I klasės mokytojo knygoje), mokytojui pakanka tik sekti tą aprašymą ir dirbti su komplekto mokomąja medžiaga, žinoma, pasirenkant, kas jo klasei aktualu, ir atmetant, praleidžiant, kas, jo manymu, nereikalinga, taip pat papildant savomis idėjomis. **Nei vadovėlio, nei pratybų sąsiuvinii medžiaga, nei mokytojo knygos patarimai nėra privalomi.**

Prie mokytojo knygos planuojama parašyti žodynėlį, pateikti plakatų, vertinimo lentelių pavyzdžių.

Šiai mokytojo knygai pasirinkta elektroninė versija. Autorė pasilieka teisę knygą papildyti, plėsti, tobulinti. Ji būtų dėkinga, jeigu mokytojai jai parašytų apie pastebėtas korektūros klaidas, netikslumus, pareikštų savo nuomonę, pateiktų siūlymų, pasidalytų savo darbo patirtimi. Prašome rašyti adresu marcelioniene@gmail.com

TURINYS

MOKYTOJUI APIE VADOVĖLIO KOMPLEKTĄ „MES – TREČIOKAI“

Vadovėlio komplekto sandara	4
Vadovėlio sudarymo principai.....	6
VADOVĖLIO MOKOMOSIOS MEDŽIAGOS TEMINIS PLANAS.....	9
METODINIAI PATARIMAI, KAIP NAUDOTIS VADOVĖLIO KOMPLEKTU.....	22

Vadovėlio komplekto sandara

Vadovėlio komplektą „Mes – trečiokai“ sudaro:

- daugkartinio naudojimo spalvota knyga,
- du pratybų dvispalviai sąsiuviniai,
- mokytojo knyga (elektroninė versija).

Vadovėlis ir pratybų sąsiuviniai sudaro vientisą sistemą, todėl neturėtų būti naudojami atskirai ar keičiami kitomis mokymo priemonėmis. Šią sistemą aiškina ir papildo mokytojo knyga.

Daugkartinio naudojimo knygoje „Mes – trečiokai“ pateikiama visa pagrindinė lietuvių kalbos ugdymo medžiaga III klasei:

- skyrių pavadinimai ir temos mokiniams,
- temos mokytojams,
- tekstai skaitymui,
- klausimai ir užduotys literatūrinei teksto analizei,
- elementari kalbos teorijos medžiaga (paaiškinimai, taisyklės),
- kalbinės (gramatikos) užduotys,
- piešiniai ir paveikslai, paveikslėlių serijos, nuotraukos sakytiniais ir rašytiniams darbams,
- medžiaga skyrių apibendrinimui, pasiekimų įsivertinimui ir įvertinimui.

Vadovėlis suskirstytas į 14 skyrių: 1. „Jau mokame! Jau galime!“ (P. 4–19), 2. „Paprasti ir stebuklingi daiktai“ (P. 20–35), 3. „Vėlyvo rudens šventės“ (P. 36–43), 4. „Miliausi ir brangiausi žmonės“ (P. 44–53), 5. „Baltos žiemos šventės“ (P. 54–61), 6. „Ir medis, ir paukštis, ir žvėrelis...“ (P. 62–79), 7. „Kokie jie?“ (P. 80–89), 8. „Kas didžiausi nenuoramos?“ (P. 90–97), 9. „Kas įdomaus vyksta dabar?“ (P. 98–105), 10. „Kas vyko anksčiau?“ (P. 106–115), 11. „Kas dar tik bus?“ (P. 116–121), 12. „Žalio pavasario šventės“ (P. 122–129), 13. „Sakiniai – mūsų mintys“ (P. 130–133), 14. „Ko išmokome III klasėje?“ (P. 134–136).

Skyriai yra nevienodos apimties. Skirtieji įvairioms šventėms yra trumpesni, juos sudaro 3–5 temos. Skirtieji svarbioms kalbos temoms daug platesni – gali turėti iki 8 temų. Kadangi vadovėlio komplekte integruotas literatūrinis ir kalbinis lavinimas, viena iš sistemos integruojančių linijų yra kalbos mokymosi sistema (sisteminio literatūros kurso pradinių dar neturi). Todėl skyriai sudaromi pagal kalbos mokymo (kalbos sandaros pažinimo) sistemą ir poreikius. Kad mokytojui būtų aišku, parodysime jų sąsajas.

Vadovėlis
„Mes –
trečiokai“

Kalbos mokymosi sritis	Vadovėlio skyrius
I – II klasės kurso kartojimas	„Jau mokame! Jau galime!“
Daiktavardžio sąvoka, skaičiai	„Paprasti ir stebuklingi daiktai“ „Vėlyvo rudens šventės“
Daiktavardžio giminės	„Miliausi ir brangiausi žmonės“ „Baltos žiemos šventės“
Daiktavardžio klausimai (kaitymas)	„Ir medis, ir paukštis, ir žvėrelis...“
Požymius reiškiančių žodžių (būdvardžių) vartojimas	„Kokie jie?“
Veiksmažodžio sąvoka, reikšmė, kaitymas	„Kas didžiausi nenuoramos?“
Esamasis veiksmažodžio laikas	„Kas įdomaus vyksta dabar?“
Būtaasis kartinis ir būtaasis dažninis laikas	„Kas vyko anksčiau?“
Būsimasis laikas	„Kas dar tik bus?“ „Žalio pavasario šventės“
Sakinys, sakinių įvairovė	„Sakiniai – mūsų mintys“
III klasės kurso apibendrinimas	„Ko išmokome III klasėje?“

Į šiuos skyrius įsiterpia trys šventėms skirti skyriai: „Vėlyvo rudens šventės“, „Baltos žiemos šventės“ ir „Žalio pavasario šventės“. Kadangi švenčių kalendorius gali šiek tiek keistis, pavyzdžiui, šv. Velykų, be to, vienos mokyklos turi vienokias jų tradicijas, kitos kitokias, šventiniuose puslapiuose vengiama svarbių kalbos mokymosi klausimų, kad vaikams nekiltų sunkumų, jeigu tema dar nebūtų išeita. Dalis šių skyrių medžiagos skirta namų skaitymui ir aptarimui su tėvais (jeigu vaikas turi tokias galimybes).

Vadovėlyje skyriaus pavadinimas rašomas puslapio viršuje didžiosiomis raidėmis, vis skirtingomis spalvomis, jo numeris žymimas romėniškais skaitmenimis. Tema rašoma po juo, jos seka žymima arabiškais skaitmenimis. Puslapio apačioje pateikiama temos formuluotė mokytojui, tėvams.

Vadovėlyje naudojami sutartiniai ženklai. Prie klausymo užduočių – ženklas „Atidžiai klausome“, prie kalbėjimo užduočių – ženklas „Kalbame, pasakojame“, prie skaitomų tekstų – „Skaitome, apmąstome tekstą“, prie sunkesnių tekstų diferencijuotam darbui – ženklas „Sunku, bet įdomu“, prie aiškinamų žodžių – „Aiškinamės žodį“, prie kalbos (gramatikos) užduočių – ženklas „Atliekame kalbos (gramatikos, rašymo) užduotis“.

Visame vadovėlyje, kiek tik galima, išnaudojamos paraštės: ten spalvotame fone pateikiami žodžių aiškinimai, kai kurios taisyklės, jeigu jas reikia tik priminti, trumpos kalbos, rašybos užduotys.

Pratybų
sąsiuviniai
„Mes –
trečiokai“
nr. 1 ir nr. 2

Prie vadovėlio parengti du pratybų sąsiuviniai skirti praplėsti ir įtvirtinti vadovėlio medžiagą. Pagrindinė jų paskirtis – mokyti rašyti žodžius, sakinius, tekstus. Žinoma, mokiniai skaitys pratimų tekstus, trumpai juos aptars, taigi sąsiuviniai pasitarnaus ir skaitymo įgūdžių tobulinimui. Paveikslėliai, paveikslėlių serijos suteiks progos kalbėti, pasakoti.

Pratybų sąsiuvinuose mokiniai ras jiems jau pažįstamus sutartinius ženklus: vadovėlio puslapius, užduoties numerį, ženklus „klausykite“, „pasakokite“, „spalvinkite, pabraukite“, „rašykite, išrašykite, nurašykite“, „aiškinkitės žodį“, „namų darbai“, „mokytojui, tėvams“. Trečioje klasėje jau mažiau spalvinimo, piešimo, žaidybinių užduočių, o daugiau rašymo, kūrybinių, įsivertinimo prastimų.

Sąsiuvinuose siūloma rašyti mažesniu šriftu, todėl linijos siauresnės. Bet vaikas pats gali rinktis raidės aukštį – rašyti per visą tarpelį ar per jo dalį. Kai kuriose užduotyse pateikiamas tik tuščias neliniuotas lapelis.

Prie pratybų sąsiuvinų įvairiems didesniems kūrybiniais darbams būtų reikalingas papildomas paprastas sąsiuvinis ar atskiri popieriaus lapai – mokytojas kartu su vaikais renkasi, kas jų klasei tinkamiausia.

Mokytojo
knyga
„Mes –
trečiokai“

Šioje mokytojo knygoje pateikiama visa mokytojui reikalinga metodinė medžiaga: išaiškinami kiekvieno skyriaus tikslai, aptariama kiekviena tema, detaliam aptariamam literatūriniam tekstui ir darbui su jais, nagrinėjamos kalbinės užduotys. Taigi **mokytojas į rankas gauna visą pagalbą, kurią gali priimti tiek, kiek mano esant reikalinga. Visi šie paaiškinimai nėra privalomi, juos galima koreguoti, papildyti savais sumanymais.**

Tačiau mokytojais turėtų suprasti, kad autorė visą mokomąją medžiagą vaikams ir metodinę medžiagą pedagogams labai apgalvojo. Todėl kartais gal geriau pasikliauti ja negu kurti savo versiją. Ypač tai pasakytina apie grožinio teksto analizę ir gramatikos užduotis.

Labai svarbu, kad mokytojais, ypač tie, kurių silpnos lietuvių literatūros ir kalbos (gramatikos) žinios, aiškindami mokiniams vieną ar kitą temą nedarytų dalykinių klaidų. Todėl jiems būtina atidžiai perskaityti teorinę medžiagą – į temos aprašus įterptus dalykinius paaiškinimus „Mokytojui“.

Vadovėlio sudarymo principai

Kaip I ir II klasės vadovėliai, taip ir III klasės komplektas sudarytas **vidinės integracijos principu**, t. y. jame integruotos visos lietuvių kalbos ugdymo/si sritys:

- mokymasis klausytis lietuviškos šnekos ir kalbėti;
- mokymasis skaityti tekstą ir pažinti lietuvių tautosaką bei vaikų literatūrą, etnokultūros elementus;
- mokymasis rašyti žodžius, sakinius lietuviškais rašmenimis (spausdintinėmis raidėmis) ir kurti tekstą lietuvių kalba;
- kalbos sandaros pažinimas (fonetika, morfologija, leksikos, sintaksės elementai), teksto tipai (pasakojimas, aprašymas);
- Lietuvos kultūros, istorijos, geografijos elementai.

Ypač svarbu, kad mokytojas suprastų, jog literatūrinis lavinimas ir kalbinis ugdymas sujungti. Kalbos (gramatikos) mokomasi iš skaitytų tekstų, kurie yra tikslingai atrinkti. Mokiniai skaito grožinį

kūrinį, aiškinasi nesuprantamus žodžius, aptaria jo turinį, idėjas, išsako savo mintis, emocijas, o po to tą tekstą panaudoja kalbos dalykams mokytis. Pavyzdžiui, perskaitę kūrinį apie praeities įvykius randa būtojo kartinio laiko veiksmazodžius, aiškinasi jų vartojimą ir patys mėgina juos vartoti. Taip mokiniams nereikia „kalti“ gramatikos apibrėžimų, taisyklių, o jie patys jas atranda skaitydami ir analizuodami tekstą. Be to, literatūriniai tekstai yra geras pavyzdys vaiko kūrybai, saviraiškai skatinti.

Skaitymas iš dalies siejamas ir su Lietuvos gamtos, istorijos pažinimu. Žinoma, vadovėlyje nepateikiamas išsamus Lietuvos geografijos ar istorijos kursas (tokio uždavinio sau nekėlėme), tačiau siūloma skaityti gražių publicistinių tekstų, pažintinių knygų ištraukų.

Visų kalbos ugdymosi sričių integracija tituliname vadovėlio lape išreikšta žodžiais: „**Klausome**“, „**Kalbame**“, „**Skaitome**“, „**Rašome**“. Taigi vadovėlis neapsiriboja tik šnekamosios lietuvių kalbos mokymu bendravimo, susižinojimo tikslais (kaip dažnai būna svetimos kalbos vadovėliuose), o skirtas lietuvių kalbos, tautosakos ir literatūros, kaip kultūros dalies, pažinimui, lietuviškumo puoselėjimui, rašytinės kalbos, kūrybiškumo ugdymuisi, lietuvių kalbos sandaros pažinimui.

Vadovėlio kokybę lemia ir jo tekstai. Atrenkant tekstus į „Mes – trečiokai“ buvo vadovaujama trimis svarbiausiais kriterijais:

- teksto tinkamumas, prieinamumas šio amžiaus tarpsnio vaikui,
- teksto meniškumas,
- teksto tinkamumas kalbos (gramatikos) mokymuisi.

Be to, dar buvo stengiamasi pateikti naujausių lietuvių vaikų rašytojų kūrinų, klasikos ir modernios literatūros, prozos ir poezijos pavyzdžių, pristatyti įvairius tautosakos žanrus.

VADOVĖLIO MOKOMOSIOS MEDŽIAGOS PASKIRSTYMAS

Jeigu I ir II klasės vadovėliuose buvo pateiktos 33 temos – kiekvienai mokslo metų savaitei po vieną, tai šiame III klasės vadovėlyje yra, kaip minėta anksčiau, 14 skyrių, kuriuos iš viso sudaro kelios dešimtys temų, nevienodų savo sudėtingumu ir svarba. Vienos pareikalaus daugiau darbo, išsamesnio aiškinimosi klasėje, kitos gali būti nagrinėjamos savarankiškai. Visa vadovėlio komplekto medžiaga plane suskirstyta į 31 temą. Tačiau jų skaičių mokytojas gali keisti: sujungti mokslo metų pradžioje kartojimui skirtas temas, praleisti kai kurias ir atvirkščiai – pridėti šventėms skirtas temas.

Šventinės temos taikomos prie jų kalendoriaus ir kiekvienoje mokykloje gali skirtis. Todėl į šį planą jos neįtrauktos – mokytojas turėtų pats numatyti, kuriai šventei kurią savaitę ir kiek pamokų skirs. Kadangi šeštadieninėje mokykloje labai ribotas laikas, gali būti, kad šventė klasėje bus tik trumpai aptariama, o jos tema plėtojama bendrame mokyklos renginyje. Trijuose šventiniuose skyriuose kiekvienai šventei po vieną temą gali būti skirta savarankiškam skaitymui namie su tėvais. Todėl šventinėse temose tikslingai nenumatyta kalbos mokymosi (gramatikos) užduočių. Savarankiškam skaitymui gali būti skirta ir daugiau temų, jeigu darbui klasėje pritrūksta laiko. Taip norima paskatinti tėvus prisijungti prie vaikų kalbos ugdymosi, daugiau bendrauti su jais.

Siūlomas planas yra tik vienas iš variantų, kurio neprivaloma laikytis. Kiekvienai savaitei numatytos dvi pamokos. Taigi kiekvienas mokytojas turėtų atsižvelgti į savo mokinių galimybes, jų lietuvių kalbos lygį ir mokyklos tradicijas bei atitinkamai planuoti medžiagą.

Mėnuo, savaitė, pamoka	Skyrius ir tema	Vadovėlio medžiaga	Vadovėlio puslapiai	Pratybų sąsiuvinio puslapiai

	I skyrius. JAU MOKAME! JAU GALIME!	Pastaba. Pagal mokytojų pageidavimus kartojimui skirtas visas vadovėlio I skyrius – 8 temos. Tačiau stiprioje klasėje galima šį laiką trumpinti, pavyzdžiui, 1 – 3 temai skirti tik vieną savaitgalį, t. y. 2 pamokas. Labai silpnai lietuviškai kalbančių vaikų klasėje galima atsisakyti 8 temos.		
1 sav. 1 pam.	1 tema. Kaip mokame kalbėtis, pasakoti?	Pasakojimai apie Lietuvą, Vilnių: ką prisimena iš I – II klasės, pagal vadovėlio nuotraukas, iš asmeninės, šeimos patirties. Kokią žino lietuvių pasaką, jos sekimas.	4–5	1
2 pam.	2 tema. Kaip mokame skaityti?	Just. Marcinkevičius. Tai gražiai mane augino. Eilėraščio klausymas ir skaitymas. Analizė pagal klausimus. Pagal J. Degutytę. Šaltinėlis (Ištrauka). Kūrinio skaitymas ir aptarimas.	6–7	2 – 3 (raudonai pažymėti namų darbų puslapiai)
2 sav. 1 – 2 pam.	3 tema. Kaip tariame lietuvių kalbos garsus, kaip juos skiriame?	Pavyzdžio analizė. <i>Lietuvių kalbos garsai: balsiai, priebalsiai, dvibalsiai, ilgieji balsiai, trumpieji balsiai, kietai ir minkštai tariami priebalsiai. Priebalsių minkštumo ženklas i.</i>	8–9	4 – 5
3 sav. 1 pam.	4 tema. Kaip mokame pavadinti mus supančius daiktus?	G. Morkūnas. Mamos išradimai (ištrauka). Teksto analizė. Drabužių, valgių pavadinimai. T. Dirgėla. Staskai eidavosi... Teksto analizė. Mokinio daiktų, su mokykla susijusių dalykų pavadinimai.	10–11	6 – 7
2 pam.	5 tema. Kaip mokame atpažinti ir vartoti daiktų pavadinimus?	Pagal K. Kasparavičių. Visi daiktai svarbūs! Teksto aptarimas. <i>Daiktų pavadinimai arba vardai.</i>	12–13	8 – 9
4 sav. 1 pam.	6 tema. Kaip mokame kurti pasakojimą, pavadinti veiksmus?	V. Račickas. Geriausi draugai pasaulyje. Pasakojimo tema, įvykis. Pasakojimas pagal skaitytą tekstą ir paveikslėlių seriją. <i>Pasakojimo sandara.</i>	14–15	_____
2 pam.	7 tema. Kaip atpažįstame	Vaikų pasakojimai. Veiksmo žodžiai. Laiko juosta:	16–17	10 – 11

	veiksmo žodžius ir mokame juos vartoti?	praeitis ← dabartis → ateitis. Veiksmo žodžių klausimai.		
5 sav. 1 – 2 pam.	8 tema. Kaip gebame kurti?	Skyriaus apibendrinimas. Skaitykime, grožėkimės ir kurkime! Kūrybiniai darbai: pasakojimas pagal paveikslą, rašinėlis rudens tema.	18–19	12 – 13
		I testas (jeigu mokytojas randa laiko, gali būti atliekamas klasėje, o jei ne – galima skirti visai savaitei kaip namų darbą).		30 60 – testo atsakymai
6sav. 1 pam.	II skyrius. PAPRASTI IR STEBUKLINGI DAIKTAI. 1 tema. Daiktas ar nedaiktas?	J. Linauskas. Ginčas. Kūrinio skaitymas ir aptarimas. Daiktų pavadinimai. R. Černiauskas. Debesėlis Ardas. Kūrinio skaitymas ir aptarimas. Kurie žodžiai yra daiktų pavadinimai?	20–21	14–15
2 pam.	2 tema. Kas?	Kas? Lietuvių minklės. Minklių minimas, naujų kūrimas. J. Degutytė. Bitė. Eilėraščio skaitymas, aptarimas. Klausimas <i>kas?</i> eilėraštyje.	22–23	16–17
7 sav. 1 pam.	3 tema. Kas yra daiktavardis?	Daikto vardas – daiktavardis.	24–25	18–19
2 pam.	4 tema. Daiktavardžiai rašytojų kūryboje.	Pagal R. Uną. Štai kaip atrodo mano kambarys. Kambario aprašymas. Daiktavardžių radimas tekste. R. Šerelytė. Maumo namuose. Kambario ir virtuvės aprašymas. Daiktavardžių radimas tekste.	26–27	20–21
8 sav. 1 pam.	5 tema. Vienas daiktas ir daug daiktų.	G. Adomaitytė. Kap kap kap. Vienas daiktas pasakojime. Pagal V. Žilinskaitę. Skėčiai, skėteliai, skėtaičiai (ištrauka). Daug daiktų pasakoji-	28–29	22–23

2 pam.	6 tema. Daiktavardžio skaičiai.	me. Daiktavardžių vienaskaita ir daugiskaita. Daiktavardžių klausimai.	30–31	24–25
9 sav. 1 pam.	7 tema. Daiktai rašytojų fantazijose.	Pagal K. Kasparavičių. Marsiečiai. Teksto skaitymas ir aptarimas. Daiktavardžių vienaskaita ir daugiskaita. V. Palčinskaitė. Vežimėlis. Eilėraščio klausymas, skaitymas, aptarimas. Daiktavardžių vienaskaita ir daugiskaita.	32–33	26–27
2 pam.	8 tema. Kuriame daiktų istorijas.	Rašytojų pasakojimai apie daiktus. Pasirinkto daikto istorija (žodžiu ir raštu) Daiktavardžių vartojimas tekste. II testas (jeigu mokytojas randa laiko, gali būti atliekamas klasėje, o jei ne – galima skirti visai savaitei kaip namų darbą).	34–35	28–29
	III skyrius. VĒLYVO RUDENS ŠVENTĖS	Pastaba. Šventinės temos į šį planą neįtrauk- tos, kadangi skirtingose mokyklose šventės renģiamos skirtingai. Vadovėlyje pateikta medžiagos – įvairių kūrinių, o kalbos (gramatikos) užduočių nenumatyta. Be to, švenčių proga atliekami įvairūs kūrybiniai darbai: rašomi sveikinimai (jų jau mokytasi I – II klasėje), aprašomi įspūdžiai, leidžiami sienlaikraščiai ir kt. Mokytojas pats sprendžia, ar skirs ir kiek laiko skirs vienai ar kitai švenčių temai. O gal tik su mokiniais dalyvaus bendruose mokyklos renginiuose, o kūrinius paliks skaityti namie.		31 60 – testo atsakymai
	1 tema. Ką primena krinantys medžių lapai?	Liniauskas. Lapai. Eilėraščio klausymas, skaitymas, aptarimas. Pokalbis apie Vėlines. Mokymasis raiškiai skaityti eilėrašį. Taisyklingos tarties pratybos Pagal J. Balį. Iš senovės lietuvių tikėjimo. Ką naujo sužinojome apie lietuvių papro- čius? Lietuvių saktė. Vėlių kelias. Mokymasis	36–37	—

		sekti sakmę pagal pateiktą planą.		
	2 tema. Kad jie visada būtų su mumis!	J. Baltrukonytė. Torčiukas ant debesėlio (ištraukos). Kūrinio veikėjai.	38–39	—
	3 tema. Lietuviška Padėkos diena.	V. Palčinskaitė. Rudens karalystėj... Ką apie Padėkos dieną skaitėme II klasėje? Šventas Martynas – paskutinė rudens šventė. Šventės papročių aptarimas. Įsidėmėtinios rašybos žodžių kartojimas. Ar žinote, kad... Žinios apie šv. Martyną, šios šventės papročius. Žaidimo mokymasis.	40–41	—
	4 tema. Pasaka apie dėkingumą.	Lietuvių pasaka. Greitūtė. Savarankiškas pasakos skaitymas. Darbas dviese: atsakymai į klausimus. Pasakos veikėjai, pasakos pabaiga. Daiktavardžio skaičiai. Klausimai <i>ką? ko?</i>	42–43	—
10 sav.	IV skyrius. MELIAUSI IR BRANGIAUSI ŽMONĖS			
1 pam.	1 tema. Tėtis, mama, sūnus, dukra...	V. Palčinskaitė. Tėtė nori būti jaunas. Pasakojimo skaitymas ir aptarimas. Svarbi pasakojimo mintis. Šeimos vyrai ir moterys.	44–45	32–33
2 pam.	2 tema. Daiktavardžio giminės.	Vyriškoji ir moteriškoji daiktavardžio giminė.	46–47	34–35
11 sav.				
1 pam.	3 tema. Mano broliukas, mano sesutė...	R. Una. Aš, Tadas, mokau brolių kalbėti. Pasakojimo nuotaika. Vyriškosios giminės daiktavardžiai. Just. Marcinkevičius. Sesutė mokykloje. Eilėraščio aptarimas. Pasakojimas apie savo sesutę ar broliuką. Moteriškosios giminės daiktavardžiai.	48–49	36–37
2 pam.	4 tema. Geriausia močiutė, geriausias senelis...	N. Kepenienė. Vaivorykštinė antis. Pasakojimo siužeto aptarimas, močiutės charakteristika. Daiktavardžių giminės ir	50–51	38–39

12 sav.	1 pam.	5 tema. Mūsų proseneliai, proproseneliai	skaičiai. Pagal V. Miliūną. Ešeriukai. Vaikų poelgio aptarimas ir vertinimas. Koks buvo senelis? Daiktavardžių giminės ir skaičiai.	52–53	40–41
	2 pam.		Skyriaus apibendrinimas. Kūrybinis darbas: projektas „ Mūsų giminės medis “. Ką išmokome apie daiktavardį?		
		V skyrius. BALTOS ŽIEMOS ŠVENTĖS 1 tema. Kalėdos jau čia pat!	III testas		58 60 – testo atsakymai
		2 tema. Kalėdų nakties pasaka.	F. Strolia, J. Minelga. Kalėdų naktį. Giesmės mokymasis. Pagal B. Buračą. Iš Kūčių ir Kalėdų papročių. Pokalbis apie Kūčių ir Kalėdų papročius. Daiktavardžių giminės ir skaičiai.	54–55	_____
		3 tema. Žengiam į Naujuosius metus.	A. Ramonas. Sidabrinis stirnelės varpelis. Pasakos analizė pagal klausimus. Svarbi pasakos mintis. Jos sekimas pagal pateiktą planą. Žodžiai, kurie atsako į klausimus <i>koks? kokia? kokie? kokios?</i>	56–57	_____
	4 tema. Apie Naujuosius metus dabar ir seniau.	J. Degutytė. Naujieji metai. Eilėraščio klausymas, skaitymas. Eilėraščio spalvos, garsai, vaizdai. Vaizdingi eilėraščio žodžiai. Minklių eglutė. Pagal K. Grigą. Apie minkles. Minklių minimas, naujų kūrimas. Daiktavardžių galūnių rašyba (II kl. kurso kartojimas).	58–59	_____	
		S. Poškus. Naujas Metas. Šiuolaikiška pasakaitė, jos aptarimas. Klausimai <i>ką veikė, ką veikia?</i> (II kl. kurso kartojimas). Pagal B. Buračą. Naujuosius sutinkant. Papročiai senajame Lietuvos kaime. Klausimai <i>ką veikė, ką veikia?</i> (II kl. kurso	60–61	_____	

13 sav.	VI skyrius. IR MEDIS, IR PAUKŠTIS, IR ŽVĖRELIS...	kartojimas).		
1 pam.	1 tema. „Kas ten šlama?“	<p>A. Baranauskas. Anykščių šilelis (ištraukos). Pirmoji pažintis su poetu. Garsai rytą šilelyje. Daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą kas? Pagal R. Budrį. Ažuolas ir ažuoliukas. Pasakojimo tema. Pokalbis pagal skaitytą kūrinį. Daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą <i>kas?</i></p>	62–63	42–43
2 pam.	2 tema. Medis ir metų laikai.	<p>O. Jautakė. Klevo lapelis. Autorinė pasaka, jos aptarimas. Kaip keitėsi klevo lapelis? Daiktavardžių, kurie atsako į klausimą <i>kas?</i>, vienaskaitos ir daugiskaitos galūnių rašyba.</p>	64–65	44–45
14 sav. 1 pam.	3 tema. Ko nėra, o ko yra?	<p>Pagal G. Morkūną. Ko yra Žemėje? Savitos rašytojo mintys. Kuo jos mums įdomios? Daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą <i>ko?</i> Apie Lietuvos miškus. Plečiame ir giliname savo žinias apie Lietuvos miškus. Daiktavardžių, kurie atsako į klausimą <i>ko?</i>, galūnių rašyba (II klasės kurso įtvirtinimas).</p>	66–67	46–47
2 pam.	4 tema. Kam katinui uodega?	<p>R. Sadauskas. Mikis vėliavnešys. Įdomūs ir juokingi klausimai. Daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą <i>kam?</i> Vaikų daina. Kai aš mažas buvau. Mokymasis žaisti arba dainuoti vaikų dainą. Daiktavardžių, kurie atsako į klausimą <i>kam?</i>, galūnių rašyba.</p>	68–69	48–49
15 sav. 1 pam.	5 tema. Ką girdžiu, ką turiu...?	<p>S. Poškus. Ar esi girdėjęs? Keistas pasakos veikėjas, keista pasakaitė. Atminties lavinimo pratimai. Daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą <i>ką?</i></p>	70–71	50–51

		M. Marcinkevičius. Turiu. Eilėraščio klausymas, žodžių galūnių tarimas. Eilėraščio aptarimas. Daiktavardžių, kurie atsako į klausimą <i>ką?</i> , galūnių rašyba.		
2pam.	6 tema. Kuo galima būti?	N. Kepenienė. Kailiai ir širdys. Kūrinio aptarimas pagal klausimus. Svarbi kūrinio mintis. Daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą <i>kuo?</i> , jų galūnių rašyba.	72–73	52–53
16 sav. 1 pam.	7 tema. Kur žemės vidurys?	Minklės. Jų minimas. Pagal lietuvių pasaką. Žmogus ir velnias. Pasakos veikėjų apibūdinimas. Daiktavardžiai, kurie atsako į klausimus <i>kur? kame</i> , jų galūnių rašyba. Kur suklydo dailininkas? Pokalbis pagal paveikslą. Daiktavardžių, kurie atsako į klausimus <i>kur? kame?</i> vartojimas.	74–75	54–55
2 pam.	8 tema. Kas kur atsitinka?	B. Buivydaitė. Šilelyje. Kūrinio vaizdų ir įvykių aptarimas. Kūrinio planavimas. Daiktavardžio klausimai <i>kur? kame?</i> Daiktavardžiai, kuriais kreipiamės.	76–77	_____
17 sav. 1–2 pam.	9 tema. Kaip išmokome kelti daiktavardžių klausimus?	Daiktavardžio klausimai (apibendrinimas) Pagal V. Račkaitį. Genio namai. Daiktavardžio klausimų kartojimas. Sunkesnių rašybos atvejų aptarimas, įtvirtinimas. Klausimų eilėraščiai. Daiktavardžių vartojimas. Kūrybiniai bandymai. Daiktavardžių galūnių rašybos įtvirtinimas. Diktantas IV testas	78–79	56–57
18 sav.	VII skyrius. KOKIE JIE?			59 60 – testo atsakymai
1 pam.	1 tema. Kūrinio veikėjo paveikslą galima piešti ir	A. Vaičiulaitis. Lokys ir voverė (ištrauka) Pasakos tema, veikėjai. Voveraitės apibūdinimas. Žodžiai, kuriais <i>ką nors</i>	80–81	

	žodžiais	apibūdiname.		
2 pam.	2 tema. Kaip apibūdiname?	Aprašymas. Susipažinimas su aprašymu, jo sandara. Žodžiai, kuriais ką nors apibūdiname. Susipažįstame su požymius nusakančiais žodžiais (būdvardžiais – be šio termino). Klausimai <i>koks? kokia? kokie? kokios?</i>	82–83	
19sav. 1 pam.	3 tema. Paukščio, augalo aprašymas	Lietuvių daina. Graži pana pelėda. Dainos klausymas, aptarimas. Pelėdos aprašymas. Mokymasis dainuoti šią dainą. Daiktavardžiams priklausantys žodžiai, jų klausimai <i>koks? kokia? kokie? kokios?</i> Lietuvių daina. Bijūnėlis žalias. Augalo (bijūnėlio) aprašymas. Mokymasis dainuoti šią dainą. Daiktavardžiams priklausantys žodžiai, jų klausimai <i>kokį? kokią? kokių?</i> , šių žodžių rašyba.	84–85	
2 pam.	4 tema. Žmogaus aprašymas pasakojime.	N. Vaitkutė. Mes visi ir Mažosios Klampynės. Pasakojimo veikėjai. Jų aprašymai (portretai). Veikėjo aprašymo planas. Mokomės kelti klausimus žodžiams, kurie priklauso daiktavardžiams: <i>koks? kokie? kokie? kokios?</i> Istorijos tęsinio kūrimas – šturpi istorija.	86–87	
20 sav. 1 pam.	5 tema. Kaip gražiai galima aprašyti!	J. Vaičiūnaitė. Sviedinys. Eilėraščio klausymas, skaitymas ir analizė. Sviedinio aprašymas eilėraštyje. Daiktavardžių ir jiems priklausančių žodžių derinimas. Kūrybinis darbas: krepšinio kamuolio aprašymas.	88–89	
2 pam.		Skyriaus apibendrinimas. Pagal A. Zurbą. Voveriuko skrydis. Komikso skaitymas ir aptarimas. Pasakojimas pagal paveikslėlių seriją (komiksą).		
	VIII skyrius. KAS DIDŽIAUSI NENUORAMOS?			

21 sav. 1 pam.	1 tema. Vaikai, nes... visada ką nors vaikosi!	<p>M. Marcinkevičius. Ypatingas būrys. Eilėraščio skaitymas ir aptarimas. Kokie tie eilėraščio vaikai? Veiksmo žodžių kartojimas.</p> <p>V. Račickas. Gaudynės. Savarankiškas kūrinio skaitymas, atsakymai į klausimus. Veiksmo žodžiai, kurie atsako į klausimus <i>ką veikia?</i> Kiti veiksmo žodžių klausimai.</p>	90–91	
2 pam.	2 tema. Kiek daug veiksinių ir žodžių jiems pavadinti!	<p>Pagal G. Morkūną. Ką veikia žmonės? Ką veikė Bernardas ir muilo burbulai? Ką veiks neklaužados? Tekstų skaitymas, vaizduojamo laiko aptarimas. Veiksmo žodžių radimas tekste, jų klausimai.</p> <p>Kas yra veiksmožodis? Pagrindiniai veiksmožodžio klausimai <i>ką veikia? ką veikė? ką veiks?</i></p>	92–93	
22 sav. 1 pam.	3 tema. Veiksmožodis – didžiausias nenuorama.	<p>N. Vaitkutė. Pas dėdę Veiksmožodį. Susipažįstame su pasakojimu, kurio veikėjas Veiksmožodis. Giliname supratimą apie veiksmožodžius, mokomės juos atpažinti tekste.</p> <p>Č. Navakauskas. Vėjų mokykla. Fantastinis pasakojimas apie vėjus. Veiksmožodžių vartojimas.</p>	94–95	
2 pam.	4 tema. Vakar, šiandien, rytoj.	<p>N. Kepenienė. Slapukas. Laiko supratimas. Veiksmožodžių klausimų kėlimas.</p> <p>Veiksmožodžio kaitymas laikais. <i>Esamasis laikas, būtasis kartinis laikas, būtasis dažninis laikas, būsimasis laikas.</i></p>	96–97	
23sav. 1 pam.	<p>IX skyrius. KAS IDOMAUS VYKSTA DABAR?</p> <p>1 tema. Pasaka apie dabartį. Ką veikia?</p>	<p>Vaikų sukurtos pasakos be galo. Saulė, debesis ir vėjas. Gegutė. Futbolas. Pasakų aptarimas. Veiksmožodžių, kurie atsako į klausimą <i>ką veikia?</i>, radimas pasakų tekstuose.</p> <p>Kūrybinis darbas: naujų pasakų be galo</p>	98–99	

		kūrimas. Pagal G. Beresnevičių. Strakalas. Pasakos veikėjo veiksmai. Teksto atpasakojimas, veiksmažodžių, kurie atsako į klausimą <i>ką veikia?</i> , vartojimas.		
2 pam.	2 tema. Dabartis eilėraštyje. „ Ką veikia? ” taisyklė	D. Čepauskaitė. Naktis virtuvėje. Eilėraščio klausymas, skaitymas, analizė. Esamojo laiko veiksmažodžiai, jų vartojimas. Veiksmažodžių, kurie atsako į klausimą <i>ką veikia?</i> , galūnių rašyba. Žodžiai, kurie gali pakeisti daiktavardžius : <i>jis, ji, jie, jos.</i>	100–101	
24 sav. 1 pam.	3 tema. Esamojo laiko veiksmažodžiai , jų kaitymas.	<i>Aš, tu, jis, ji...</i> Šių žodžių vartojimas kalboje. Ir mes juokiamės (vaikų anekdotai). <i>Ką veikiu? Ką veiki? Ką veikia? ...</i> Mokomės kaityti esamojo laiko veiksmažodžius.	102–103	
2 pam.	4 tema. Pasakojimai apie dabartį.	L. Gutauskas. Bičių duona. Pasakojimo apie nuolat vykstančius įvykius skaitymas ir aptarimas. Esamojo laiko veiksmažodžių vartojimas pasakojime. O. Jautakė. Geniuo mirtis. Pasakoja kūrinio veikėja. Veiksmažodžio klausimai <i>ką veikiu? ką veiki? ką veikiame? Ką veikiate?</i>	104–105	
25sav.	X skyrius. KAS VYKO ANKSČIAU?			
1 pam.	1 tema. Pasaka apie praeitį.	Lietuvių padavimas. Akmuo su vilko pėda. Susipažįstame su padavimu apie Vilnių. Veiksmažodžiai, kurie atsako į klausimą <i>ką veikė?</i> Lietuvių sakmės. Duonos trupinėlis. Rožės saujoj. Sakmių aptarimas, mokymasis sekti patikusią sakmę. Veiksmažodžiai, kurie atsako į klausimus <i>ką veikė? ką veikdavo?</i>	106–107	
2 pam.	2 tema. Būtojo	Pasijuokime (vaikų juokavimai). Būtojo	108–109	

	<p>kartinio laiko veiksmažodžiai, jų kaitymas.</p>	<p>kartinio laiko veiksmažodžių vartojimas juokavimuose. Ką veikiu? Ką veiki? Ką veikė? ... Būtojo kartinio laiko veiksmažodžių kaitymas. Juokų pasaka. Vaško kumelaitė ir buroko rateliai. Juokai pasakoje, mokymasis ją sekti. Būtojo kartinio laiko veiksmažodžių kaitymas.</p>		
<p>26 sav. 1 pam.</p>	<p>3 tema. Iš Lietuvos praeities. Taisyklė „Jeigu veikė, tai veiki...“</p>	<p>D. Dilytė. Pasaka apie karalių Mindaugą. Pasakojimo analizė pagal klausimus. Svarbiausia teksto mintis. Pasakojimai apie šią šventę. Būtojo kartinio laiko veiksmažodžių radimas tekste, jų klausimai. Būtojo kartinio laiko veiksmažodžių, kurie atsako į klausimą <i>ką veiki?</i>, rašyba.</p>	<p>110–111</p>	
<p>2 pam.</p>	<p>4 tema. Senos pasakos teisybė. Ką veikdavo?</p>	<p>Pagal A. Liobytę. Bernas ir vaivada. Užduotys ir melai pasakoje. Būtojo kartinio laiko veiksmažodžių, kurie atsako į klausimus <i>ką veikiu? ką veiki?</i>, vartojimas ir rašyba. Ką veikdavau? Ką veikdavai? Ką veikdavo? Susipažįstame su būtojo dažninio laiko veiksmažodžiais, mokomės juos kaityti.</p>	<p>112–113</p>	
<p>27 sav. 1 pam.</p>	<p>5 tema. Iš skaudžios praeities.</p>	<p>Pagal D. Dilytę. Miško brolių kalnelis. Pasakojimo tema – Lietuvos partizanai. Kokius jausmus sukėlė šis pasakojimas? Būtojo dažninio laiko veiksmažodžių vartojimas, jų kalusimai. E. Miлдаžytė. Nuotrauka. Pokalbis apie tremtį, vaikus tremtinius. Būtojo kartinio laiko veiksmažodžių kartojimas.</p>	<p>114–115</p>	
<p>2 pam.</p>	<p>XI skyrius. KAS DAR TIK BUS? 1 tema. Pasaka apie ateities svajones. Ką veiks?</p>	<p>Lietuvių pasaka. Tai bus gera. Ir juokinga, ir graudi pasaka. Mokomės sekti pasaką. Veiksmažodžiai, kurie atsako į klausimus <i>ką veiks? ką veiksiu?</i> Lietuvių patarlės. Aiškinamės jų prasmę.</p>	<p>116–117</p>	

<p>28 sav. 1 pam.</p>	<p>2 tema. Visi svajojame!</p>	<p><i>Ką veiksiu? Ką veiksi? Ką veiks?</i> Susipažįstame su būsimąjo laiko veiksmažodžiais, mokomės juos vartoti.</p> <p>L. Degėsys. Šventė (ištrauka). Eilėraščio klausymas, skaitymas, aptarimas. Mokymasis jį raiškiai skaityti. Būsimąjo laiko veiksmažodžių vartojimas eilėraštyje.</p> <p>D. Mušinskas. Šeštadienio svajonės. Pasakojimo nuotaika, vaikų svajonės. Svarbiausia pasakojimo mintis. Būsimąjo laiko veiksmažodžių vartojimas pasakojime, jų radimas.</p>	<p>118–119</p>	
<p>2 pam.</p>	<p>3 tema. Skaitome apie išdaigas ir apibendriname, ką išmokome.</p>	<p>R. Una. Išpuolis mokyklos kieme. Veikėjų elgesio vertinimas. Kaip keičiasi veikėja? Kodėl? Ką svarbaus norėjo mums pasakyti autorė? Veiksmažodžio apibendrinimas: veiksmažodžių radimas tekste – ar išmokome juos atpažinti?</p>	<p>120–121</p>	
<p>XII skyrius. ŽALIO PAVASARIO ŠVENTĖS.</p>				
	<p>1 tema. Velykų papročiai.</p>	<p>Pagal J. Kudirką. Velykų rytą. Teksto aptarimas. Pokalbis apie Velykas. Būtojo dažninio laiko veiksmažodžių kartojimas.</p> <p>Sūpuoklinė daina. Supkit meskit mane jauna. Pokalbis apie dainą. Mokomės padainuoti sūpuoklinę dainą. Žodžių, kurie atsako į klausimą kokį? kartojimas.</p>	<p>122–123</p>	
	<p>2 tema. Velykų pasaka.</p>	<p>J. Liniauskas. Margučių pasaka (ištrauka). Eiliuotos pasakos skaitymas, jos įvykių aptarimas. Pokalbis apie margučių marginimą. Veiksmažodžiai pasakos tekste, jų klausimai.</p> <p>J. Leikaitė. Animacinis filmas „Margučių rytas“. Straipsnio skaitymas ir jo turinio aptarimas. Būtojo dažninio laiko veiksmažodžių vartojimas (jeigu jau mokėsi).</p>	<p>124–125</p>	

29 sav. 1 pam.	3 tema. Motinai – gražiausi žodžiai.	V. Mykolaitis-Putinas. Motinai. Eilėraščio vaizdai, garsai. Kokius jausmus sukėlė eilėraštinis? Eilėraščio kalbos vaizdingumas. Eilėraščio mokymasis atmintinai. S. Poškus. Vido mamaitė. Kūrinio turinio aptarimas. Atsakymai į teksto klausimus. Kūrybinis darbas: rašinėlis apie mamytės darbus arba kaip vaikas užvaduoja mamytę.	126–127	
	4 tema. Motinos dienos pokštai	K. Saja. Motinos diena. Kūrinio aptarimas pagal klausimus. Pokalbis apie Motinos dieną. Komikso skaitymas ir aptarimas. Bandome pasakoti šią istoriją arba ją parašyti.	128–129	
	XIII skyrius. SAKINIAI – MŪSŲ MINTYS			
	1 tema. Įvairios mintys – įvairūs sakiniai.	R. Černiauskas. Kažkas atsitiko. Keisti, įdomūs kūrinio veikėjai. Teksto sakinių įvairovė, jų analizė. D. Kudžmaitė. Taškas. Eilėraščio tema. Eilėraščio sakiniai. Kokie būna sakiniai? Supratimo apie sakinių gilionimas. Skyrybos ženklai sakinio gale.	130–131	
2 pam.	2 tema. Žaidžiamo sakiniai.	N. Jankutė. Keista kalba. Kūrinio aptarimas, veikėjų kalbos taisymas. Žodžių derinimas sakinyje. S. Poškus. Karalius kuria įstatymus. Dramos ištraukos analizė. Bandytas ją suvaidinti. Sakinių sudarymas.	132–133	
30 sav. 1 pam.	XIV skyrius. KO IŠMOKOME III KLASĖJE?			
2 pam.	1 tema. Gražiausi žodžiai, įdomiausios mintys.	Iš kokių kūrinių? Kas jų autoriai? Kaip prisimename skaitytus kūrinius? Skaitymo gebėjimų įsivertinimas.	134	

<p>31 sav. 1 pam.</p> <p>2 pam.</p>	<p>2 tema. Lietuvių kalbos garsai, žodžiai, sakiniai...</p> <p>Atsisveikinimas su vadovėliu</p>	<p>J. Erlickas. Upė tai ar kelias? Raiškūsis eilėraščio skaitymas. Lietuvių kalbos garsų kartojimas.</p> <p>G. Morkūnas. Po savaitės... Berniuko jausmai. Daiktavardžių, veiksmažodžių kartojimas.</p> <p>V. Račickas. Edvardukas jau ketvirtoje klasėje. Vaikiška ištraukos kalba. Sakinių įvairovė. Skyrybos ženklų kartojimas.</p> <p>Testas arba patikrinamasis darbas.</p> <p>M. Martynaitis. Širdis mana – šalis mana. Gražūs žodžiai apie Lietuvą, jos kalbą, raštą... Vadovėlio linkėjimai.</p>	<p>135</p> <p>136</p>	
---	---	--	-----------------------	--

Pastaba. Skyrių ir temų metodiniuose paaiškinimuose savaitių nenurodome, kadangi kiekvienas mokytojas gali medžiagą skirstyti savaip. Savaitės nurodytos aukščiau metiniame plane, kurį mokytojas taip pat gali koreguoti.

I skyrius. JAU MOKAME! JAU GALIME!

Tikslas – atgaminti ir įtvirtinti I – II klasėje įgytus sakytinės ir rašytinės kalbos gebėjimus bei elementarias žinias apie lietuvių kalbos sandarą.

1 tema. Kaip mokame kalbėtis, pasakoti?

Tikslas – džiaugtis susitikimu su draugais, mokytoja, mokykla, galimybe bendrauti lietuvių kalba, prisiminti, ką žino apie Lietuvą, vieną kitą lietuvių pasaką ar padavimą, skaitytą II klasėje, pasakoti atostogų įspūdžius.

- prisimins svarbiausias mandagaus bendravimo frazes lietuvių kalba;
- kiekvienas pagal savo galimybes pasakos vasaros įspūdžius, reikš savo emocijas;
- kalbės apie Lietuvą, prisimins, ką apie ją jau yra skaitę, žino;
- kas gebės, paseks trumpą lietuvių pasaką arba padavimą (skaitytą ankstesniais metais);

I

Mandagumo
žodžių
kartojimas.

Mandagumo žodžiams, susipažinimui buvo skirtos temos I klasėje („Sveika, mokykla!“, „Susipažįstame“) ir II klasėje („Mes vėl mokykloje“), apie bendravimą buvo kalbama ir kitose temose. Trečioje klasėje reikėtų tik prisiminti ir įsivertinti, kaip kiekvienas mokam bendrauti su draugais ir kitais žmonėmis.

Tikriausiai mokiniai jau pasisveikino ir su draugais, ir su mokytoja ar mokytoju. Pamokos pradžioje galima dar kartą prisiminti svarbiausias mandagumo frazes lietuvių kalba, susitarti, kaip sveikinsimės ir atsisveikinsime kiekvieną savaitgalį, kaip kreipsimės į draugus, į mokytoją, kitus mokyklos darbuotojus. Gal kas buvo Lietuvoje, viešėjo pas senelius, gimines, kaip ten sveikinamasi, atsisveikinama, ko linkima. Jeigu į klasę atėjo naujas mokinys ar mokinė, paprašykime jį prisistatyti, nors trumpai papasakoti apie save. Skatinkime vaikus bendrauti laisvai, drąsiai, nebijoti suklysti. Geriausiai būtų, jei šis pokalbis vyktų susėdus rateliu ar žaidžiant, vaidinant. Mokytojas taip pat turėtų pasakyti savo pageidavimus, o jeigu jis su šia klase susitinka pirmą kartą, privalėtų papasakoti apie save.

Iš Antanės Kučinskaitės knygos „Lietuvių kalbos etiketas“

Kasdien girdime arba patys tariame sveikinimo žodžius: *labas rytas, laba diena, labas vakaras*. Ar pagalvojame kada, ką jie reiškia?

Sveikindamiesi, pavyzdžiui, *labas rytas*, norime išreikšti mintį: linkiu, kad šios dienos pradžia, šis rytas būtų *labas*, kitaip sakant, – *geras, malonus, mielas*. Taigi sveikinimas yra kartu ir gero linkėjimas.

Neretai sveikinamės ir galininko linksniu: *labą rytą, labą dieną, labą vakarą*. Ką norime tokiais sveikinimais išreikšti? Tardami *labą rytą*, tarytum duodame sveikinamajam žmogui rytinę dovaną – labą žodį. Kitaip sakant, – gerą, malonų, gero linkintį žodį.

Abi formos – vardininko ir galininko – taisyklingos ir geros. Vardininko konstrukcijos kiek daugiau įsigalėjusios.

Kartais kyla abejonų dėl žodžio *labas* lietuviškumo. Tai senas baltiškas žodis (bendras lietuviams ir latviams), būdvardžio *geras* sinonimas.

Palyginti dažnai vartojamas dar sveikinimosi žodis *sveikas*. Jis labai artimas jaustukui (panašiai kaip sveikinimosi žodis *labas*): *Sveikas, drauguži! Sveiki, vaikai!* Į tokį sveikinimą

Mokytojui

kartais atsakoma: *Sveiki, sveiki!* (Kučinskaitė A. Lietuvių kalbos etiketas. V.: Mokslas, 1990.P. 6–8)

Nuo pirmųjų okupacijos metų pradėta vartoti pagarbos forma *tamsta mokytojai*. Tokia įvardžio *tamsta* vartoseną nėra girtina. Panašūs pasakymai su asmeniniu įvardžiu *tu* (ar mandagumo forma *Jūs*) atrodytų neįprasti, keisti. Logiškai galvojant, neįprastas pagarbos žodis *tamsta* čia nereikalingas. Jau pats kreipinys *mokytojai* – mokiniams yra pagarbos žodis. Nereikia to *tamstos* prie mokytojo kreipinio. Visai gerai ir pagarbiai skamba: *mokytojai!*

Pagarbos žodžiais *ponia, panele, ponas* tinka kreiptis į visus ir visada. Kartais šie pagarbos žodžiai pridedami prie pavardės ar vardo, kartais prie specialybės ar užimamų pareigų pavadinimo, o kartais ir vieni, be pažymimojo žodžio. (Ten pat. P. 64–65)

Mokytoja išdalija mokiniams vadovėlius (jeigu jie dar nebuvo išdalyti), ir visi kartu juos pavarto. Atkreipkime dėmesį į turinį, perskaitykime skyrių pavadinimus, trumpai juos paaiškinkime mokiniams. Pasakydami skyrių tikslus kartu trumpai atskleisime, ko mokysimės trečiaisiais mokslo metais: pradžioje pakartosime, ko mokėmės II klasėje, paskui susipažinsime su daiktavardžiu, skaitysime daug tekstų apie įdomius daiktus, mokysimės juos apibūdinti, po to prisiminsime veiksmo žodžius ir susipažinsime su veiksmažodžiu, jo laikais, mokysimės juos vartoti savo pasakojimuose, kartu skaitysime daug įdomių ir linksmų pasakojimų bei sužinosime apie kai kuriuos Lietuvos praeities įvykius, pabaigoje daugiau kalbėsime apie sakinius, nors, žinoma, sakinius sudaryti, tekstus rašyti mokysimės visus metus.

Atsiverskime 4 – 5 vadovėlio puslapi, perskaitykime viršuje parašytą temą JAU MOKAME! JAU GALIME! Aptarkime su vaikais šį pasakymą ir padarykime išvadą, kad šiame vadovėlio skyriuje kalbėsime ir pakartosime tuos dalykus, kurių jau mokėmės, kuriuos galbūt jau žinome. Ką žinome apie Lietuvą? Apžiūrėkime vadovėlio minėtų puslapių iliustracijas, perskaitykime vaikų mintis ar pasakymus. Kuris iš klasės mokinių galėtų pasakyti tą patį? Leiskime vaikams išsakyti. Tegul kiekvienas pasakoja ką tik gali apie Lietuvą: apie jos gamtą, miestus, istoriją, žymius žmones, dabartį ir kt. Gal kuris viešėjo Lietuvoje, tegul papasakoja, ką matė, sužinojo. Tegul mokiniai įsižiūri į vadovėlyje pateiktas nuotraukas. Gal turime jų ir daugiau – parodykime. Gal vaikai atpažins jose užfiksuotus objektus, apibūdins juos.

Pratybų sąsiuvinyje (P. 1) mokiniai matys Lietuvos žemėlapi, kurį tikriausiai jau pažįsta (panašus žemėlapis gali kabėti klasėje). Dirbant kolektyviai ar poromis, o gal grupėmis atliekama pirmoji užduotis: sąsiuvinio žemėlapyje surašomi žinomi miestų ir upių pavadinimai. Kas žino, gali pažymėti savo senelių ar protėvių gimtinę (gal netoli kurio nors didesnio miesto – nebūtina tiksliai).

Pratybų sąsiuvinio antra užduotis siūlo sugalvoti gražų sakinį apie Lietuvą ar dar sudėtingesnę užduotį – sukurti posmą, skirtą Lietuvai. Pagal klasės mokinių galimybes mokytoja numato, kaip mokiniai atliks šią užduotį. Gali sakinius rašyti kiekvienas individualiai, o gali būti sukurtas ir lentoje parašytas vienas sakiny, o mokiniai jį tik nusirašo.

II

Susipažinimas su vadovėlio „Mes – trečiokai“ komplektu. Trumpas mokymosi tikslų aptarimas.

III

I skyriaus tikslų aptarimas. Pokalbis apie Lietuvą. Pavadinimų, sakinių rašymas

<p>IV <i>Lietuvių pasakos sekimas.</i></p>	<p>Prie šios temos dera ir lietuvių pasakos. Jeigu nors vienas mokinys prisimins kurią nors lietuvišką pasaką ir ją paseks (tegul ir mokytojo padedamas), bus puiku. Pirmoje ir antroje klasėje vaikai skaitė lietuvių pasakas apie gyvūnus („Vilkas uodegą prišalo“, „Vėžys ir varna“, „Kaip vilkas užsimanė duonos išsikepti“, „Jaučio trobelė“, „Dangus griūva“, „Gužutis ir gervė“, „Žaselės su plunksnelėm“), „Melagių pasaką“, pasakų be galo, sakmių („Genys kalvis“, „Kodėl dažo kiaušinius“, „Vieversys“), padavimų („Apie Vilniaus įkūrimą“, „Platelių ežeras“, „Kaip velnias matavo ežerus“, „Puntukas“, „Kodėl pastatė pirmąjį kryžių“, „Milžinas ir artojas“, „Vilkas ir milžinas“, „Milžinas ir pelė“).</p>
<p>V <i>Ką dar mokėsi apie Lietuvą?</i></p>	<p>Mokiniai, kurie mokėsi iš vadovėlių „Aš – pirmokas“ ir „Aš – antroklas“ turėtų nemažai žinoti apie Lietuvos žvėris, paukščius, naminius gyvulius, miestus (Vilnių, Kauną, Palangą), piliakalnius (Šatriją), upes (Nemuną), ežerus (Platelius), gintarą, Kryžių kalną, Stelmužės ažuolą, Puntuką ir kitas išžymybes. Jie jau skaitė apie Vincą Kudirką ir Joną Basanavičių, Vasario 16-ąją, Kovo 11-ąją, Sausio 13-ąją. Nebūtina šį savaitgalį visa tai prisiminti Bet jeigu kas paminės, neapsiriks – juk viskas apie Lietuvą.</p> <p>Mokytojas ne tik vadovauja mokinių pokalbiui, skatina juos, padeda, bet ir stebi vaikus: kaip kuris geba pasakoti, atsakyti į klausimus, klausytis draugų ir mokytojo. Taip pedagogas sužino, koks mokinių sakinėnės lietuvių kalbos lygis, kiek kuriam reikės padėti, galbūt numato kiekvieno vaiko kalbos ugdymosi perspektyvas. Ir būtinai pasidžiaugia vaikų tegul ir menkiausiaisiais gebėjimais, noru mokytis lietuvių kalbos.</p>

2 tema. Kaip mokame skaityti?

Tikslas – atgaminti skaitymo gebėjimus: skaitymo techniką, teksto supratimą, lavinti grožinio kūrinio suvokimą.

• klausysis J. Marcinkevičiaus eilėraščio „**Tai gražiai mane augino**“,

J. Degutytės pasakos „**Šaltinėlis**“ ištraukos, patys skaitys šiuos tekstus, įsivertins skaitymo gebėjimus;

- aptars skaitytą eilėrašį, pasakys regimuosius ir girdimuosius įspūdžius;
- mokysis raiškiai skaityti eilėrašį;
- aptars J. Degutytės pasakos ištrauką, apibūdins jos veikėjus;
- mokysis skaityti pasakos ištrauką vaidmenimis;
- plės savo žodyną skaitytų kūrinių ar jų ištraukų žodžiais;
- atliks įdomiąsias skaitymo užduotis – lavins skaitymo įgūdžius;
- kalbės apie atkaklumą, siekius, svajones (pagal mokinių galimybes);
- namie pasirinks vieną iš užduočių: atmintinai išmolti J. Marcinkevičiaus eilėrašį arba raiškiai skaityti šaltinėlio ir gluosnio pokalbį (galima su kuriuo nors iš namiškių); atliks teksto supratimo užduotis.

Priemonės: Vad. P. 6–7, Pr. sąs.1. P. –3.

I
kimo laisvė – skaitomi ir analizuojami abu kūriniai ar tik vienas.

Degutytės pasakos „Šaltinėlis“ ištrauka. Mokytojo knygoje aptarsime abu, tačiau mokytojas, atsižvelgdamas į savo klasės mokinių kalbinius gebėjimus bei norus, gali rinktis tik vieną iš jų, o kitą palikti savarankiškam skaitymui namie.

Eilėrašį „Tai gražiai mane augino“ pirmiausia turėtų raiškiai perskaityti mokytojas.

<p>II <i>Eilėraščio pristatymas ir pirmųjų įspūdžių išsakymas.</i></p>	<p>Jeigu jis turi šios dainos įrašą, galima pasiūlyti mokiniams jo pasiklausyti. Labai svarbu klasėje sudaryti gerą atmosferą ir nuteikti vaikus klausytis. Galima pasiūlyti vaikams užsimerkti, stengtis pagauti žodžių skambėjimą ar melodijos garsus. Nebūtina vaikams iš karto viską suprasti – pakaks, jei jie „pagaus“ nuotaiką, pasakys, ar jiems buvo gražu, gera klausytis. Skaitant eilėrašį gali skambėti rami muzika, jeigu klasėje yra jos įrašų. Pirmuosius įspūdžius mokiniai pasako labai trumpai: patiko, buvo gera klausytis ar ne, gal visai nieko nesuprato (ir taip gali nutikti!). Stipresnėje klasėje mokiniai gali pasakyti, ką regėjo, jautė, klausydami šio eilėraščio.</p>
<p>III <i>Skaitymo pratybos.</i></p>	<p>Kadangi šios temos tikslas – atgaminti ir įsivertinti skaitymo gebėjimus, skirkime laiko kūrinio skaitymui: pirmiausia tegul kiekvienas persiskaito tyliai, randa jam nežinomus, nesuprantamus žodžius, paprašo juos paaiškinti (gali atsargiai knygoje pasižymėti pieštuku ar užsirašyti į paprastą sąsiuvinį ar lapelį). Rečiau vartojami žodžiai nurodyti vadovėlio paraštėje, kai kurie paaiškinti greta pateikiant sinonimus (<i>atilsis – poilsis</i> ir pan.).</p>
<p><i>Mokytojui</i></p>	<p>Manytume, kad mokytojams neturėtų būti sunku paaiškinti mokiniams vadovėlio tekstuose vartojamus žodžius. Jeigu pavyks ir mokytojai pageidaus, autorė parengs mokytojo knygos priedą – elektroninį vadovėlio žodynėlį su paaiškinimais.</p> <p>Siūlome klasėje turėti „žodžių skrynelę“. Tuomet kiekvieną nežinomą žodį vaikai rašo ant lapelio, jį visi kartu išsiaiškina ar paaiškina mokytojas. Lapelis su jau žinomu žodžiu įmetamas į skrynelę. Per visus mokslo metus kartais žaidžiama šiais žodžiais: mokytojas ar mokinys ištraukia žodį iš skrynelės ir prašo draugų pasakyti, ką jis reiškia, sugalvoti sakinį su šiuo žodžiu.</p>
<p>IV <i>Skaitymo įsivertinimas ir įvertinimas.</i></p>	<p>Mokiniai skaito eilėrašį garsiai po posmą ar eilutę. Toks skaitymo būdas nėra geras, bet šį kartą pateisinamas, kadangi ir mokytojas, ir draugai nori girdėti, kaip kuris skaito. Be to, tai svarbu ir pačiam mokiniui. Pirmiausia pats mokinys turėtų pasakyti, ką jis mano apie savo skaitymo gebėjimus: „Kaip manai, kaip tau sekasi skaityti?“ Jokiu būdu negalima vaiko peikti, moralizuoti. Tegul draugai pasiūlo, ką reikėtų daryti, kad sektųsi skaityti geriau (jeigu skaitantysis skaitė prastai – skiemeno, klydo). Mokytojas pasižymi savo užrašuose ir taip pat mokiniui duoda patarimų, o gal susitaria su mokiniu, kad jis per savaitę perskaitys keletą kokios nors lietuviškos knygos puslapių.</p>
<p>V <i>Eilėraščio aptarimas.</i></p>	<p>Eilėraštis labai meniškasis ir gilus. Nesiekime, kad trečiokai jį suprastų labai giliai. Tegul suvokia vaikiškai. Visi kartu analizuokime pagal vadovėlyje pateiktus klausimus. Išsiaiškinkime, kad vaiką augina ne tik tėveliai, bet ir gražios pievos, laukai, miškai, kur jis laksto vasarą. Juk taip smagu vasarą!</p> <p>Poetas girdi girios gegutę (gal vaikai irgi ją yra girdėję?), mato saulutę, kuri leidžiasi ir vakare visiems atneša poilsį. Tuos poeto išvardytus žodžius <i>laukas, pieva, kelias, upė</i> tegul keletą kartų visi pakartoja choru – jie išties skamba gražiai (nes juose daug ilgujų balsių, dvibalsių), o tada žodį <i>Lietuva</i>, kurį vaikai jau ne kartą yra tarę ir kuris mums svarbiausias, vienas, vienintelis toks.</p>
<p>VI <i>Pasakos</i></p>	<p>Eilėraščio analizę galima baigti daina – visiems kartu pasimokyti jį dainuoti.</p> <p>J. Degutytės pasakos ištrauka apie šaltinėlių yra labai lyriška, jautri, manome, kad labai tinkama šio amžiaus tarpsnio vaikams. Jos skaitymą, analizę galima organizuoti labai</p>

<p><i>ištraukos skaitymas.</i></p>	<p>įvairiai. Pirmiausia įsitikinkime, kad vaikai supranta žodžius <i>šaltinis, šaltinėlis</i>. Vadovėlio paraštėje jie paaškinsi sinonimais. Galime pasakyti paprastai – tai iš žemės trykštantis, bėgantis vanduo (po žeme yra daug vandens srovių, kai kada stipresnė srovė ima ir išsiveržia į paviršių, taip gali prasidėti upelis, upė. Lietuvoje daug tokių šaltinių. Žmonės iš šaltinių geria vandenį. Kai kurie tų šaltinių laikomi šventais ar gydančiais.)</p> <p>Paaškinsime mokiniams, kad pasakoje rašytoja šaltinėlį sugyvina, jis tarsi gyva būtybė, tarsi vaikas kalbasi su medžiais. Kas jam nutinka, tegul vaikai sužino patys tyliai skaitydami tekstą arba klausydamiesi mokytojo skaitymo (pasirinkite patys). Kaip visada, išsiaiškinami nežinomi žodžiai, perskaitoma tyliai individualiai, o tada skaitoma grandinėle pastraipomis ar sakiniiais, kad visi parodytų savo skaitymo gebėjimus. Vėl jie aptariami, kiekvienas mokins įsivertina ir įvertinamas.</p> <p>Jeigu mokytojas turi visą pasakos tekstą, galėtų jį mokiniams perskaityti – būtų įdomesnė analizė. Ištrauka analizuojama pagal vadovėlio klausimus. Labai svarbu, kad mokiniai į juos atsakydami vis grįžtų į tekstą – perskaitytų sakinius, tinkamus atsakymams. Taip vaikai motyvuotai mokysis skaityti. Ištraukos turinys labai paprastas: eglė pakviečia šaltinėlį ir pasako, kad jam jau reikia gyventi viršuje ir tekėti į jūrą; šaltinėlis ištrykšta iš žemės, pradeda tekėti ir kalbasi su gluosniu (žinome, kad gluosniai mėgsta augti prie vandens). Ištraukos analizės esmė – suprasti, kad šaltinėlis labai atkaklus – nors nežino, kaip atrodo ir kur yra jūra, vis tiek jos ieškos:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Nežinau... Bet aš jos ieškosiu...</i> <p>(Labai graži šios pasakos pabaiga, kuri pateikta pratybų sąsiuvinyje namų darbams: Staiga viena didelė žvaigždė įsižiebė virš vinguriuojančio šaltinėlio. Buvo tylu, kad jis girdėjo, kaip pro miegus alsuoja žolės ir žvaigždės spinduliai vaikšto medžių lapais.</p> <p>Šaltinėlis paklausė žvaigždės:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ar ilgai man reikės jos ieškoti? – Visą gyvenimą, – atsakė žvaigždė. – Visą gyvenimą, – tyliai pakartojo šaltinėlis ir dar greičiau suskato bėgti. <p>Per visą naktį pievoje aidėjo mažos nepailstančios jo krištolinės pėdytės. (Degutytė J. Pelėdžiuko sapnas. V.: Vaga. 1969. P. 42)</p> <p>Jeigu mokinių galimybės leidžia, galime su jais pakalbėti apie šaltinėlio ryžtą, atkaklumą. Savo tikslo – jūros jis sieks visą gyvenimą. O mes? Ko mes šiandien siekiame? Ką norėtume pasiekti ateityje? Kaip to tikslo reikėtų siekti? Tegul mokiniai kalba labai paprastai, kaip kuris geba. Jau I klasėje buvo tema apie profesijas, galima šį pokalbį susieti ir su jomis.</p>
<p>VII</p> <p><i>Pasakos ištraukos aptarimas.</i></p>	<p>Pratybų sąsiuvinyje numatyta keletas užduočių skaitymo įgūdžiams įsivertinti ir tobulinti. Pirmo pratimo tekstas sąmoningai sudarytas labai lengvas, kad ir silpniau skaitantis mokins galėtų save gerai įsivertinti. Antro pratimo tekstas sunkesnis, todėl jis skirtas geriau skaitantiems mokiniams. Kaip atlikti šias užduotis, detaliam nurodoma pratybose. Trečiasis pratimas – įdomioji skaitymo užduotis: reikia užjuodinti visas nereikalingas s raides, ir tada bus nesunku perskaityti sakmės tekstą. Jeigu neliks laiko, galima šią užduotį atlikti namie.</p>
<p>VIII</p> <p><i>Skaitymo užduotys pratybų sąsiuvinyje.</i></p>	<p>Namų darbui mokytojas numato skaitymo tekstą (jau užsiminėme anksčiau – pasirenka kurį) ir skiria pratybų sąsiuvinio užduotis (P. 3). Svarbiausias pirmas pratimas: mokins turi</p>
<p>IX</p>	

<p><i>Namų darbai.</i></p>	<p>perskaityti pasakojimą ir tekste rasti atsakymus į šone pateiktus klausimus (pabraukti atsakymui tinkantį sakinį ar žodžius). Taip paaiškės, kaip mokinys supranta skaitomą tekstą. Kiti du pratimai – tik skaitymo įgūdžiams lavinti: mokytis skaityti žodžius su priebalsių samplaikomis, perskaityti mįslę, kai į ją įterptas nereikalingas skiemuo (adverniška kalba): <i>Bėga bėga ir niekad nesustoja.</i> (Upelis)</p>
----------------------------	--

3 tema. Kaip tariame lietuvių kalbos garsus, kaip juos skiriame?

Tikslas – pakartoti, ką I ir II klasėje mokėsi apie lietuvių kalbos garsus, toliau mokytis juos taisyklingai tarti ir žymėti rašte.

- atidžiai įsiklausys į eilėraščio posmo garsus, pasitikrins, kaip juos girdi;
- prisimins lietuvių kalbos garsus: *balsius, priebalsius, dvibalsius*, pasitikrins, kaip juos skiria;
- pasitikrins, ar skiria *ilguosius ir trumpuosius balsius*, toliau mokysis juos taisyklingai tarti;
- pasitikrins, ar skiria *kietai ir minkštai tariamus priebalsius*;
- prisimins *priebalsių minkštumo ženklą i*;
- pasitikrins, kaip geba rašyti žodžius, kurių rašyba nesiskiria nuo taisyklingo tarimo (principas „taisyklingai tari – taisyklingai rašai“, toliau tobulins fonetinės rašybos gebėjimus.

Priemonės: Vad. P. 8–9, Pr. sąs.1. P. 4–5.

<p>Mokytojui</p> <p>I Žaidimai su eilėraščio garsais.</p> <p>II Pratybos balsiams,</p>	<p>Pirmoje ir antroje klasėje mokiniai susipažino su lietuvių kalbos garsais: <i>balsiais, priebalsiais, dvibalsiais, ilgaisiais ir trumpaisiais balsiais, kietai ir minkštai tariamais priebalsiais</i> (terminų <i>kietieji ir minkštieji priebalsiai nevaratojo</i>), <i>priebalsių minkštumo ženklą i</i>. Trečioje klasėje, kaip nurodoma „Lietuvių kalbos dėstymo gairėse“, jie visa tai pakartoja, įtvirtina.</p> <p>Labai svarbu, kad mokiniai kalbos garsus girdėtų šnekos sraute, žodžiuose, o ne pavienius, taip pat ir mokytųsi juos tarti žodžiuose, o ne po vieną, atskirai. Kalbos garsų pratyboms labiausiai tinka poezija, vaikų žaidimai, greitakalbės, dainos, smulkioji tautosaka.</p> <p>Kiek laiko šiai temai skirti, sprendžia pats mokytojas. Kadangi ji svarbi, mes skiriame visą savaitgalį (dvi pamokas).</p> <p>Aiškiai tariant kiekvieną garsą deklamuojamas arba skaitomas jau skaitytas Just. Marcinkevičiaus eilėraščio posmas. Galime pažaisti su mokiniais šio posmo garsais: kuris kokių garsų išgirdo (atsakymai gali būti labai labai skirtingi), kokiu garsu prasideda arba baigiasi kuris nors žodis, kurių eilučių pabaigos skamba panašiai, išvardyti kurio nors žodžio garsus ir pan.</p> <p>Lietuvių kalbos garsų kartojimui skirtas vadovėlio atvartas, jame yra pavyzdžių, schemų, paaiškinimų, užduočių. Būtų logiška laikytis to paties nuoseklumo, neskubant, žingsnis po žingsnio analizuoti pateiktą medžiagą.</p>
---	--

*priebalsiams,
dvibalsiams
atpažinti.*

Mokiniai išžiūri į margai nuspalvintą eilėraščio posmą ir baigia pasiūlytą sakinį: *Eilėraščio posmo raidės nuspalvintos skirtingai, nes jos žymi skirtingus kalbos garsus.* Išsiaiškinkime, kokių garsų raidės nuspalvintos raudonai (balsių), kokių – mėlynai (priebalsių), o kokių – žaliai (dvibalsių). Paanalizuokime nors porą žodžių ir visi įsitikinkime, kuriuos garsus tariame atvira burna, kuriuos uždara. Prisiminkime, kad pirmuosius garsus vadiname *balsiais*, o antruosius – *priebalsiais*. Tai paaiškinta vadovėlio paraštėje. Atlikime pirmą užduotį po schema. Tada prisiminkime *dvibalsius*: skiemenuokime žodžius ir raskime du balsius viename skiemenyje. Atlikime antrą užduotį.

Išsiaiškinkime, ar mokiniai prisimena priebalsių minkštumo ženklą *i*, t. y. ar supras, kad žodžiuose *gražiai*, *keltas i* nežymi garso *i*.

Apibendrinami kalbos garsus aptarkime schemą – kaip skirstome lietuvių kalbos garsus.

Pratybų sąsiuvinio pirmą pratimą tegul kiekvienas atlieka savarankiškai (susitarkime, kiek minučių skirsime) – taip išsiaiškinsime, ar vaikai pakankamai gerai pakartojo šią temą. Greičiau atlikusieji užduotį gali išspręsti šaradą (žodžių eilė gali būti ir kitokia):

puodas – kuodas – juodas – nuodas
pienas – šienas – vienas – krienas

III

*Ilgieji ir
trumpieji balsiai.*

Toliau kartojami ir skirstomi balsiai (P. 9). Mokiniai skaito ir aiškiai taria sakinius, žodžius (parinkti iš skaityto teksto, be dvibalsių) ir pasako, kuriuos balsius tariame ilgai (juos vaikai skiria lengviau), kuriuos – trumpai. Aptariame antrą schemą. Siūloma pažaisiti žaidimą žodžiais su *i* ir *y*, su *u* ir *ū*. Arba galima atlikti trečią pratimą pratybų sąsiuvinyje. Taisyklingo ilgųjų ir trumpųjų balsių tarimo neapleisime visus metus – juk nuo to priklausys taisyklinga rašyba.

Jeigu reikalinga gyvesnė pertraukėlė, galima perskaityti ir pasimokyti atmintinai skaičiuotes (4 pratimas). Kartu randami dvibalsiai.

IV

*Kietai ir
minkštai tariami
priebalsiai.*

Remdamiesi pavyzdžiais (pirma užduotis po trečia schema), prisimename kietai ir minkštai tariamus priebalsius. Reikia pasakyti, kad šių garsų skyrimas vaikams nėra lengvas, tačiau jis būtinas rašant priebalsių minkštumo ženklą *i*. Ir toliau skaitant vadovėlio tekstus, atliekant pratybų sąsiuvinio užduotis bus tie dalykai nuolat kartojami ir įtvirtinami.

V

Diktantas

Rašybos gebėjimams patikrinti galima padiktuoti mokiniams neilgą diktantą, kurį mokiniai rašo ant lapelių, o mokytojas surenka. Iki kitos savaitės mokytojas patikrina darbus ir nusprendžia, kada ir kaip juos aptars su mokiniais. Geriausia būtų pasikalbėti su kiekvienu individualiai.

Diktantas

Drugelis

<p style="text-align: center;">VI</p> <p>Namų darbai.</p>	<p><i>Drugelis skraidė pievoje. Jis buvo labai gražus. Ant vieno sparno spindėjo vienas rasos lašas, ant kito – antras. Juos greitai sugėrė saulė. Liko tik mėlyni taškai. Raudona aguona palenkė galvą. Ji kvietė drugelį pabūti kartu. Bet drugelis skubėjo. Jis skrido prie upelio. Ten jo laukė gražuolės vandens lelijos.</i></p> <p>Pastaba. Skyrybos ženklus pasakome.</p> <p>Pratybų sąsiuvinio namų darbų puslapyje pirmoji užduotis skirta skaitymo įgūdžių ir teksto supratimo tobulinimui. Tekste yra trys patarlės arba posakiai, kuriuos siūloma mokiniams nurašyti (galima ir išmokti). Toliau mokiniai atlieka jau žinomus veiksmus – skirtingomis spalvomis nuspalvina bales,riebales ir dvibalsių raides. Posakiuose nėra priebalsių minkštumo ženklo, todėl visos raidės turi būti nuspalvintos. Trečias pratimas skirtas žodžių su priebalsių minkštumo ženklu <i>i</i> rašybai – kur reikia, įrašyti priebalsių minkštumo ženklą <i>i</i> šiose mįslėse: <i>Už devynių kalnų jautis baubia. (Griaustinis) Šešios ponios dirba, o septinta poilsiauja. (Savaitė).</i></p> <p>Ketvirtas pratimas moko vaikus rašyti diktantą – labai svarbu ugdyti šį gebėjimą. Reikėtų mokiniams skirti ir skaitymo pratybų, todėl mokytojas pats numato, ką siūlys skaityti. Tai gali būti jau skaityto teksto kartojimas ar kitą savaitę skaitysimas kūrinys (tada lengviau bus dirbti) arba kokia nors grožinė knyga – sprendžia mokytojas kartu su mokiniais.</p>
---	--

4 tema. Kaip mokame pavadinti mus supančius daiktus?

Tikslas – pakartoti žodžius, kuriais pavadiname daiktus, plėsti žodyną daiktų pavadinimais.

- skaitys ir stengsis suprasti tekstus apie namie, mokykloje vaiką supančius daiktus;
- atsakys į teksto klausimus;
- mokysis skirti tikra ir išgalvota, fantazuos;
- kalbės apie bendravimą klasėje ir kitur;
- plės žodyną daiktų pavadinimais;
- pasitikrins, kaip geba atpažinti daiktų pavadinimus, įvardyti daiktus;
- toliau tobulins skaitymo ir rašymo gebėjimus;
- pakartos žodžių-daiktų pavadinimų, kurie atsako į klausimus *ka?* ir *ko?*, rašybą.

Priemonės: Vad. P. 10–11. Pr. sąs.1. P. 6–7.

	<p>eidavosi...". Galima skaityti abu, galima tik vieną – kiek mokytojas tam skirs laiko. Mokytojas, atsižvelgdamas į klasės lygį, pasirenka ir skaitymo būdą: tyliai savarankiškai ar garsiai po pastraipą. Tačiau labai svarbu, kad pirmą kartą tekstas būtų perskaitytas visas nuo pradžios iki galo – tik taip vaikai supras jo esmę. Skaityti gali pats mokytojas ar iš anksto parengtas mokinys. Stiprioje klasėje gali būti perskaitoma tyliai. Siūlytume susitarti su mokiniais, kad šiais mokslo metais kiekvieno laukia labai svarbi pareiga – pasiskirstyti ir pasirengti gražiai perskaityti</p>
--	---

I	draugams naują vadovėlio tekstą. Tai būtų labai didelė paskata mokytis sklandžiai skaityti!
Teksto skaitymas.	Pasirinktu būdu perskaičius G. Morkūno „Mamos išradimai“ , išsiaiškinami nežinomi žodžiai (prisiminkime „žodžių skrynelę“). Trumpai aptariamas ištraukos turinys, kad įsitikintume, ar vaikai suprato tekstą. Gal mokiniai pasakys, ir kaip jiems patiko šis kūrinys, koks jis – linksmas, juokingas ar rimtas, liūdnas (išsakys pirmuosius išpūdžius).
II	Skirkime laiko pasimokyti skaityti (tegul kiekvienas skaito tyliai ar pašnibždomis, ar net pusbalsiu – nebijokime triukšmo).
Kūrinio aptarimas.	Kūrinys aptariamas pagal vadovėlio klausimus. Jie nesudėtingi, skirti turinio analizei. Galima juos paskirstyti grupelėms, pasiūlyti pasitarti ir atsakyti. Tik paskutinis klausimas yra apibendrinantis ir vertinantis. Pasikalbėkime su mokiniais apie tikrus ir pramanytus dalykus šiame kūrinyje, kaip vaikams patiko šis rašytojo sumanymas. Jis tikriausiai buvo netikėtas (vaikai ir ankstesniais metais skaitė G. Morkūno kūrybos ir žino, kad ji ypatinga, kad šis rašytojas mėgo skaitytojus stebinti).
III	G. Morkūno tekstas pasirinktas tikslingai – jame rašoma apie vaikus supančius daiktus: drabužius, valgius. Todėl tekstas panaudojamas ir kalbos sandaros kartojimui – daiktavardžio supratimui (kol kas šio termino nevartojame). Parašėje prie kalbos užduoties ženklo yra paaiškinimas ir užduotis. Vėl visi kartu grįžkime į tekstą ir aptarkime paryškintus žodžius, kieno jie yra pavadinimai. Šiuos žodžius mokiniai jau mokėsi I – II klasėje, jiems nebus nieko naujo. Taigi apibendrinkime, kad tekste radome daug drabužių, valgių pavadinimų. Palenktyniaukime, kas panašių pavadinimų pasakys dar daugiau. Juos galima surašyti pratybų sąsiuvinyje (1 pratimas).
Kalbos užduotys.	Toliau mokiniais siūloma pasitikrinti, ar jie skiria daiktų pavadinimų reikšmes: pratybų sąsiuvinyje atlieka antrą pratimą ir „sudedą“ daiktų pavadinimus į tris pintinėles:
	<p style="text-align: center;">Drabužiai Mokinio daiktai Valgiai</p>
	Trečią pratimą mokiniai turėtų atlikti savarankiškai, kad pasitikrintų, kaip kiekvienas atpažįsta žodžius, reiškiančius daiktus. Paskui pasitikrinama kolektyviai, aptariama. Atkreipkime vaikų dėmesį ir į žodžius, kuriais pavadinami žmonės (<i>Sofija, močiutė</i>), gyvūnai (<i>kačią, katimui, Donui</i>).
	Kiti pratimai skirti žodžių-daiktų pavadinimų rašybos kartojimui. Pirmiausia prisimename šių žodžių kaitymą skaičiais (4 pratimas): mokiniai aptaria ir sugrupuoja žodžius, kurie reiškia vieną daiktą ir kurie – daugiau negu vieną (du, tris, keturis ir t. t.) (Tuo pačiu galima pakartoti ir skaitmenų pavadinimus, paskaičiuoti lietuviškai.)
	Penktas ir šeštas pratimas padės trečiokams prisiminti jau antroje klasėje pradėtus mokytis rašybos atvejus ir klausimus ka? (vienas daiktas) ko? (daugiau negu vienas daiktas arba daug daiktų). Pratimų tekstuose pasikartoja mokiniais jau žinomi daiktų pavadinimai: valgių, mokyklinių priemonių. Mokykime vaikus

<p style="text-align: center;">IV</p> <p>Antro teksto skaitymas.</p>	<p>nuoseklumo: perskaito sakinį, dar kartą perskaito paryškintą žodį, pasako, ką jis reiškia (valgio pavadinimas ar kt., taigi reiškia daiktą), kelia klausimą (<i>ka? ko?</i>) (pirmieji atvejai sunkesni, todėl klausimai parašyti), pasako taisyklę ir įrašo praleistą raidę. Nebijokime, kad bus kartojama daug kartų – taip mokiniai geriau įtvirtins šią rašybos taisyklę, geriau išmoks rašyti žodžius, kurie atsako į klausimus <i>ka?</i> ir <i>ko?</i></p> <p>Analogiškai, kaip su pirmuoju temos tekstu, dirbama su T. Dirgėlos kūrinio „Staskai eidavosi...“. Pirmiausia reikėtų paaiškinti mokiniams vardo formą Staska. Rašytojas ją paėmė iš vaikų kalbos (žargono), mes jos pakeisti negalime. Savarankiškai ar kolektyviai skaitomas tekstas, išsiaiškinami nežinomi žodžiai, aptariamas teksto turinys – čia pagelbės klausimai po tekstu. Šiame pasakojime labai paprastai ir kartu netikėtai gvildinama tarpusavio bendravimo tema. Aptarkime ją pagal vaikų galimybes: svarbu pasiaiškinti, ką reiškia ta plytų siena. Tai Stasio atsivėrimas nuo kitų vaikų, nuo mokytojo ir ypač nuo kritikos ir atsakomybės. Svarbiausias sakiny: <i>Staska tiesiog bijodavo atsakyti ka nors ne ta, padaryti ka nors ne taip ar tiesiog imti ir suklysti</i>. Paskutinė užduotis po tekstu prašo mokinių pamąstyti apie savo elgesį, baimes, nepasitikėjimą. Akcentuokime vaikams, kad visi klystame, kad mokomės iš klaidų, kad nereikia bijoti klysti.</p> <p>Jeigu šio teksto mokiniai neskaitys ir neaptars klasėje, galima jį pasiūlyti perskaityti namie, pamąstyti apie jį pačiam arba, jeigu yra galimybių, aptarti su tėvais. Be to, apie jį galima trumpai pakalbėti ir kitą savaitę susitikus klasėje.</p>
--	--

5 tema. Kaip mokame atpažinti ir vartoti daiktų pavadinimus?

Tikslas – pasitikrinti, kaip skiria daiktų pavadinimus, kaip moka rašyti šiuos žodžius.

- prisimins, kas kalbos moksle yra daiktas;
- prisimins klausimus, į kuriuos atsako daiktus reiškiantys žodžiai, toliau mokysis juos atpažinti;
- apibendrins, ką žino apie daiktų pavadinimus, ką jie reiškia;
- kartos vardų, pavardžių, miestų ir kitų pavadinimų rašymą didžiąja raide;
- plės žodyną daiktų pavadinimais;
- prisimins klausimus *ka? ko? kur?*, kaip rašomi žodžiai, kurie atsako į šiuos klausimus;
- toliau tobulins rašymo ir skaitymo gebėjimus.

Priemonės: Vad. P. 12–13. Pr. sąs.1. P. 8–9.

<p>Mokytojuj.</p> <p style="text-align: center;">I</p>	<p>Antroje klasėje vaikai plėtė savo žodyną įvairiais daiktų pavadinimais, susipažino su daikto sąvoka kalboje, mokėsi daiktus reiškiantiems žodžiams, arba daiktų pavadinimams, kelti klausimus, rašyti dažniausiai vartojamas formas. Su terminu <i>daiktavardis</i> jie nebuvo supažindinti. Analizuodami 5-ą temą pakartosime tuos dalykus. Svarbiausia siekti, kad vaikai suprastų, atpažintų, kuris žodis reiškia daiktą, jį įvardija. Tuomet trečioje klasėje bus labai paprasta suvokti daiktavardį kaip kalbos dalį, nereikės kalti jo apibrėžimo, bus nesunku taikyti rašybos taisykles.</p> <p>Su mokiniais aptarkime pamokos temą „Ar mokame atpažinti ir vartoti daiktų“</p>
--	---

<p><i>Temos aptarimas.</i></p>	<p>pavadinimus?“– tegul ją perskaito puslapio viršuje. Galime dar kartą prisiminti, kokius daiktus paminėjo G. Morkūnas linksmame pasakojime „Mamos išradimai“. Padiskutuokime su trečiokais, kodėl svarbu ne tik atpažinti ir mokėti pavadinti daiktus (kuo daugiau daiktų pažįstame ir jų pavadinimų žinome, tuo lengviau kalbėtis su kitais žmonėmis, įdomiai pasakoti, išsakyti savo mintis), bet ir atpažinti daiktų pavadinimus tekste, kalboje (geriau suprantame tekstą, kitų pasakojimą) bei juos vartoti (lengviau sudarome sakinį, tekstą, rašydami taikome taisykles).</p>
<p>II <i>Teksto paaiškinimas.</i></p>	<p>Prieš skaitant vadovėlio tekstą, pasiūlykime gerai skaitantiems mokiniams garsiai perskaityti keletą sakinių apie K. Kasparavičiaus knygas „Kvailos istorijos“ ir „Trumpos istorijos“. Ir mokytojas gali paaiškinti, kad rašytojas tekstą „Visi daiktai svarbūs!“ parašė knygos „Trumpos istorijos“ pradžioje (tai knygos pratarmė). Rašytojas fantazuoja, kaip prie jo susirenka daugybė paprasčiausių daiktų ir prašo juos aprašyti knygoje. Išties joje aprašyti patys paprasčiausi, kasdieniškiausi daiktai, jie dar ir nupiešti. Taigi tais pasakojimais apie daiktus mes galime ne tik žavėtis, stebėtis, bet ir iš jų mokytis kalbos – atpažinti ir vartoti daiktų pavadinimus.</p>
<p>III <i>Daiktų pavadinimų atpažinimas tekste ir klausimų kėlimas.</i></p>	<p>Skaitomas tekstas „Visi daiktai svarbūs!“ Po to galima atlikti pirmą pratimą pratybų sąsiuvinyje – pasitikrinti, kaip mokiniai suprato tekstą (ši užduotis ypač naudinga, jeigu mokiniai tekstą skaitė savarankiškai). Toliau dar kartą skaitomas po sakinį ir analizuojamas visas tekstas. Vaikai turėtų pasakyti, kieno pavadinimai yra raudonai paryškinti žodžiai: vakarą (paros laiko), sofos, kėdė (baldo), šurmuly (garsų), vėjelis (gamtos reiškinių) ir t. t. Jeigu kurio nemokės įvardyti, nesvarbu. Pavyzdžiui, knyga yra spausdinys, gali būti meno dalykas, bet vaikai to tikrai nepasakys, todėl gali sakyti, kad knyga paprasčiausiai yra knyga. Konstatuokime, kad kalboje tai yra daiktas – perskaitykime paraštėje pirmą paaiškinimo dalį.</p> <p>Labai svarbu mokytis kelti teksto (sakinio) žodžiams klausimus. Atlikime antrą užduotį po tekstu – mėginkime visi kartu kelti klausimus: <i>vakarą – kada? (ką?), ant sofos – kur?, ant ko?, knygą – ką?, istorijos – kas?, šurmuly – kas?, iš kambario – iš kur?, iš ko?, krepšinio kamuolys – kas?, vėjelis – kas?, oro balionėlis – kas?, nuo lubų – nuo ko?, šviestuvai – kas? iš virtuvės – iš kur?, iš ko?, kėdė – kas?, daiktų – ko?, padarų – ko?, į knygą – į ką?, knygoje – kame? kur?, daiktas – kas?, padaras – kas?</i> Nereikėtų vengti klausimų su prielinksniais – tegul po truputį vaikai pratinasi juos vartoti, nes jie labai svarbūs kalboje. Žinoma, duodant vaikams kokį nors vertinamąjį darbą tokių pavyzdžių neturėtų būti, kad trečiokams nebūtų per sunku.</p>
<p>IV <i>Žodžių reikšmės apibendrinimas.</i></p>	<p>Tryliktame vadovėlio puslapyje pateikta schema, kurioje apibendrinami daiktų pavadinimai. Po schema siūlomas grupinis darbas. Mokytojas pats sprendžia, ar reikia jo mokiniams pasakyti lapeliuose išvardytų daiktų priklausymą kuriai nors daiktų grupei (loginės pratybos), pavyzdžiui, <i>lydeka, karšis – žuvis, mama, Joris – žmonės</i> ir t. t. Svarbiausia, kad vaikai suprastų bendrą žodžio reikšmę kalboje – tai yra daikto pavadinimas.</p> <p>Schemeje tikslingai pateikti žodžiai <i>Joris, Neris</i>. Paraštėje primenama, kuriuos žodžius rašome didžiąja raide. Tegul mokiniai pasako daugiau tokių vardų, pavadinimų.</p>
<p>V <i>Kuriuos daiktų pavadinimus rašome didžiąja raide?</i></p>	

<p>V</p> <p><i>Daiktų pavadinimų klausimai.</i> <i>Klausimai ką? ko? kur?</i></p>	<p>Akcentuokime, kad atpažinti daiktų pavadinimus padeda klausimai <i>kas? kas tai?</i> (paaškinimo paraštėje antra dalis). Pakartokime daiktų pavadinimų klausimus, jie ypač svarbūs rašybai. Trylikto puslapio apačioje pateikti visi daiktų pavadinimų klausimai (linksnių klausimai), tačiau jų nereikia mokytis atmintinai – juos tik mokome kelti pagal pavyzdžius. Trims klausimams tikslingai įrašyta po pavyzdį – šiuos klausimus vaikai jau mokėsi kelti antroje klasėje, dabar juos prisimena ir įtvirtina. Jų mokysis ir toliau. Pratybų sąsiuvinyje klausimų kėlimui skirtas antras pratimas. Pamėginkime jį atlikti savarankiškai, po to patikrinkime, kaip mokiniai suprato, kaip geba kelti klausimus.</p>
<p>VI</p> <p><i>Sakinių sudarymas, žodžių rašybos aptarimas.</i></p>	<p>Trečias pratimas – sakinių sudarymas iš pateiktų žodžių. Tokio pobūdžio pratimas III klasėje pirmas, todėl atlikime jį visi kartu. Tokių užduočių pratybose bus skiriama nuolat, kad mokiniai pratintųsi sudaryti taisyklingus sakinius, taisyklingai derinti žodžius sakinyje. Sudarome sakinius (žodžių tvarka gali būti ir kitokia): <i>Vilius skaito knygą. Dovilė girdo šuniuką. Darže auga daug moliūgų. Močiutė rado miške baravykų. Justas nupiešė jūrą ir daug laivų.</i> Būtinai aptarkime su mokiniais žodžių <i>darže, miške (kur?), knygą, šuniuką, jūrą (ką?), moliūgų, baravykų, laivų (ko?)</i> rašybą.</p>
<p>VII</p> <p><i>Namų darbai</i></p>	<p>Skaitymo pratyboms namie tekstą mokytojas skiria savo nuožiūra: jau minėtą „Staskai eidavosi..“ arba kitos savaitės kūrinių – V. Račicko „Geriausis draugas pasaulyje“. Svarbu, kad trečiokai pasimokyti skaityti ir suprasti skaitinį.</p> <p>Pratybų sąsiuvinyje namų darbams skirtas visas devintas puslapis. Koks jo užduočių tikslas? Įtvirtinti gebėjimą atpažinti daiktų pavadinimus ir mokytis juos vartoti kalboje (su jais sudaryti sakinius, tekstą, juos rašyti). Mokiniai skaitys ištrauką iš K. Binkio poemėlės „Dirbk ir baiki“ (1 pratimas), taigi kartu lavins ir skaitymo gebėjimus, išsiaiškins nežinomus žodžius (skaitys žodynėlio paaškinimus), ras tekste daiktų pavadinimus. Antras ir trečias pratimas skirtas daiktų pavadinimų, kurie atsako į klausimus <i>ką? ko?</i>, rašybai. Ketvirto pratimo užduotis tarsi apibendrina tai, ką vaikai mokėsi: reikia parašyti trumpą rašinėlių (o teisingiau – tik išvardyti, ką vaikas mato per langą). Todėl reikės vartoti daiktų pavadinimų, mokėti juos rašyti. Šį pratimą verta kitą savaitgalį perskaityti klasėje – turėtų būti labai skirtingi vaikų sukurti tekstai, todėl visiems įdomūs.</p>

6 tema. Kaip mokame kurti pasakojimą, pavadinti veiksmus?

Tikslas – prisiminti pasakojimo sandarą, toliau mokytis kurti pasakojimą, prisiminti veiksmą reiškiančius žodžius.

- skaitys ir aptars pasakojimą;
- prisimins pasakojimo sandarą;
- kurs pasakojimą pagal skaitytą tekstą ir paveikslėlių seriją;
- pasakos iš asmeninės patirties;
- plės žodyną veiksmų pavadinimais;
- pasitikrins, ar atpažįsta veiksmą reiškiančius žodžius;
- toliau tobulins kalbėjimo ir rašymo gebėjimus.

Priemonės: Vad. P. 14–15. Pr. sąs. puslapių neskirta
Sąsiuvinis arba lapai rašiniams rašyti

<p>I</p> <p><i>Teksto skaitymas, atsakymai į klausimus.</i></p>	<p>Mokytojas kartu su mokiniais pasirenka, kaip skaitys V. Račicko kūrinį „Geriausi draugai pasaulyje“. Jeigu mokiniai skaito savarankiškai, susitariama, kiek laiko tam skiriama. Jeigu kūrinį mokiniai jau skaitė namie, galima iškart jį aptarti. Išsiaiškinami nežinomi žodžiai (jų gali būti ir daugiau negu pateikta prie žodyno ženkle). Ar mokiniai suprato pasakojimą, pasitikrina žodžiu atsakydami į klausimus po tekstu. Būtinai pabrėžkime, kad rašytojas pasakoja įvykį, arba nuotykią, t. y. jis sukūrė mums įdomų pasakojimą. Koki įvykį pavaizdavo? (gal mokiniai atsakys – dviračio ir katinų susidūrimą, avariją, nelaimę kelyje ar pan.)</p>
<p>II</p> <p><i>Veiksmo žodžių (veiksmų pavadinimų) aptarimas.</i></p>	<p>Keturioliktame vadovėlio puslapyje yra ir gramatinė užduotis – aptarti tekste paryškintus žodžius. Tai veiksmus reiškiantys žodžiai – juos dar kartą perskaitykime. Tegul mokiniai pasako daugiau veiksmo žodžių, nusakančių, ką jie veikė stovyklaudami, žaisdami mokyklos kieme ir pan. Ši užduotis svarbi tolimesniam darbui – pasakojimo kartojimui.</p>
<p>III</p> <p><i>Pasakojimo sandaros kartojimas.</i></p>	<p>Pasakojimo sandaros kartojimui skirta paveikslėlių serija pagal skaitytą V. Račicko kūrinį. Visi kartu išanalizuokime paveikslėlių turinį ir seką kartu aptardami, kur čia yra pasakojimo pradžia (I pav.), kur svarbiausia dalis arba kas toliau vyko (II ir III pav.) ir pabaiga – kaip viskas baigėsi (IV ir V pav.). Dar prisiminkime, kad pasakojime visada yra veikėjai, įvykiai, veiksmo vieta, pavaizduotas (pasakytas) arba nuspėjamas laikas (paraštės plakatėlyje tai primenama). Tegul trečiokai aptaria visas šias pasakojimo dalis, veikėjus, vietą, laiką. Jiems pagelbės ir skaitytas tekstas (galima dar kartą jį prisiminti).</p>
<p>IV</p> <p><i>Pasakojimo kūrimas</i></p>	<p>Mokomės kurti pasakojimą: žiūrėdami į paveikslėlių seriją trečiokai stengiasi gražiai papasakoti įvykį. Neturėtų būti sunku, kadangi galima pasižiūrėti į skaitytą tekstą, vartoti jo žodžius. Iš tiesų ši užduotis labiau panaši į teksto atpasakojimą pagal paveikslėlių planą. Taip pat siūloma šį pasakojimą užrašyti namie, tačiau ši užduotis nebūtina, ją gali atlikti tik stipresnieji. Mokiniai gali prisiminti ir papasakoti (kiekvienas pagal savo galimybes) savo vasarą patirtus nuotykius (ketvirta užduotis po tekstu).</p>

7 tema. Kaip atpažįstame veiksmo žodžius ir mokame juos vartoti ?

Tikslas – prisiminti veiksmažodžius, jų klausimus, toliau mokytis juos vartoti

- skaitys ir aptars vaikų pasakojimus;
- prisimins veiksmo žodžius;
- kels veiksmo žodžių klausimus;
- mokysis suprasti veiksmo laiką;
- plės žodyną veiksmų pavadinimais;
- pasitikrins, kaip atpažįsta veiksmo žodžius;
- toliau tobulins kalbėjimo ir rašymo gebėjimus.

<p><i>Mokytojai.</i></p> <p>I</p> <p><i>Temos skelbimas ir motyvavimas.</i></p> <p>II</p> <p><i>Veiksmo žodžių supratimas ir žodžių klausimai. Ar daug veiksmo žodžių žinome?</i></p>	<p>Vadovėlyje tikslingai parinkti ir šiek tiek paredaguoti trys mokinių pasakojimai: pirmajame, Miglės, tekste pasakojamas įvykis, kuris jau buvo, ir jame pavartoti veiksmo žodžiai, kurie atsako į klausimą <i>ką veikė?</i> Taigi reiškia praeityje vykusį veiksmažodį. Antrajame, Deivido, pasakojime kalbama apie dabartį, jame vartojami veiksmo žodžiai, kurie atsako į klausimą <i>ką veikia?</i> ir reiškia dabar vykstantį veiksmažodį (veiksmą). Trečiajame, Simono, pasakojime rašoma apie ateityje, rytoj, vyksiantį įvykį ir vartojami veiksmo žodžiai, kurie atsako į klausimą <i>ką veiks?</i> Taigi jie reiškia ateityje vyksiantį veiksmažodį. Kaip tai paaiškinti mokiniams? Ką jie turėtų suprasti? Svarbiausia, kad jie suprastų, kurie žodžiai reiškia veiksmažodį (suprastų jų reikšmę) ir mokėtų jiems kelti vieną iš klausimų: <i>ką veikia? ką veikė? ką veiks?</i> Jeigu mokiniai šito nesupras, o tik išmoks veiksmo žodžių (veiksmožodžio) apibrėžimą, jie negebės tų žodžių vartoti – kaityti, taikyti rašybos taisyklių. Antroki vis to jau mokėsi, dabar reikia tik pakartoti ir įtvirtinti.</p> <p>Paskelbkime temą: preištą savaitgalį mes prisiminėme žodžius, kuriais pavadiname daiktus, arba daiktų pavadinimus. Dabar prisiminsime žodžius, kurie reiškia veiksmus, arba trumpiau – veiksmo žodžius. Galime užduoti vaikams klausimą: ko negalėtume papasakoti, jeigu nežinotume veiksmus reiškiančių žodžių? Pasiūlykime kuriam nors mokiniui nesudėtingą situaciją, pavyzdžiui, pažaisti oro balionėliu. Duokime jam nepripūstą balionėlį. Ką tam vaikui reikės padaryti? Jis gali pasikviesti į talką draugų, kartu pripūsti balioną, jį užrišti, gal dar ant jo ką nors nupiešti, paskui mėtyti, žaisti. Užduotis klasės mokiniams: atidžiai stebėti, ką vaikai daro ir paskui papasakoti. (Visa tai gali demonstruoti ir mokytojas.) Pasakodami vaikai vartos daug veiksmo žodžių: <i>pūtė, pripūtė, užrišo, laikė, spalvino, piešė, mėtė, gaudė, ...</i> Be veiksmo žodžių to neįmanoma padaryti. Taigi visi kartu prisimename veiksmo žodžius, kokie jie svarbūs pasakojant veiksmus, įvykius.</p> <p>Atlikime veiksmo žodžių supratimui skirtus pratimus. Pratybų sąsiuvinio pirmas pratimas primins vaikams veiksmo žodžių klausimus, be to, supažindins su senais juokavimais, pavyzdžiui:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ką <u>veikia</u>? – Tave <u>peikia</u>. <p>Ar vaikai žino daug veiksmo žodžių, patikrins atlikdami antrą pratimą: pagal paveikslėlį parašyti kuo daugiau veiksmo žodžių. Ši užduotis atskleis ir vaikų kūrybiškumą, išmonę. Pavyzdžiui, pliaže gulintis berniukas ne tik <i>guli, svajoja</i>, bet ir <i>auga, kvėpuoja, prisimena ir t. t.</i></p>
---	--

<p>III</p> <p><i>Pavyzdžių analizė. Veiksmo žodžių reikšmė, pagrindiniai klausimai.</i></p>	<p>Pagilinti mokinių supratimą apie veiksmo žodžius padės vaikų diskusija pagal trečio pratimo pokalbį. Patirtis rodo, kad ne visi vaikai gerai suvokia veiksmo žodžius, kurie neįvardija akivaizdžiai matomo veiksmo. Todėl ir išsiaiškinkime, kad ir <i>sėdėti, augti, sapnuoti</i> ir kt. panašūs žodžiai yra veiksmų pavadinimai, t. y. veiksmo žodžiai.</p> <p>Vadovėlio užduotis – susiskirstyti į tris grupes, pasirinkti po vieną pasakojimą ir išmokti jį analizuoti. Pirmiausia kiekviena grupė perskaito pasirinktą pasakojimą, klausia mokytojo arba tarpusavyje aiškinasi nežinomus žodžius, aptaria, kas vaizduojama tame pasakojime. Tada pasirengia atsakyti, ką reiškia paryškinti žodžiai ir į kokį klausimą jie atsako (kiekvienas pasakojimas sukonstruotas taip, kad klausimai neįvairuotų - vaikams nebūtų sunku). Paprašykime mokinių, kad jie savo atsakymus paremtų pavyzdžiais. Laukiami atsakymai:</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Paryškinti žodžiai reiškia veiksmus. Jie atsako į klausimą <i>ką veikė? šoko, dainavo, žaidė.</i> II. Paryškinti žodžiai reiškia veiksmus. Jie atsako į klausimą <i>ką veikia? snaudžia, uodžia, kruta.</i> III. Paryškinti žodžiai reiškia veiksmus. Jie atsako į klausimą <i>ką veiks? atvažiuos, keps, atveš.</i>
<p>IV</p> <p><i>Veiksmo laiko supratimas.</i></p>	<p>Tuomet visi kartu atsakome į antrą klausimą: išsiaiškiname, kuris pasakojimas yra apie praeitį, kuris apie dabartį, kuris apie ateitį. Septynioliktame vadovėlio puslapyje apžiūrime apibendrinančią chemą. Tai tarsi laiko juostos, apie kurią jau kalbėta II klasėje, priminimas. Mokiniai ne tik per gimtosios kalbos pamokas, bet ir per istorijos ar pasaulio pažinimą, pagaliau kasdieniniame gyvenime žaisdami, veikdami, bendraudami su suaugusiaisiais suvokia, kas yra dabartis (tai atspirties taškas) ir kad viskas, kas buvo anksčiau, yra praeitis, o kas dar bus – ateitis. Taip mažais žingsneliais kartojame ir įtvirtiname veiksmo žodžių, laiko supratimą. Vėliau III klasėje jį plėsimė – susipažinsime su <i>veiksmožodžio</i> terminu, jo vartojimu (bus skirtas visas vadovėlio skyrius).</p> <p>Ar mokiniai suprato veiksmo laiką, pasitikrins atlikdami pratybose ketvirtą pratimą: reikia sugrupuoti sakinius pagal juose nusakomą laiką.</p>
<p>V</p> <p><i>Žaidimas veiksmo žodžiais.</i></p>	<p>Trečiokai dar nemokomi asmenuoti, tačiau jie savo kalboje vartoja įvairias veiksmožodžio formas. Todėl praktiškai mokomi jas vartoti. Čia didžiausias pagalbininkas yra klausimas. Pažaiskime tais klausimais. Vadovėlio užduotis – žaidimas (P. 17). Pateikti klausimai, į kuriuos atsako dažniausiai mokinių vartojami veiksmo žodžiai, ir pavyzdžiai. Vaikai sugalvoja daugiau panašių pavyzdžių. Atlieka penktą pratimą (visi klausimai pateikti šone, reikia tik atsirinkti).</p>
<p>VI</p> <p><i>Veiksmo žodžių rašybos kartojimas.</i></p>	<p>Pakartojamos dvi svarbiausios veiksmo žodžių rašybos taisyklės – jas vaikai ras vadovėlio paraštėje. (Šioms taisyklėms labai reikėtų pasigaminti žaismingą plakatą ir pakabinti klasėje. Jį ateityje pateiksime mokytojo knygos prieduose.)</p>

<p>VII</p> <p><i>Apibendrinimas ir įsivertinimas.</i></p> <p>VIII</p> <p><i>Namų darbai</i></p>	<p>Taisyklės primenamos ir įtvirtinamos pratybų sąsiuvinyje (P. 11) – šeštas ir septintas pratimas. Jeigu jų nespės atlikti klasėje, galima skirti namų darbams.</p> <p>Kaip mokiniai prisiminė ir suprato veiksmo žodžius, galima pasitikrinti atliekant paskutinę vadovėlio užduotį. Atlikime ją visi kartu: skaitome eilėraščių posmus, randame veiksmo žodžius ir pasakome, į kokius klausimus jie atsako.</p> <p>Namų darbus mokytojas skiria atsižvelgdamas į klasės lygį. Būtų puiku, jeigu mokiniai savarankiškai parašytų aptartą pasakojimą pagal paveikslėlius (vad. P. 15), sugalvotų naują jo pavadinimą. Kitas variantas – panašus pasakojimas apie vasarą pačių patirtą įvykį (gali į talką kviestis namiškius). Trečias variantas – nespėti atlikti pratybų sąsiuvinio pratimai (P. 11; 6 ir 7 pratimas). Svarbu, kad trečiokams būtų įdomu, nors gal ir sunkoka. Nerekomenduojama užduoti nuobodžių formalių veiksmo žodžių kaitymo pratybų (todėl jų sąsiuvinuose ir nėra).</p>
---	---

8 tema. Kaip gebame kurti ? (Kartojimo skyriaus apibendrinimas)

Tikslas – apibendrinti, ką pakartojo – kaip savo kūryboje geba vartoti žodžius, kurie pavadina daiktus, kaip vartoja veiksmo žodžius.

- skaitys poezijos ir prozos pavyzdžius (ištraukas);
- aptars, kas tuose pavyzdžiuose gražu, patinka, kodėl ;
- mokysis vaizdingų žodžių, pasakymų;
- prisimins savo kūrybą;
- pasirengs kūrybiniam darbui pagal paveikslą;
- sukurs eilėraštį ar prozos vaizdelį (kiekvienas pagal savo galimybes);
- pratinsis džiaugtis draugų ir savo kūryba;
- toliau tobulins kalbėjimo ir rašymo gebėjimus.

Priemonės: Vad. P. 18–19. Pr. sąs.1. P. 12–13.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I</p> <p><i>Ankstesnės mokinių kūrybos</i></p>	<p>Skyriaus apibendrinimui vadovėlyje pasirinkta rudens gamtos tema – siūloma analizuoti meniškas kūrinių ištraukas ir kurti pagal paveikslą ir iš asmeninės patirties arba pasirinkta tema. Šiai temai skirtos dvi pamokos, t. y. visas savaitgalis. Vaikai bandė kurti ir pirmoje, ir antroje klasėje: rašė trumpus kelių sakinių pasakojimus, vieną kitą eilėraščių posmą. Daug rašė kolektyviai, mokytojo padedami. Ir trečioje klasėje nereikėtų tikėtis ilgų, išsamių, išbaigtų, vaizdingų rašinėlių, tačiau kiekvienas, nors ir mažas, bandymas yra vertingas, girtinas. Džiaukimės kad ir trumpiausiu tekstu, gražiu pasakymu, palyginimu. Vaikai gali pavartoti rašytojų pasakymų, vaizdingų žodžių, tik priminkime, kad ištiesai nurašinėti – nesąžininga, negalima.</p> <p>Paskelbkime kūrybos dieną arba savaitę. Prieš tai paprašykime mokinių, kad jie ateidami į mokyklą atsineštų savo kūrybos iš ankstesnių metų. O gal jos yra sukauptos klasėje, tuomet ją pasiruoškime paskaityti. Taigi vaikai skaito savo</p>
--	--

<p>skaitymas, aptarimas.</p>	<p>kūrybą arba mokytojas paskaito iš klasės rinkinių. Prisiminkime, kada tai sukurta, pasidžiaukime, pasigrožėkime. Jeigu turime, galima klasėje surengti piešinių rudens tema parodą.</p>
<p>II Pavyzdžių aptarimas.</p>	<p>Skaitomi rašytojų kūrybos pavyzdžiai (vad. P. 18) ir analizuojami pagal klausimus. Svarbu, kad vaikai pasigrožėtų vaizdingais menininkų pasakymais, išsiaiškintų, kodėl taip pasakyta. Dirbkime visi kartu, skatinkime mokinius išsakyti savo emocijas.</p>
<p>III Paveikslo tyrinėjimas.</p>	<p>Labai svarbus darbo etapas – mokyti išsižūrėti į paveikslą. Mokykime vaikus pastebėti detales, nuosekliai apžiūrėti visą paveikslą. Tam pagelbės klausimai po paveikslu. Siūloma gal kiek netikėta užduotis – įsivaizduoti, kad vaikas atsidūrė tame paveiksle, t. y. toje aplinkoje (miške, parke ar pan. – žiūrint koks bus vaizdas). Tegul mokiniai žodžiu pasakoja, ką mato tame paveiksle. Ar rašysite pasakojimą, spręskite visi kartu.</p>
<p>IV Kūrybinės dirbtuvės – visi darbo rašymo etapai:</p>	<p>Pratybų sąsiuvinyje mokiniai kviečiami į kūrybines dirbtuves (P. 12–13). Nuosekliai praeinami visi kūrybinio darbo etapai: pasirengimas, plano sudarymas, rašymas, tobulinimas, eksponavimas. Mokytojas turėtų nuspręsti, kokį kelią pasirinktų. Jeigu nutars su mokiniais raštu kurti vaizdelį pagal vadovėlio paveikslą, gali naudotis kūrybinių dirbtuvių patarimais ir viską nuosekliai atlikti (vadovėlio ir sąsiuvinio užduočių temos suderintos).</p>
<p>pasirengimas,</p>	<p>Tačiau kūrybinis darbas galėtų būti individualus, kad mokytojas išsiaiškintų kiekvieno vaiko galimybes, lietuvių kalbos lygį, numatytų, kokios pagalbos vaikui reikia. Tuomet nuosekliai atliekamos pratybų sąsiuvinio 12–13 puslapio užduotys. Pirmas – pasirengimo etapas: pasirenkama konkreči tema (labai plati netinka, nes tada mokiniai rašo bendromis frazėmis, neišmoksta pastebėti detalių). Kurią temą rašyti, tegul pasirenka kiekvienas mokinys (1 pratimas). Tai gali būti vaizdelis apie rudenį, pasakojimas apie rudenį patirtą ar įsivaizduotą įvykį, pasaka ir kt.</p>
<p>žodyninis darbas,</p>	<p>Labai svarbus žodyninis darbas (3, 4, 5 ir 6 pratimas). Juos galima atlikti visiems kartu, net ir rašant individualių darbą. Pasiūlykime mokiniams dar pasirinkti gražių žodžių, pasakymų apie rudens gamtą, žmonių nuotaikas ir pan. Neužmirškime, kad jau mokame vartoti daiktų pavadinimų, veiksmo žodžių, prisiminkime spalvų pavadinimus. Galbūt trečiokai dar nedaug panaudos pateiktų žodžių, pasakymų, bet po truputį pratinsis kreipti dėmesį į vaizdingesni žodį, ieškos tų žodžių (prisiminkime ir žodžių skrynelę).</p>
<p>plano sudarymas,</p>	<p>Kitas etapas – rašinio plano sudarymas. Septintame pratime pateiktas labai paprasto plano pavyzdys. Iš tiesų reikia vaikams juo pasinaudoti. Juk pakeitus keletą žodžių apie dangų, vėją, medžius galima parašyti visai kitokį vaizdelį apie rudenį, pavyzdžiui „Aukšinis rudenėlis“. Tiems, kurie renkasi kitokią temą, turėtų mokytojas padėti individualiai. Tačiau beveik kiekviename rašinyje apie rudenį galima užsiminti ir apie saulę, ir apie medžių spalvas, apie vaikų nuotaikas.</p>
<p>teksto rašymas, „leidimas“ arba</p>	<p>Suprantama, kad vaikų darbai bus labai skirtingi, skirsis jų lygis. Vieni gal parašys du tris sakinius, kiti ilgesnius vaizdelius ar pasakojimus. Svarbus pats</p>

<i>eksponavimas</i>	<p>procesas. Pratybų sąsiuvinyje siūlomi įvairūs variantai. Taigi rinkimės.</p> <p>Būtinai aptarkime kiekvieną darbą, jeigu mokiniai rašė individualiai (mokytojas gali surinkti rašinėlius, ištaisyti, parašyti pastabas). Paskatinkime mokinius patobulinti rašinius (tai gali būti skirta namų darbams), gražiai juos perrašyti, iliustruoti.</p> <p>Galutinis rezultatas – klasės kūrybos knyga arba laikraštis, klasės siena, papuošta vaikų darbais.</p> <p>Šis kūrybinis darbas gali būti tęsiamas: vaikams siūloma kurti eilėraščius, vaizdelius, pasakas apie rudenį, šie darbeliai skelbiami, dedami į klasės kūrybos rinkinį. O gali būti, kad kiekvienas vaikas norės sudaryti ir turėti savos kūrybos rinkinėlių.</p>
---------------------	--

TESTAS – baigus I vadovėlio skyrių „JAU MOKAME! JAU GALIME!“

Tikslas – įsivertinti, kaip pakartojo II klasės kursą: kaip skaitė ir suprato kūrinius arba jų ištraukas; kaip įtvirtino svarbiausias žinias apie lietuvių kalbos garsus / raides, kaip atpažįsta daiktus, veiksmus reiškiančius žodžius ir juos rašo.

- prisimins labiausiai patikusį skyriaus kūrinių: jo autorių, pavadinimą, temą;
 - atpažins tekstuose ir pažymės balsius / balse, priebalsius / priebalse, dvibalsius / jų raides, priebalsių minkštumo ženklą *i*;
 - atpažins tekste daiktų pavadinimus, veiksmą reiškiančius žodžius;
 - atliks rašybos užduotį – įrašys praleistas raides žodžiuose, kurie atsako į klausimus: *ką? ko? kur?*
- ką veikia?**
- atliktas užduotis įsivertins balais.

Priemonės: Vad. P. 4–19, Pr. sąs.1. P. 30

<i>Mokytojui.</i>	<p>Šiuolaikinėse mokyklose (bent jau Lietuvoje) mokiniai atlieka daug ir įvairių testų. Manau, kad pradinėse klasėse jų tikrai tiek nereikia, nes jie kelia daug baimės vaikui, be reikalo jaudina mokytoją. Kai kurie mokyklų vadovai pagal testų rezultatus pradeda vertinti visą mokytojo darbą, o tai tikrai neteisinga, nes vaiko ugdymas apima kur kas platesnį gebėjimų ir žinių lauką negu galima patikrinti testais. Ir blogiausia – pabūgę tokio vertinimo, kai kurie mokytojai pradeda dirbti tikrai „testams“, t. y. moko tik to, ką galima patikrinti testu. O kur literatūrinis lavinimas, kūrybiškumo ugdymas, vaiko akiračio plėtimas ir kiti labai svarbūs dalykai? Todėl šiame mokymo komplekte pateikiami testai yra skirti tik vaikui savarankiškai įvertinti save, pačiam pasitikrinti ir pasitaisyti. Jeigu vaikas nenori, gali testų neatlikti. Kiekvienas testas yra nedidelės apimties – tik vieno puslapio. Jį mokinys turėtų atlikti namie ir pats pasitikrinti: pavartyti vadovėlį, pažiūrėti atsakymus sąsiuvinio gale, pats susiskaičiuoti balus. Testai pateikiami pratybų sąsiuvinyje po kurių nors dviejų skyrių baigimo po du, t. y. vienas atverstinis, kad toliau nauja tema vėl prasidėtų lyginiame sąsiuvinio puslapyje (kai sistema įprasta, vaikams lengviau orientuotis). Šie pasitikrinamieji testai pratybų</p>
-------------------	---

<p>I Kokia testo atlikimo tvarka?</p>	<p>sąsiuvinyje sumanyti vietoje šventėms skirtų puslapių. Manome, kad šventėms labiau tinka įvairūs piešiniai, rašiniai, kurie piešiami arba rašomi ant atskirų lapų, paskui eksponuojami, dedami į bendrą klasės knygą.</p> <p>Baigus pirmą vadovėlio skyrių „JAU MOKAME! JAU GALIME!“ , atliekamas testas, kuris yra pratybų sąsiuvinio 30-me puslapyje. Jo atsakymai – sąsiuvinio gale (kol kas juos pateikiu čia pat po paaiškinimų, kad mokytojas galėtų nukopijuoti ir išdalyti vaikams. Galima ir kitaip: vaikai testą atlieka namie, o kitą savaitgalį visi kartu pasitikrina.) Visos testo užduotys atliekamos savarankiškai, sąžiningai. Dar vienas pasiūlymas: pirmą kartą testo lape viską rašyti paprastu pieštuku, o raides spalvinti labai neryškiai. Pasitikrinus atsakymus galima pasitaisyti klaidas. Taip mokomasi, o ne tik įsivertinama.</p>
<p>II Trumpi užduočių paaiškinimai.</p>	<p>Reikia atidžiai perskaityti pirmą užduotį ir ją atlikti: parašyti labiausiai patikusio kūrinio ar jo ištraukos autorių, kūrinio pavadinimą ir temą. Jeigu kurios dalies neprisimena, nerašyti.</p> <p>Toliau skaityti antrą užduotį ir ją atlikti – parašyti, mokinio manymu, tris naujus žodžius, kurių jis nežinojo anksčiau. Kiekvieno žodžiai gali būti vis kiti.</p> <p>Atliekamos fonetikos užduotys. Jos reikalauja atidumo, ypač atidžiai reikia atlikti trečią ir ketvirtą užduotį. Priminkime mokiniams, kad garsus atpažįstame juos tardami. Dar galima pasinaudoti ir veidrodėliais.</p> <p>Šešta užduotis skirta žodžiui (morfologijai) – mokiniui reikia atpažinti daiktų ir veikslių pavadinimus, juos skirtingai pabrūkinti.</p>
<p>III Pasitikrinimas ir įsivertinimas.</p>	<p>Paskutinė užduotis – elementariems rašybos atvejams pasitikrinti. Vaikas turi mokėti taikyti klausimus <i>ką? ko? kur? ką veikia?</i> Be to, pateiktas vienas žodis, kuris atsako į klausimą <i>koki?</i></p> <p>Atlikus visas užduotis reikia pasitikrinti atsakymus ir susiskaičiuoti teisingus. Tegul pats mokinys sprendžia, ar pakankamą balų skaičių surinko, pasitaria su mokytoju, ką dar jam reikėtų pasimokyti.</p>
<p>IV I testo atsakymai.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bet kuris autorius ir jo kūrinys. Temos: apie Lietuvą, apie šaltinėlių, apie mamos išradimus, apie keistą berniuką, apie daiktus, apie draugus arba jų nuotykių žygyje (galima formuluoti ir šiek tiek kitaip). 2. Bet kurie trys žodžiai nebūtinai iš žodynėlio. (Žodynėlyje buvo: <i>tepti, pamuilės, plyta, nurūkti, pakriūtė</i> ir kt.) 3. Balsės: <i>ė, a, a, a, a, i, i, i, i</i> Priebalsės: <i>b, g, s, p, s, k, p, r, š, m, g, g, r, t, v, s, š, s, š, s, k, r, s</i> Dvibalsių raidės: <i>ai, ie, ie, ei, ei</i> 4. Ilgųjų balsių raidės: <i>ė, y, e</i> Trumpųjų balsių raidės: <i>e, e, i, e, e, a, u, i, a, e, i</i> 5. Priebalsių minkštumo ženklas: <i>kelia, verkia, tinginio</i> 6. Daiktų pavadinimai: <i>Tėvelio, cirke, drambliukas, Bambliukas, tėtis, Afrikos, gyvulių, prižiūrėtojas, Indijos, Bambliukas, ryto, cirko, arenos, kvapo, tėvynėje, oras.</i> Veikslių pavadinimai (veikslo žodžiai): <i>atsirado, pavadino, atgabeno, sakė, bambėdavo, nesuprantu, kvėpuojate, įtraukė.</i> 7. Praleistos raidės: <i>sode, gyvūnų, žirafa, liūtų, tigrų, žaidžia,</i>

laipioja, prausia, vaiką, mažą, drambliuką.

II skyrius. PAPRASTI IR STEBUKLINGI DAIKTAI.

Tikslas – susipažinti su *daiktavardžio* sąvoka, toliau plėsti ir gilinti supratimą, kas yra daiktavardis, mokytis jį atpažinti ir vartoti kalboje; susipažinti su *daiktavardžio skaičiais*, mokytis skirti daiktavardžių *vienaskaitą* ir *daugiskaitą*, tinkamai vartoti vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius.

1 tema. Daiktas ar nedaiktas?

Tikslas – aptarti, kokiais pojūčiais mes pažįstame daiktus, įtvirtinti daikto supratimą kalbos moksle (apie tai jau kalbėjo II klasėje bei šio vadovėlio I skyriuje) ir pasirengti suprasti daiktavardžio reikšmę.

- skaitys **J. Liniausko** tekstą „**Ginčas**“, kuris padės aptarti, kokiais pojūčiais tikrovėje pažįstame daiktus;
- skaitys **R. Černiausko** tekstą „**Debesėlis Ardas**“, aptars, kurie jame minimi gamtos reiškiniai kalbos moksle yra daiktai;
- įtvirtins supratimą, kas yra daiktas kalbos moksle;
- mokysis diskutuoti lietuvių kalba, pasakoti (kiekvienas pagal savo galimybes);
- toliau ugdysis teksto skaitymo ir supratimo gebėjimus;
- turtins žodyną skaitytų tekstų žodžiais, daiktų, reiškinių pavadinimais, žais žodžiais;
- pateiktuose tekstuose ras daiktų pavadinimus;
- iš pateiktų žodžių sudarys sakinius, juos rašys.

Mokytojui.

Kad trečiokai tikrai suprastų, o ne „kaltų“ daiktavardžio apibrėžimą, pirmiausia jie turi suvokti, ką kalbos moksle (gramatikoje) vadiname **daiktu**. To pradėjo mokytis II klasėje – susipažino su daiktų pavadinimais, turėjo suprasti, kad gramatikoje daiktas yra ne tik tai, ką galima pačiupinėti, pamatyti, bet ir vėjas, ir mintis, ir kt. Trečioje klasėje šį supratimą įtvirtiname (o kas nesuprato, dar kartą išsiaiškims). Būtų puiku, jeigu mokytojas daiktavardžio supratimą susietų su anglų (ar kitos) kalbos pamokose įgytomis žiniomis.

Pagrindinis temos tekstas – **J. Liniausko „Ginčas“**. Jis paimtas iš šio rašytojo knygos „Suvyniota diena, arba Kokio dydžio būna didelė meilė?“ (V.: Alma littera, 2011. P. 88). Ši knyga yra iš rašytojo knygų apie bebriuką Bartą ir jo draugus serijos. Vaikai jau pažįsta šį veikėją, kadangi skaitė apie jį II klasėje.

Antrasis temos tekstas – **R. Černiausko „Debesėlis Ardas“**. Jį aptarsime vėliau. Tačiau jis temai ne toks svarbus, kaip pirmasis. Jį galima praleisti arba skirti namų

<p>I</p> <p><i>I teksto skaitymas.</i></p>	<p>skaitymui.</p> <p>J. Liniausko tekstą „Ginčas“ pirmą kartą skaito mokytojas arba gerai skaitantis iš anksto parengtas vaikas. Išsiaiškiname vaikams nesuprantamus žodžius – patys svarbiausi paaiškinti paraštėje prie žodyno ženkle. Įsitinkime, ar vaikai suprato teksto turinį. Tam tiktų paklausti labai paprastų klausimų: <i>Apie kokius veikėjus išgirdote? Ką aiškina ežiukas Petriukas? Ką atsako voverytė Emilija? ar pan.</i> Toliau galime skirti kelias minutes laiko, kad kiekvienas mokinys perskaitytų tekstą savarankiškai pusbalsiu ar tyliai – kaip kuriam patogiau. Skaitymą galima diferencijuoti: geriau skaitantieji perskaito visą tekstą, prasčiau – tik jo dalį, o prastai – gal tik pirmą pastraipą. Tai kartu būtų kaip ir skaitymo pratybos, o visą tekstą jie jau girdėjo ir žino, apie ką eina kalba, t. y. supranta jo turinį.</p>
<p>II</p> <p><i>Teksto aptarimas.</i></p>	<p>Tekstas pasirinktas tikslingai – jo veikėjai diskutuoja apie daiktus, kas jie yra. Vaikams turėtų būti įdomu perskaityti ir pritari arba nepritari ežiuko Petriuko ir voverytės Emilijos žodžiams apie morkas – tai tik laisvam pokalbiui, prie jo nereikėtų ilgai gaišti. Analizuojant tekstą svarbiausia aptarti Ežiuko Petriuko žodžius: <i>Arba daiktas yra, arba daikto nėra. Jeigu jį gali pauostyti, palaižyti, pačiuopinėti, tai daiktas yra...</i> Taigi ežiukas vardija pojūčius, su kuriais ir mes atpažįstame daiktus. Atkreipkime mokinių dėmesį į ežiuko iliustraciją apačioje: matyti tai, su kuo pažįstamas pasaulis: akys mato, ausys girdi, burna, liežuvis jaučia skonį, kūnas prisilietimą, letenos – apčiuopia. Panašiai ir žmogus savo pojūčiais – regi, girdi, uodžia, ragauja, junta, čiuopia – pažįsta jį supančius daiktus ir juos pavadina, įvardija. Tai ir yra daiktus reiškiantys žodžiai, apie kuriuos kalbėjo II klasėje. Taigi vaikai aptaria žodžio daiktas reikšmę. Pažaiskime su trečiokais – atlikime užduotį paraštėje – tegul randa tekste penkis daiktų pavadinimus, pavyzdžiui: <i>ežiukas, pasaulio, prasmę, morkas debesėliai</i> ar kt. Taigi įsitinkime, kad mokiniai skiria daiktų pavadinimus iš kitų žodžių – supranta jų reikšmę.</p> <p>Toliau pokalbiui galima panaudoti tų pačių veikėjų mintis apie vėją, vandenį, debesėlius ir išsiaiškinti, kad dujos, kvapai, saldumas, sūrumas, rūgštumas gramatikoje irgi yra daiktai.</p>
<p>III</p> <p><i>II teksto skaitymas.</i></p>	<p>R. Černiausio tekstas – fantastinis, kiek keistokas. Veikėja Ievutė mokiniams taip pat jau pažįstama – II klasėje skaitė ištrauką iš šio rašytojo knygos „Slieko pasaka“ (V.: Versus aureus, 2007. P 45). Jeigu skaitysime klasėje, galime priminti vaikams, kas ta Ievutė ir Poška, ir pasiūlykime perskaityti savarankiškai. Daiktų gramatikoe supratimui čia padėtų pokalbis apie debesėlį – <i>debesis, vėjas, rytas</i> gramatikoje suprantami kaip daiktai. O kūrinys įdomus kalbiniu požiūriu: žaidžiama aidu. Ir debesėlio vardas yra žodis <i>vardas</i>, tik be pirmo garso/raidės: <i>vardas – ardas – Ardas</i>. Mergaitei kiti žodžiai girdisi irgi kaip iškreipti aidu: <i>neskubėki – bėki</i>. Todėl ir vejasi ji debesėlį, kol ją nuramina mokytas Poška.</p> <p>Pažaiskime su trečiokais aidą (paskutinė 21 puslapio užduotis), galima ir daugiau žodžių pasakyti, nebūtinai tie aidu žodžiai privalo turėti prasmę, pavyzdžiui: <i>namas – amas, lūpos – ūpas, saulė – aulė, kraštas – raštas, lapas – apas ir t. t.</i></p>
<p>IV</p>	<p>Pratybose šiai temai skirti du puslapiai. Pirmajame, 14-ame, atliekami pratimai</p>

Aptariame, kaip atpažįstame daiktus:

gyvūno pavyzdys,

žmogaus pavyzdys.

V

Sakinių sudarymas.

pojūčiams, kuriais pažįstame daiktus, dar kartą išsiaiškinti. Galbūt mokiniai juos žino iš valstybinės mokyklos kurso, tačiau daiktų pažinimo aptarimas lietuvių kalba dar labiau pagilins tą dalyką, praplės vaikų žodyną. 1 pratimą tegul mokiniai atlieka savarankiškai – atsako į du teksto „Ginčas“ klausimus: 1. *Šiuos žodžius pasakė ežiukas Petriukas.* 2. *Ežys blogai mato.* (Į antrą klausimą vaikai gali teisingai neatsakyti, jeigu nežino šios ežio savybės. Kai perskaitys 2 pratimo tekstą, galės pasitaisyti.) 2 pratimas supažindina mokinius su ežio išvaizda, ypatybėmis. Jeigu mokytojas turi ežio nuotraukų, gali parodyti jas mokiniams. Šiame tekste mokiniai randa ir pabraukia daiktų pavadinimus: *ežys, padarėlis, šepetį, spygliais, priešų, kojos, centimetru, uodega, ūsai, ausys, sraigė, ragelius, kiauto, nosis, gale, lašelis, žvėrelis, sloga, lašas, uoslės, stiprintuvas, nosimi, ežys, šunį, ežiui, akys.* Kaip matome, tekste daug gyvūno kūno dalių pavadinimų, akcentuokime, kad kalbos moksle jie irgi yra daiktai. O svarbiausia – aptarkime su mokiniams, kaip ežys pažįsta pasaulį, t. y. aplinkos daiktus, reiškinius. Tegul vaikai surašo aplink ežio piešinį (3 pratimas) jo kūno dalis ir visi kartu aptaria, kaip jos tarnauja ežiui orientuojantis aplinkoje. Turėtų būti nesunku, nes apie tai skaitė tekste. Nosimi ežys užuodžia kvapus, ausimis girdi garsus, snukučiu – liežuviu junta skonį, dantimis – kietumą, minkštumą, letenėlėmis čiupia, junta paviršius, spygliais ne tik ginasi nuo priešų, bet taip pat junta aplinką, akimis, nors ir prastai, mato ir kt. Nebūtinai trečiokai viską išvardys, svarbu, kad jie suprastų, jog gyvūnai daiktus atpažįsta įvairiais pojūčiais: klausa, rega, uosle, lytėjimu, skoniu.

Kitas, 15 puslapis, skirtas žmogaus pažinimo pojūčiams aptarti – išsiaiškinti, kuo mes, žmonės, atpažįstame pasaulį, t. y. aplinkos daiktus ir reiškinius. Visi kartu atlikime 4 pratimą. Vaikai skaito ir pasitardami įrašo tinkamus žodžius, pavyzdžiui: *Aplink mus esančius daiktus matome akimis, liečiame pirštais. Draugiškumą, meilę, liūdesį jaučiame širdimi. Uždavinį, klausimą suprantame protu.* Ir t. t. Paskutiniai du pavyzdžiai praplečia vaikų supratimą apie tai, kaip jie pažįsta daiktus – mums padeda jausmai ir protas, mąstymas. Kad įsitikintume, atlikime 5 pratimą: jo tekste mokiniai ras žodį *baimė*. Tai jausmas, o kalbos moksle – daiktas. Perskaitykime paaiškinimą plakatėlyje „Prisiminkime!“. Taigi su mokiniams apibendrinkime, kad kalbos moksle daiktu vadiname ne tik tuos daiktus, kuriuos galime matyti, čiupinėti, bet ir jausmus, įvairius pojūčius, reiškinius, kuriuos tik žinome esant, kuriuos tik suvokiame protu, pavyzdžiui: *gerumas, pyktis, artumas, gyvenimas, taupumas ir pan.* Šiuos daiktų pavadinimus dar mokysimės atpažinti.

Šeštas pratimas skirtas sakinių sudarymui. Jeigu mokiniams sunkiai sekasi, mokykime pasitelkdami klausimus (galime juos parašyti lentoje): kas? ką veikia? kur? ką? ko? kada? kokius? ir kt. (ne visų klausimų kiekvienam sakiniui reikės):

kas? ką veikia? ko?

Živilė nebijo tamsos.

kas? ką veikia? kokius?(kieno?) ką? ką veikia? kur?

Rokas mato audros debesis ir skuba namo.

kas? ką veikia? ką?

Gerumas puošia žmogų.

Vienas sunkesnis sakinytis, kurį sudarome nuosekliai keldami klausimus:

kieno? (kokiose?) kur? kiek? ko yra?

2 tema. Kas?

Tikslas – susipažinti su pluošteliu lietuviškų minklių, mokyti jas suprasti ir įminti, mėginti patiems kurti minkles; skaityti eilėraštį, kuriame yra minklė; mokyti kelti sakinio žodžiams klausimą *kas?*, plėsti supratimą apie daiktų pavadinimus.

- skaitys **minkles**, jas aptars ir įmins;
- kurs naujas minkles apie daiktus, reiškinius;
- savarankiškai perskaitys **J. Degutytės eilėraštį „Bitė“**, jį apmąstys arba aptars pagal klausimus;
- mokysis raiškiai skaityti eilėraštį, kas nori, jį išmoks atmintinai;
- mokysis kelti sakinio žodžiams klausimą ***kas?*** ir rasti tekste žodžius, kurie atsako į klausimą ***kas?***, t. y. atpažins tekste daiktų pavadinimus;
- turtins žodyną daiktų, reiškinių pavadinimais, priešingos reikšmės žodžiais;
- spręs kryžiažodį.

Priemonės: Vad. P. 22–23. Pr. sąs.1. P. 16–17.

<p><i>Mokytojai</i></p> <p>I</p> <p><i>Minklių skaitymas ir jų įminimai</i></p>	<p>Antrasis daiktus įvardijančių (pavadinančių) žodžių požymis – jiems tinka klausimas <i>kas?</i> arba <i>kas tai?</i> Juk apie kiekvieną daiktą ar reiškinį galime paklausti <i>Kas čia yra? Kas jis? Kas čia buvo?</i> ir pan. Tautosakoje tai taikoma minklėse. Jose vyrauja klausimas <i>kas?</i>, jeigu atsakymas yra daikto vardas (arba pavadinimas). Vadovėlyje šia minklių ypatybe ir pasinaudota.</p> <p>Mokytojas gali pradėti pamoką nuo vienos kitos minklės, kurios nėra vadovėlyje: <i>Kas nepalieka jokio pėdsako? Kas nemiega naktį? Kas yra tuščioje kišenėje?</i> (Lietuvių tautosaka. T. 5. V.: Mintis, 1968. P. 682, 683, 676) Atsakymai: <i>laivas, laikrodis, nieko</i>. Tegul trečiokai įmena jas. O tada pasiūlykime savarankiškai perskaityti vadovėlyje surašytas minkles. Kad skaitymas būtų įdomesnis, minkles reikėtų skaityti nesukant knygos (įdomioji skaitymo užduotis). Visi minklių atsakymai yra paveikslėliuose, tačiau jie sumaišyti, todėl mokiniais reikės įminti minkles, o paveikslėliai tik padės, „pasufleruos“ atsakymą. Pasiūlykime pirma persiskaityti minkles, paskui tegul vaikai skaito garsiai jas po vieną ir aptaria, įmena. Būtų puiku, jei trečiokai paaiškintų, kaip įminė kiekvieną minklę, kas jiems padėjo ją įminti, iš kokio požymio suprato atsakymą.</p> <p>Minklių įminimai:</p> <p>Kas bėga be kojų? – vanduo Kas save suėda? – žvakė Kas lekia be sparnų? – debesis (dar gali būti vėjas) Kas balta neskalbta? – gulbė Kas be kojų, o visur vaikšto? – pinigai Kas pirmas eina į mokyklą? – raktas Kas margas nerašytas? – genys) Kas su barzda gimė? – ožys</p>
---	---

<p><i>Klausimo kas? aptarimas.</i></p> <p>III <i>Naujų minklių kūrimas.</i></p> <p>IV <i>Eilėraščio skaitymas.</i></p> <p>V <i>Pratybos – toliau mokomės kelti klausimą kas?</i></p> <p><i>Namų darbai</i></p>	<p>Kas kalba be liežuvio? – knyga</p> <p>Kai mokiniai įmins minkles ir paaiškins jų įminimus, aptarkime klausimą kas? Paaiškinkime trečiokams, kad klausimas <i>kas?</i> visada mums padeda atpažinti daiktą o tuo pačiu ir daikto pavadinimą, arba vardą. Tegul mokiniai apsižvalgo klasėje ir vienas kito klausia daiktų pavadinimų, pavyzdžiui: <i>Kas guli ant stalo? Kas kaba (kabo) ant sienos? Kas sėdi prie lango?</i> ir pan. Mokytojas gali papildyti: <i>Kas girdėti už durų? – triukšmas, žingsniai, balsai</i> ir kt.; <i>Kas pučia už lango? – vėjas; Kas tuoj baigsis? – pamoka, diena, šeštadienis; Kas bus rytoj? – sekmadienis, diena, rytas, šventė</i> ir kt. Visi šie žodžiai kalbos moksle (gramatikoje) yra daiktų vardai arba pavadinimai. Taigi daiktų pavadinimus mums padeda atpažinti ne tik žodžio reikšmė, bet ir klausimas kas? Kad jį įtvirtintų, gali atlikti vadovėlio paraštės užduotį – nurašyti patikusią minklę, nuspalvinti klausimą ir įminimą.</p> <p>Jeigu lieka laiko, galima klasėje suskirstyti vaikus į grupes ir palenktyniauti, kuri grupė sugalvos daugiau minklių, kuri jų daugiau įmins. Paprastai mokinius reikia užvesti „ant kelio“ – jiems padėti. Pavyzdžiui: apie aidą galima pasakyti, kad jo niekada nematome, o girdime. Arba kad jis ne papūga, o moka mus pamėgdžioti. Sukurti minklių galima ir apie čia pat esančius daiktus: <i>Kas daug žino? – kompiuteris, Kas lubas laiko? – sienos; Kas ...</i></p> <p>Jeigu yra laiko, galima skaityti J. Degutytės eilėraščių „Bitė“ (iš rinkinio „Saulėtos dainelės“ (V.: Vaga, 1972. P. 14). Jeigu laiko trūksta, eilėraščių mokiniai gali skaityti namie, jį aptarti su namiškiais arba tiesiog jį apmąstyti pagal vadovėlyje pateiktus klausimus. Pirmas ir antras eilėraščio posmas irgi yra tarsi minklė – juose klausama <i>kas?</i> Nors atsakymas jau yra pavadinime, vis tiek reikėtų atkreipti dėmesį į požymius, kurie padeda atpažinti bitę (pailsėt negali – labai darbšti, dryžuotas sijonėlis, ploni sparneliai). Antrame posme dar daugiau tų požymių: kalba su dobilo žiedu, iš kurio bitės renka medų, saulės spindulėliai – bitės kyla į darbą kartu su saule). Jeigu visa tai mokiniui per sunku, pakaks išmokti raiškiai arba nors sklandžiai skaityti eilėraščių, įsiminti vieną kitą naują žodį, pavyzdžiui: <i>dryžuotas, triūsti, dobilas</i> ir pan.</p> <p>Kelti klausimą kas? ir kitus klausimus mokomės atlikdami 1 pratimą sąsiuvinyje: parinktas eilėraščio tekstas apie gamtos reiškinius – aidą, žaibą, kad mokiniai toliau pratintų šiuos reiškinius suprasti kalboje kaip daiktus. Skaitomas tekstas ir pabrauktų žodžių viršuje parašomi klausimai: <i>kas? ką? kuo?</i> 2 pratimas – laiškas vaikui. Mokiniai jį perskaito ir turi pasakyti ir parašyti, kas to laiško autorius. Atkreipkime mokinių akis į tą „mįslę“ išduodančius žodžius: tinklas, musės, lengvas siūlas. Aišku, kad tai voras. Ir jo tinklas greta nupieštas. Dar kartą pakalbėkime apie daiktus, kurie paminėti laiške ir kurių negalima paliesti, pačiupinėti: linkėjimus, pavydo, ore, vasara, rudens (3 pratimas).</p> <p>Šį savaitgalį namų darbams – 17 puslapis. Užduotys nesudėtingos, nes panašias atliko klasėje. Galime mokiniams trumpai paaiškinti pratimus. Pirmame pratime reikia ne tik perskaityti ir pagalvoti apie patarlių reikšmę (galima jas aptarti su namiškiais), bet ir rasti jausmus, žmogaus ypatybes pavadinančius žodžius: <i>juokas, sveikata, baimė, laimė, drąsa, meilė, vienybė, galybė, tiesa, pažadai, kantrybė, gėda.</i></p>
--	---

	<p>2 pratimas sunkesnis – suporuoti priešingos reikšmės žodžius: <i>džiaugsmas – liūdesys, giedra – lietus, meilė – neapykanta, saldumas – kartumas</i> ir pan. Trečiokams siūloma perskaityti pasakėčią (3 pratimas) ir parašyti pabrauktą žodžių klausimus – taip pasitikrins, ar išmoko kelti klausimus daiktų pavadinimams. Klausimai nesudėtingi, be prielinksnių (<i>kas? ką? ko? kur? kas? kur? kas? kas?</i>) Vaikai mėgsta kryžiažodžius, todėl 4 pratimas, sudarytas iš minklių ir jų atsakymų, turėtų patikti. Minklių atsakymai: MINTIS, MIEGAS, ŠALTIS, TAMSA, MĖNULIS.</p> <p>Be kalbos užduočių, pasiūlykme trečiokams namie išmokti raiškiai skaityti Janinos Degutytės eilėrašį „Bitė“. Būtų puiku, jeigu jį mokiniai išmoktų atmintinai – pasimokyti ir gražios kalbos, ir palavintų tartį.</p>
--	---

3 tema. Kas yra daiktavardis?

Tikslas – susipažinti su *daiktavardžiu* – kalbos mokslo terminu, mokyti atpažinti daiktavardžius ir juos vartoti kalboje.

- skaitys dalykinį straipsnį, susipažins su *daiktavardžio* terminu;
- apibendrins, kieno pavadinimai gali būti daiktavardžiai;
- turtins savo kalbą daiktavardžiais, mokysis juos skirstyti pagal reikšmę;
- pakartos vardų, pavadinimų rašymą didžiąja raide;
- mokysis kelti sakinio žodžiams klausimą *kas?* ir rasti tekste daiktavardžius;
- supras, kodėl atsiranda vis naujų daiktavardžių;
- rašys daiktavardžius.

Priemonės: Vad. P. 24–25. Pr. sąs.1. P. 18–19.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p style="text-align: center;">I</p> <p><i>Žodžio daiktavardis reikšmės aiškinimasis.</i></p>	<p>Ši tema skirta grynai gramatikai: trečiokai susipažįsta su <i>daiktavardžio</i> sąvoka, t. y. susipažįsta su kalbos mokslo terminu, kas numatyta programoje. Vadovėlyje nepateikiama tradicinio daiktavardžio apibrėžimo, nes jis mokiniams nereikalingas. Svarbiausia – išmokti atpažinti daiktavardžius kalboje, kad juos būtų galima tinkamai vartoti kalbant, rašant (nepažindamas daiktavardžio mokynys negalės tinkamai derinti žodžių sakinyje, taikyti rašybos taisyklių). Iš tiesų daiktavardžio supratimui mokiniai jau rengėsi II klasėje – mokėsi atpažinti ir vartoti žodžius, reiškiančius daiktų pavadinimus. Todėl III klasėje jiems tereikės susipažinti su <i>daiktavardžio</i> terminu, t. y kalbos dalies pavadinimu (<i>kalbos dalies</i> termino III klasėje dar nevirtojame) ir gilinti, plėsti supratimą apie daiktavardį.</p> <p>Žodis „daiktavardis“ paaiškintas vadovėlio dalykiniame straipsnyje. Nereikia mokytojui jį atpasakoti (deja mokytojais taip dažnai daro), šį straipsnį tereikia lėtai skaityti klasėje ir visiems drauge aiškintis kiekvieno sakinio prasmę. Straipsnį gali skaityti mokytojas arba geriau skaitantys mokiniai grandinėle. Tik po kiekvieno sakinio reikia jį pasiaiškinti! Mėginsime šio pirmo tokio pobūdžio straipsnio skaitymą paaiškinti detaliau.</p> <p>Galime pradėti nuo temoje suformuluoto klausimo: Kas yra daiktavardis? Atsakymą randame straipsnio pavadinime: Daikto vardas – daiktavardis.</p>
--	--

Perskaitome ir bandome sudominti vaikus tuo ilgu žodžiu, t. y. motyvuoti straipsnio skaitymą: sužinosime, iš kur tas žodis. Po pirmojo sakinio skaitymo prašykime, kad mokiniai pasakytų žodžių, kuriais įvardijame daiktus pavyzdžių: tai gali būti bet kokie žodžiai: *kamuolys, miegas, sportas, puodelis, pieštukas, minklė* ir t. t. Toliau skaitome, kad šie žodžiai ir yra daiktavardžiai, ir „uždavinį“: iš kokių dviejų žodžių sudėtas žodis *daiktavardis*:

daiktas + vardas = daiktavardis

Panašių žodžių, sudėtų iš dviejų, lietuvių kalboje yra daugiau. Atlikime 1 pratimą pratybų sąsiuvinyje (P. 18). Iš dviejų žodžių sudarome vieną žodį (apie gramatikos terminą *sudurtiniai žodžiai* su trečiokais dar nekalbame).

Galbūt trečiokai jau žino anglišką daiktavardžio terminą, mokėsi apie daiktavardį – pasiremškime jų žiniomis. Ir po to visi kartu darome išvadą – baigiame sakinį: *Daiktavardis yra daikto vardas*. Taigi sužinojome naują žodį, o jo reikšmę jau žinojome anksčiau.

Toliau skaitome daiktavardžių grupes pagal jų reikšmę ir pasakome nupieštų daiktų pavadinimus. Atlikime paraštės užduotį: tegul grupelės palenktyniauja, kas daugiau sugalvos daiktavardžių, kuriais pavadiname daiktus, augalus, gyvūnus, žmones. Pratybų sąsiuvinyje (2 pratimas) į kiaulę-taupyklę trečiokai „sueda“ kuo daugiau daiktavardžių, kuriais vaikai pavadina jiems patinkančius daiktus (pavyzdžiui: riedučiai, dviratis, telefonas, ledai, ...), reiškinius (vasara, kelionės, ...), jausmus (gerumas, meilė, užuojauta, ...), žaidimus (krepšinis, šachmatai, ...). 3 pratimas siūlo surengti gražiausio daiktavardžio rinkimus. Ties tuo galima ir baigti daiktavardžio sąvokos aiškinimąsi.

Pratybų sąsiuvinyje kartojamas vardu, pavadinimų rašymas didžiąja raide. Visa tai mokiniams jau žinoma, belieka tik prisiminti (4 pratimas).

Vadovėlyje antra straipsnio dalis (P. 25) skirta stipresniesiems arba stipresnei klasei. Mokytojas pats sprendžia, ar skaityti ją ir analizuoti. Skaitoma tik kolektyviai. Šios dalies tikslas – praplėsti daiktavardžio supratimą, kuris toliau ir aiškinamas straipsnyje. Esmė – suprasti, kad daiktavardžiui priskiriami ir žodžiai, kurie tikrovėje nereiškia daiktų, o reiškia jausmus, nuotaiką ir kitus įvairiausių dalykus (apie tai jau kalbėta ir anksčiau). Daug jų grupių išvardyta saulutės lapeliuose. Vienas lapelis paliktas tuščias. Mėginkime pasitarti ir dar vieną grupę daiktavardžių įrašyti, pavyzdžiui: kosmoso kūnų pavadinimai, valgių pavadinimai ir pan. Vaikams gerai suprantami daiktavardžių grupių pavadinimai surašyti ant tamsesnių lapelių, gal kiek sunkiau suprantami ar mažiau žinomi – ant šviesesnių lapelių – tegul grupėse sugalvoja jų pavyzdžių.

Dar vienas, 19-as, pratybų sąsiuvinio puslapis skirtas pasitikrinti, kaip mokiniai atpažįsta daiktavardžius. Parinkti tekstai įdomūs šiandieniniams vaikams. Atlikdami 5 pratimą trečiokai turės rasti 15 daiktavardžių – taip tarsi atliks pasitikrinamąjį testą. Plakatėlyje primenami daiktavardžių klausimai.

II

Ką reiškia daiktavardžiai?

III

Vardu, pavadinimų rašymas.

IV

Sunkesnės straipsnio dalies skaitymas, daiktavardžio supratimo plėtimas.

V

Pasitikrinama, kaip išmoko atpažinti daiktavardžius, juos

<p>rašyti.</p> <p style="text-align: center;">VI</p> <p>Nauji daiktavardžiai.</p>	<p>Daiktavardžiai: <i>žvaigždės, Dominyką, Mėnulis, žvilgsniu, debesis, žvaigždutėms, dangaus, akyčių, žvaigždės, Žemę, pievoje, arklį, Dominyką, dangaus, sagutės.</i></p> <p>6 pratimas praplės mokinių žinias apie didžiųjų raidžių rašymą žodžio pradžioje – susipažins su planetų pavadinimų rašymu.</p> <p>Mes žinome, kad kalba nuolat kinta, tegul apie tai sužino ir susimąsto mokiniai. Būtent jie dažnai yra naujo žodžio kūrėjai (tik ne visada tie žodžiai puošia mūsų kalbą). Šiai temai skirtas 7 ir 8 pratimas. Ypač svarbus aštuntas pratimas: išsiaiškinkime, kokių naujų žodžių vartoja jūsų mokiniai, aptarkime, ar visi jie yra taisyklingi, tinkami lietuvių kalbai, gal yra nereikalingų anglicizmų (kiekvienas mokytojas su savo klase aptaria jo klasės mokinių vartojamus naujadarus).</p>
---	--

4 tema. Daiktavardžiai rašytojų kūryboje

Tikslas – susipažinti su šiuolaikinių lietuvių vaikų rašytojų kūrybos pavyzdžiais, mokyti reikšti savo nuomonę apie perskaitytą kūrinį; įtvirtinti daiktavardžio sąvoką, mokyti atpažinti daiktavardžius tekste ir vartoti kalboje.

- skaitys tekstus, kuriuose daug daiktavardžių: R. Unos „Mano kambarys“ arba R. Šerelytės „Maumo namuose“;
- kartos jau žinomus daiktų pavadinimus (baldu, indų ir kt.), turtins savo kalbą daiktavardžiais, iš rašytojų mokysis vaizdingos kalbos;
- mokysis kelti sakinio žodžiams klausimą *kas?* ir rasti tekste daiktavardžius;
- rašys žodžius, sakinius;
- pieš savo kambario planą.

Priemonės: Vad. P. 26–27. Pr. sąs.1. P. 20–21.

<p>Mokytojui</p> <p style="text-align: center;">I</p> <p>I teksto skaiitymas, jo pabaigos prikūrimas.</p>	<p>Kad trečiokai geriau suprastų daiktavardį ir mokytųsi jį vartoti kalboje, reikalinga daugiau praktinių užsiėmimų, pratimų. Todėl vadovėlyje yra tikslingai parinktų tekstų – R. Unos „Mano kambarys“ ir R. Šerelytės „Maumo namuose“.</p> <p>Mokytojas gali rinktis, kurį tekstą skirs pamokai, o kurį – namų skaitymui, nes abu lygiaverčiai, tinka įtvirtinti daiktavardžio supratimą, mokyti daiktavardžius atpažinti ir vartoti savo kalboje.</p> <p>Pagal Rebeką Uną „Štai kaip atrodo mano kambarys“ (iš knygos „Kienio seklys (ir Valius kartais). V.: 2017. „Švieskime vaikus“. P. 16–21). Pasakotojas – berniukas Tomas, kuris įsivaizduoja save sekliu ir gyvena tame kambaryje, apie kurį pasakoja. Mokytojas kartu su vaikais pasirenka pirmo skaitymo – susipažinimo su tekstu – būdą. Pirmą kartą visą tekstą gali perskaityti mokytojas, išaiškinti mokiniams nežinomus žodžius. Antrą kartą tekstą reikėtų skaityti dalimis: vienas vaikas skaito apie lovą, kitas – apie lentynas, trečias apie modeliukų kolekciją, ketvirtas – apie stalą, penktas – apie spintą, šeštas – apie pianiną, septintas – užbaigti tekstą. Iš tiesų tekstas nebaigtas – vaikams reikės įsivaizduoti, kas berniukui nutiko. Jiems padės ir</p>
---	---

	<p>vadovėlyje dailininko nupiešta iliustracija. Tikriausiai ne vienas yra patyręs, kas atsitinka, kai atsistoji ant netvirtai padėtos kėdės ar kokio akmens, kelmo ir pan. Pagal klasės galimybes vaikai gali papasakoti plačiau ar pasakyti tik vieną sakinį, pavyzdžiui, kėdė pasviro ir berniukas nukrito.</p>
<p>II Daiktavardžių radimas tekste, sakinių su darymas.</p>	<p>Po mokinių spėjimų, mokytojas gali perskaityti, kaip iš tiesų baigėsi Tomo nuotykis. „Užkėliau kėdę ant lovos ir užlipau, nors kėdė drebėjo kaip šapelis. Ant lemos gaubto, ten, kur nutūpė lėktuvėlis, pamačiau pasibjaurėtiną dalyką. Gaubtas buvo nusėtas dulkėmis – tirštai tarsi sniegu. Pirštu netgi parašiau raidę „A“, ji išėjo labai stora. Visi mūsų bute turbūt pamiršta nuvalyti lemos gaubtą, nieko nepadarysi.“ (Ten pat. P. P. 21)</p> <p>Tekstą analizuokime pagal po juo pateiktus klausimus. Pirma užduotis nukreipia mokinius į pratybų sąsiuvinį (P. 20). Visi kartu išanalizuokime kambario planą ir surašykime baldų pavadinimus (1 pratimas). Jau savarankiškai mokiniai surašys greta nupieštame lapelyje savo kambario baldus.</p>
<p>III II teksto skaiytymas.</p>	<p>Apibendrinami teksto skaitymą, pastebėkime, kad jame daugiausia pasakojama apie vaiko kambario baldus, taigi vartojami baldus, žaislus ir kitus kambario daiktus pavadinantys daiktavardžiai. Reikia juos rasti tekste ir dar kartą perskaityti: <i>lovos, lentyna, knygos, kolekcija, modeliukai, automobiliukas, mašinėlė, stalas, spinta, pianinas, lėktuvėliai, kėdė</i>. Tada mokiniai nesunkiai atliks parašėte nurodytą užduotį – suskirstys daiktavardžius pagal jų reikšmę – baldai, žaislai. Gali ir daugiau pavyzdžių parašyti.</p>
<p>IV Daiktavardžių radimas tekste, sakinių sudarymas.</p>	<p>R. Šerelytė „Maumo namuose“ (iš knygos „Trenktukė – liūno vaikas“. V.: Alma littera, 2009. P. 13–15) Įdomus ir linksmas pasakojimas apie nepaprastą veikėją Trenktukę (koks vardas!). Ji su savo naujomis pažįstamomis Kike ir Mike ateina į pelkės gyventojų maumo namus. Autorė vaizdžiai ir išraiškingai pasakoja, ką jos visos pamato ir kokių įspūdžių patiria tuose namuose. Šį tekstą galima skaityti suskirsčius į tris dalis: I dalis – pasakojimo pradžia, kaip veikėjos atėjo prie maumo būsto durų, kokias jas pamatė ir kaip Mikė bijojo eiti į vidų. II dalis – maumo kambario aprašymas, kuriame mokiniai ras nemažai naujų daiktavardžių; III dalis – virtuvės aprašymas, kuris pats vaizdingiausias ir įdomiausias. Mokiniai gali nupiešti žodinių virtuvės paveikslą – atpasakoti, kaip atrodė ši patalpa (Jeigu perskaitytų visą knygą, sužinotų, kad virtuvė buvo skirta Trenktukei –jos mamaitė ją pažadėjo maumui kaip indų plovėją).</p>
<p>V Kaip mokiniai atpažįsta daiktavardžius?</p>	<p>Šiame tekste paryškinti kai kurie daiktavardžiai, juos siūloma nurašyti ir pasakyti, kieno jie yra pavadinimai (namo dalis – durys, kambarys, jo daiktai – užuolaidos, židinytis, pagalvėlės, kilimėlis, baldai – krėslas, spintelės, indai – puodai, lėkštės. Mokinių prašoma tekste rasti du daiktavardžius, kurie yra pasakiškų būtybių pavadinimai. Tai <i>maumas</i> ir <i>baubai</i>. Sugalvokime su šiais žodžiais po sakinį ir parašykime.</p> <p>Kaip trečiokai geba atpažinti daiktavardžius, kelti jiems klausimus, pasitikrins atlikdami 2 ir 3 pratimą. 2 pratimo tekstas yra apie fantastines būtybes iš R. Šerelytės knygos „Kratukų pievelė“ (V.: Alma littera, 2007. P. 6–8) Paaškinime trečiokams situaciją: Raudonojo Molio trobelė – vieta, kur gyvena labai geras veikėjas Birbidonas, panašus į senelį, o kiti visiškai iš fantastikos srities: maumas – nepaaiškinama būtybė didelėmis ausimis ir stora nosimi, tešlius, panašus į tešlos gabalą, ir Buntė – panaši į musę. (Jeigu mokytojas turėtų knygą, galėtų parodyti</p>

<p><i>Namų darbas</i></p>	<p>ilustracijas.) Mokiniai savarankiškai randa ir pabraukia daiktavardžius, veikėjus pavadinančius daiktavardžius dar ir nuspalvina. Tai turėtų būti vaikams nesunki užduotis, nes jau daug mokytasi. Galėtų kilti abejonių dėl daiktavardžių: <i>vidury, būtybė, paluby</i>.</p> <p>Panaši užduotis ir namų darbams. Mokiniai savarankiškai skaitys tekstą, išsiaiškins nežinomus žodžius, pabrauks daiktavardžius (P. 21, 1 pratimas). Paskui juos suskirstys į grupes pagal reikšmę (2 pratimas). Taigi trečiokai tarsi apibendrins, ką reiškia daiktavardžiai, įtvirtins naujus žodžius. Dar viena užduotis – kūrybinė (3 pratimas): nupiešti savo kambario planą (su kambario planu susipažino klasėje) ir plane surašyti visus kambario baldus, kitus matomus didesnius daiktus, pavyzdžiui, akvariumą, pianiną ar kt. Jeigu mokinys nenori piešti savo kambario plano, gali sukurti įsivaizduojamo kambario planą.</p> <p>Nepamirškime pasiūlyti paskaityti namie kurį nors vadovėlio tekstą.</p>
---------------------------	--

5 tema. Vienas daiktas ir daug daiktų

Tikslas – suprasti, kada kalbama apie vieną daiktą, kada – apie daugiau negu vieną ir daug daiktų, pasirengti daiktavardžio skaičių supratimui.

- skaitys tekstą, kuriame rašoma apie vieną daiktą (G. Adomaitytės „Kap kap kap“), ir tekstą, kuriame rašoma apie daug daiktų (V. Žilinskaitės „Skėčiai, skėteliai, skėtaičiai“);
- išsiaiškins, kada kalbama apie vieną daiktą, o kada apie daugiau negu vieną – du, tris ir daugiau;
- mokysis skaityti tekstą vaidmenimis;
- kurs pasakojimo apie skėtį tęsinį, pieš, pasakos apie savo skėtį (žodžiu), fantazuos;
- mokysis rasti tekste daiktavardžius, juos skirstyti pagal pavadinamų daiktų skaičių;
- turtins žodyną skaitytų tekstų žodžiais;
- rašys žodžius, sakinius.

Priemonės: Vad. P. 28–29. Pr. sąs.1. P. 22–23. Skėčiai (vaikai atsineša į klasę savo skėčius).

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I <i>I teksto skaitymas.</i></p>	<p>Pagal programą trečiokai turi susipažinti su daiktavardžių vienaskaita ir daugi-skaita. Ši tema pateikta skyriuje „Paprasti ir stebuklingi daiktai“ neatsitiktinai – daiktus mes galime skaičiuoti, todėl ir su daiktavardžio skaičiais supažindiname skaičiuodami daiktus. Kadangi literatūrinėje lietuvių kalboje jau nepripažįstama dviskaita (ji išlikusi tik tarmėse, pavyzdžiui: <i>du namu, du medžiu, du vaiku</i> ir t. t.), todėl gramatikoje, supažindinant su daiktavardžio skaičiais, kalbama</p> <p>apie vieną daiktą ir daugiau negu vieną daiktą.</p> <p>Trečiokams galime formuluoti paprasčiau: vienas daiktas ir daug daiktų. Jeigu pasitaiko kalbėti apie du daiktus, galime pasakyti vaikams, kad tada vis tiek vartojame daugiskaitą.</p> <p>G. Adomaitytės kūrinys „Kap kap kap“ („Debesėlis ieško vardo“. V.: „Švieskime vaikus“, 2017. P. 19) labai netikėtas – pasakotoja kalbasi su savo skėčiu ir tam skėčiui nutinka nepaprastų dalykų. Stipresnėje klasėje tekstą mokiniai gali perskaityti savarankiškai. Jeigu mokytojas žino, kad jo vaikams tai bus per sunku,</p>
--	---

<p>II</p> <p><i>Kūrinio aptarimas, pabaigos prikūrimas.</i></p>	<p>pirmą kartą tekstą perskaito mokytojas. Kaip visada išsiaiškinami vaikams nežinomi žodžiai. Būtinai apžiūrėkime ir įvertinkime dailininko iliustraciją. Šis kūrinys tinka skaityti vaidmenimis. Suskirstykime mokinius po du, kiekvienoje grupelėje pasirenkama, kas skaitys pasakotojo (autorės) žodžius, kas – skėčio. Pasakotojos teksto daug daugiau, todėl tegul jį skaito geriau skaitantis vaikas. Kiekviena pora neturėtų skaityti viso teksto – paskirstykime, kuri skaito pirmą dialogą, o kuri antrą. Skiriama laiko vaikams pasimokyti skaityti, tada mokiniai skaito vaidmenimis garsiai.</p>
<p>III</p> <p><i>Pasakojimas apie savo skėtį.</i></p>	<p>Kūrinys aptariamas pagal klausimus po tekstu. Į pirmą klausimą vaikai gali atsakyti ir vienu dviem žodžiais: skėtis keistas, skėtis įdomus, jis tarsi žmogus kalba ir pan. Sunkiau atlikti trečią užduotį – pratęsti šį pasakojimą. Ką sugalvos trečiokai – viskas tiks. Svarbu, kad jie kalbėtų. (Toliau autorė pasakoja, kaip ji išėjo su skėčiu pasivaikščioti, nors lietus nelijo. Ant skėčio pražydo dar viena gėlė – šį kartą raudona raudona. Po to skėtis užsimanė pamatyti sniegą. Po pasivaikščiojimo sningant ant skėčio atsirado balta gėlė. Ko dar užsimanys skėtis? Pasakotoja nežino ir neramiai laukia.)</p>
<p>IV</p> <p><i>Kurie daiktai yra po viena?</i></p>	<p>Ketvirtoji užduotis – papasakoti apie savo skėtį. Kad vaikams būtų lengviau pasakoti, jie gali atsinešti į klasę savo skėtį ir pasakoti apie jį kaip moka, kaip gali.</p>
<p>V</p> <p><i>II teksto skaitymas ir analizė.</i></p>	<p>Aptariame, kurie pasakojime paminėti daiktai yra po viena. Pirmiausia – skėtis. Randame ir daugiau daiktų, kurie minimi po viena: <i>lietus, naktis, spinta, balutė, širdis, gėlė, saulė</i>. Su vienu iš jų mokiniai sugalvoja po sakinį (galima žodžiu arba raštu).</p>
<p>VI</p> <p><i>Kurių daiktų yra daug?</i></p>	<p>Antrasis tekstas – V. Žilinskaitės „Skėčiai, skėteliai, skėtaičiai“ („Nebijokė“. V.: Vaga, 2000. P. 35–39). Šio teksto kalba sudėtingesnė, todėl jį visą pirmiausia perskaito mokytojas ir paaiškina vaikams aprašytą situaciją: mergaitė Vainora ėjo per pievą ir ją užklupo lietus. Ji išskleidė savo skėtį. Skėtis atrodė kaip milžiniška (labai didelė) gėlė. Pievos gyventojai – sraigė, žiogai, visokie kitokie vabalai – susižavėjo Vainoros skėčiu ir kiekvienas užsimanė tokį turėti.</p>
<p>VII</p> <p><i>Pratybos daiktų skaičiui suvokti.</i></p>	<p>Svarbiausia yra paskutinė teksto pastraipa, todėl antrą kartą skaityti ir analizuoti galima tik ją. Vaikams reikia perskaityti ir suprasti, iš ko pievos gyventojai pasigamino skėčius. Jeigu per sunku viską suprasti, paprasčiausiai galime sakyti, kad tie skėčiai buvo iš įvairiausių žiedų lapelių, plunksnelių. Suprasti padės ir dailininko iliustracijos.</p>
	<p>Vadovėlyje siūloma kūrybinė užduotis – nupiešti labai gražų iš ko nors pasigamintą skėtį. Šią užduotį skirkime namų darbams. O kitą savaitę surenkime vaikų piešinių parodą. Ir V. Žilinskaitės tekstą vaikai tegul pasimoko skaityti namie.</p> <p>Iš antro teksto mokiniams svarbu suprasti vieną dalyką – skėčių buvo daug. Raskime daiktavardžius, kurie pavadina daug daiktų: <i>skėčių, skėtelių, skėtaičių, našlaičių, erškėtrožių, aguonų, žiedlapių, pūkų, plunksnelių</i>.</p> <p>Pratybų sąsiuvinyje (P. 22–23) tęsiame temą. Trečiokai toliau mokosi suprasti sąvokas <i>vienas daiktas</i> ir <i>daug daiktų</i>. Atlikdami 1 pratimą baigia sakinius – įrašo tinkamus žodžius, pavyzdžiui: <i>Katinas Mikis laiko vieną skėtį. Ant jo nupiešta daug pelyčių</i>. 2 pratimo užduotis prašo rasti daiktavardžius ir suskirstyti juos pagal skaičių:</p>

	<p>vienas daiktas ir daug daiktų. Atkreipkime mokinių dėmesį į žodį <i>vartai</i>. Jis turi tik daugiskaitą. 3 pratimą mokiniams pasiūlykime atlikti savarankiškai – matysime, kaip jie geba skirti daiktavardžius, kurie reiškia vieną daiktą (<i>Sofijos, broliui, mamos, pagalbos, mokyklą</i> ir t. t.) ir kurie reiškia daug daiktų (<i>metų, rytais, batų, pirštinių</i> ir t. t.). Baigę pratimą būtinai visi kartu pasitikrinkime. 4 pratime reikės ne tik surašyti daiktus, bet ir prisiminti kalbos kultūros dalykus: kad palta, striukę mes velkamės, kepurę, kuprinę dedamės, batus aunamės.</p> <p>Toliau mokykimės daiktavardžiams kelti klausimus (5 pratimas): spintoje (<i>kur?</i>), kuprinę (<i>ką?</i>), sumuštinių (<i>ko?</i>) ir t. t. Pabaigoje trečiokai surašys, ką jie dedasi į kuprinę, kai eina į žygį (6 pratimas).</p>
--	---

6 tema. Daiktavardžio skaičiai

Tikslas – susipažinti su daiktavardžio skaičiais, mokyti atpažinti vienaskaitos daiktavardžius ir daugiskaitos daiktavardžius tekste ir vartoti kalboje.

- skaitys dalykinį tekstą „**Daiktavardžių vienaskaita ir daugiskaita**“, aiškinsis jo turinį;
- lygins vieną ir du, daug daiktų įvardijančius daiktavardžius;
- susipažins su sąvokomis *vienaskaita* ir *daugiskaita*, kaip trumpinami šie žodžiai;
- mokysis atpažinti vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius, juos vartoti;
- prisimins daiktavardžio klausimus;
- kartos daiktavardžių, kurie atsako į klausimus *ką? ko?*, rašybą;
- sudarys ir rašys sakinius;
- taisybą bendraamžių padarytas daiktavardžių rašybos klaidas.

Priemonės: Vad. P. 30–31. Pr. sąs.1. P. 24–25.

<p><i>Mokytoju</i></p> <p>I</p> <p><i>Dalykinio teksto skaitymas ir aiškinimasis: pavyzdžių aptarimas, pavyzdžių vartojimas kalboje – sakinių sudarymas,</i></p>	<p>Praeitoje temoje lyginome daiktavardžius, kurie pavadina vieną daiktą ir daug daiktų <i>skėtis – skėčiai</i>, ieškojome kitų panašių žodžių. Šešta tema skirta susipažinti su vienu iš daiktavardžio požymių – kaitymu skaičiais ir kalbos mokslo terminais – daiktavardžio vienaskaita ir daugiskaita. Mokiniams visa tai aiškiname labai paprastai ir, jeigu galime, susiejame su jų anglų kalbos žiniomis apie daiktavardžių kaitymą skaičiais.</p> <p>Daiktavardžio ypatybę – kaitymą skaičiais – su trečiokais aiškinamės aptardami pavyzdžius. Vadovėlio 30 puslapyje nupieštos paveikslėlių poros: pirmajame yra vienas daiktas (<i>skėtis, modeliukas, knyga, pieštukas</i>) ir po juo parašytas daikto pavadinimas, antrajame piešinyje daiktų daugėja: du skėčiai, trys modeliukai, keturios knygos, penki pieštukai, po jais yra atitinkami daiktavardžiai. Visas piešinių poras iš eilės ir aptariame su vaikais atkreipdami dėmesį į daiktavardžių galūnes:</p> <p><i>skėtis – skėčiai, modeliukas – modeliukai, knyga – knygos, pieštukas – pieštukai.</i> Galime ir paskaičiuoti, pavyzdžiui: ... <i>devyni pieštukai, dešimt pieštukų, vienuolika pieštukų ... daug pieštukų.</i> Paraštėje siūloma baigti sakinius. Tegul mokiniai juos skaito ir papildo žodžiu – mokysis praktiškai vartoti daiktavardžio vienaskaitą ir daugiskaitą: <i>Nuo lietaus mane išgelbėjo skėtis. Mano ir sesutės skėčiai jau sausi. Man patinka raudonas modeliukas. Ant lentynos stovi trys labai gražūs modeliukai. Kokia įdomi</i></p>
--	---

<p><i>susipažinimas su daiktavardžių skaičiais: vienaskaita ir daugiskaita,</i></p> <p><i>daiktavardžių vienaskaitos ir daugiskaitos klausimai.</i></p> <p style="text-align: center;">II</p> <p><i>Pratybos daiktavardžių skaičiams suprasti.</i></p> <p><i>Namų darbai</i></p>	<p><i>knyga! Naujausios knygos guli ant stalo. Kur dingo mano pieštukas? Kai piešiu spalvoti pieštukai man labai reikalingi. Vaikai ant stalo padėjo daug knygų, pieštukų, modeliukų. Ant stalo nėra tik skėčių. Jie yra pintinėje.</i></p> <p>Po šių pratybų mokiniams bus nesunku suprasti 31 puslapio tekstą. Perskaitome kiekvieną sakinį ir įsitikiname, kad mokiniai suprato (jie gali pasakyti, kokius žodžius vartojo). Toks daiktavardžių pabaigos (galūnės) kaitaliojimas ir yra daiktavardžių kaitymas skaičiais. Čia visai tinka supažindinti mokinius su žodžio galūne (perskaitykime paaiškinimą žodynėlyje), nors su reikšminėmis žodžio dalimis trečiokai dar nesupažindinami. Vadovėlyje yra paaiškinta, kodėl daiktavardžius galima kaityti skaičiais – todėl, kad daiktus galima skaičiuoti. Perskaitome sakinius apie vienaskaitą ir daugiskaitą, išsiaiškiname, kodėl taip vadiname – perskaitome paaiškinimą žodynėlyje: vienas skaičius – vienaskaita, daug skaičių – daugiskaita.</p> <p>Supažindinkime mokinius su santrumpomis vns., dgs., nes jų reikės atliekant pratimus t. y. raštu analizuojant daiktavardžius.</p> <p>Svarbi dar viena pastaba vadovėlyje – ne visus daiktus galima skaičiuoti, todėl juos pavadinant vartojami tik vienaskaitos daiktavardžiai, pavyzdžiui, <i>cukrus, duona</i>. Yra ir tokių daiktų, kurie pavadinami tik daugiskaitos daiktavardžiais, pavyzdžiui, <i>žirklės, miltai ir kt.</i> Reikia pastebėti, kad su terminais <i>vienaskaitiniai, daugiskaitiniai daiktavardžiai</i> pradinukai nesupažindinami, tuos daiktavardžius taisyklingai vartoti mokomi tik praktiškai (pavyzdžių bus ir kituose sąsiuvinio puslapiuose). Todėl kai mokinys juos vartodamas padaro klaidą, ją tik ištaisome.</p> <p>Diferencijuotam darbui skirtas tekstas prie ženklo „Sunku, bet įdomu“. Jame primenami daiktavardžio klausimai, apie kuriuos jau buvo užsiminta II klasėje, ir atkreipiamas mokinių dėmesys į vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžių galūnes. Ši straipsnio dalis skaitoma tik stipresnėje klasėje. Kelti daiktavardžiams klausimus ir kaityti daiktavardžius bus mokomasi šio vadovėlio kitame skyriuje.</p> <p>Pratybų sąsiuvinyje įtvirtinama, ką mokiniai sužinojo skaitydami ir analizuodami vadovėlio straipsnį. 1 pratime pasakomi nupieštų daiktų pavadinimai ir surašomi į lentelę suskirstant pagal skaičių – vienaskaita ir daugiskaita. 2 pratimo tekste trečiokai randa ir pabraukia daiktavardžius, viršuje parašo jų skaičių (vartoja santrumpas <i>vns.</i>, <i>dgs.</i>). Jeigu mokiniams nesiseka skirti daiktavardžių skaičių, pasiūlykime jiems vis klausiti, pavyzdžiui: <i>kiek vazelių? kiek kompiuterių? Ir pan.</i></p> <p>Pirmiausia mokiniams reikės atlikti 1 pratimą – suskirstyti daiktavardžius pagal jų skaičių – taigi labai panaši užduotis, kuri buvo klasėje. Iš suskirstytų daiktavardžių pasirinks po tris vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius ir parašys su jais šešis sakinius (2 pratimas). Šią užduotį kitą savaitgalį reikėtų patikrinti, pataisyti sakinio sudarymo klaidas. 3 pratimas patiks mokiniams, nes reikės ištaisyti mokinio padarytas klaidas. O tos klaidos – neteisingai pavartota daiktavardžių vienaskaita arba daugiskaita. Pavyzdžiui: <i>Ant mano stalo guli spalvoti pieštukas (pieštukai). Du berniukas (berniukai) žaidžia kieme. Ir t. t.</i></p>
---	---

7 tema. Daiktai rašytojų fantazijose

Tikslas – mokyti suprasti rašytojo fantaziją, ja žavėtis ir patiems lavinti savo vaizduotę; įtvirtinti mokinių supratimą apie daiktavardžių kaitymą skaičiais, mokyti atpažinti vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius tekste ir vartoti kalboje.

- skaitys **K. Kasparavičiaus** kūrinį „**Marsiečiai**“, mokysis skirti, kas tikra ir pramanyta;
- perskaitys **V. Palčinskaitės** eilėraštį „**Vežimėlis**“, mokysis suprasti jo vaizdus, pajauti nuotaiką;
- mokysis atsakyti į teksto klausimus, atpasakoti prozos tekstą, raiškiai skaityti eilėraštį;
- kurs istorijos tęsinį, fantazuos;
- mokysis atpažinti vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius tekste, juos vartoti;
- prisimins daiktavardžio klausimus;
- kartos daiktavardžių, kurie atsako į klausimus *ka? ko?*, rašybą;
- sudarys ir rašys sakinius.

Priemonės: Vad. P. 32–33. Pr. sąs.1. P. 26–27.

<p><i>Mokytojui</i></p>	<p>Šiai temai pasirinkti du kūriniai: K. Kasparavičiaus „Marsiečiai“ (Trumpos istorijos. V.: Niekio rimto, 2006. P. 23) ir V. Palčinskaitės „Vežimėlis“ (Skersgatvio palangės. V.: Alma littera, 2003. P. 231). Pirmajame kalbama apie fantastines būtybes – marsiečius, antrajame – apie vaikų vežimėlį, kuris irgi tarsi atgyja. Taigi mokiniai turi puikius pavyzdžius, kaip galima įdomiai fantazuoti. Šie tekstai naudojami ir supratimui apie daiktavardžių vienaskaitą ir daugiskaitą įtvirtinti. Pasirinkime, kurį mokiniai skaitys klasėje, o kurį namie.</p>
<p>I <i>I teksto skaitymas, aptarimas.</i></p>	<p>Mokytojas kartu su mokiniais pasirenka K. Kasparavičiaus kūrinio „Marsiečiai“ skaitymo būdą. Tekstą trumpinant ir norint sudominti vaikus, įterptas piešinys. Jis skaitomas taip: <i>Marsiečiai keletą kartų apsuko aplink Marsą. Paskui pasuko Žemės link.</i></p> <p>Perskaičius tekstą paprašykime mokinių pasakyti savo nuomonę apie jį: kaip patiko, kas buvo įdomu, o gal juokinga. Aptarkime temą – ji pasakyta pavadinime, kaip galime šį pasakojimą pavadinti – tikrovišku ar fantastišku. Ką vaikai žino ir mano apie įvairius ateivius? Būtinai raskime ir dar kartą perskaitykime marsiečių išorės aprašymą. Įsižiūrėkime į autoriaus piešinį – iliustraciją piešė pats K. Kasparavičius, nes jis yra ir dailininkas. Siūloma atpasakoti tekstą. Mokinių atpasakojimai gali labai skirtis – nuo vieno dviejų sakinių (pavyzdžiui: <i>Į Žemę atskrido marsiečiai. Jie išėjo į miestą pasivaikščioti. Jiems nepatiko žmonės. Jie vėl išskrido.</i>) iki smulkaus teksto atpasakojimo. Tai priklauso nuo kiekvieno vaiko lietuvių kalbos lygio.</p>
<p>II <i>Gramatinė užduotis</i></p>	<p>Atliekama kalbinė užduotis – rasti tekste vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžių. Paprašykime mokinių paaiškinti, kaip jie skiria, kur yra vienaskaita, o kur daugiskaita. Jei negali paaiškinti, išsiaiškinkime visi kartu. Vienaskaitos pavyzdžiai: <i>lėkštė – vns., nes buvo tik viena lėkštė; Žemė – vns., nes yra tik viena Žemės planeta; miestą – vns., nes tik vienas miestas paminėtas, ir pan.</i> Daugiskaitos pavyzdžiai: <i>dūmus – dgs., nes buvo daug dūmų, marsiečiai – dgs., nes pasakyta, kad jų buvo du; krūmus – dgs., nes buvo krūmai, o ne vienas krūmas ir pan.</i> Mokiniai gali žodžius užrašyti, o aiškinimų, žinoma, nereikia.</p>

III

*Eilėraščio
Skaitymas.*

Apibendrinami darbu su šiuo tekstu galime su mokiniais padaryti išvadą, kad rašytojas kalbėdamas apie vieną daiktą vartoja vienaskaitos daiktavardžius, o kalbėdamas apie du ir daugiau – daugiskaitos daiktavardžius.

Jeigu namų skaitymui skirsime V. Palčinskaitės eilėrašį „**Vežimėlis**“, reikėtų, kad jį nors vieną kartą mokytojas perskaitytų klasėje garsiai ir išsiaiškintų su mokiniais, ar jie suprato jo turinį. Aptarkime, kad eilėraštyje minimi visai paprasti, mums pažįstami daiktai: vežimėlis, kiaulė-taupyklė, sieninis laikrodis, adata. Bet juos poetė sugyvena – jie tarsi atgyja: vežimėlis svajoja būti garvežiu, kiaulė-taupyklė iš pavydo nukrenta nuo spintos ir sudūžta, dėl to supyksta laikrodis (lyg žmogus), o adatai suskausta širdį. Taigi poetės eilėraštyje atgyja daiktai. Ir tai labai įdomu, netgi gal juokinga. Vaikai namie turėtų ne tik išmokti raiškiai skaityti šį eilėrašį, bet ir apmąstyti po juo esančius klausimus bei atlikti gramatikos užduotį, kurią perskaitys paraštėje. Ji įdomi tuo, kad reikia rasti tik vieną daiktavardį, pavartotą daugiskaitos forma (*skatiku*), visi kiti eilėraščio daiktavardžiai pavartoti vienaskaitoje.

IV

*Pratybos mokyti
vartoti
daiktavardžių
vienaskaitą ir
daugiskaitą.*

Trečiokų supratimą apie vienaskaitą ir daugiskaitą, jų vartojimą kalboje toliau įtvirtiname atlikdami pratybų sąsiuvinio užduotis (P. 26–27). 1 pratimo tekstas tęsia vadovėlio fantastikos temą. Mokiniai perskaitys K. Kasparavičiaus kūrinio ištrauką, ją aptars, paskui sugalvos ir užrašys pavadinimą. Tekstas panaudotas daiktavardžių vienaskaitai ir daugiskaitai mokyti: reikia skirtingomis spalvomis nuspalvinti vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius. Šią užduotį mokiniai gali atlikti savarankiškai, o paskui visi kartu pasitikrinti. 3 pratimas sunkesnis: perskaityti tekstą, rasti vienaskaitos daiktavardžius, o paskui tą tekstą perrašyti daiktavardžių vienaskaitą pakeičiant į daugiskaitą. Šiai užduočiai tekstas labai tinkamas, nes jame rašoma apie šviestuvą ir šeimnininką, o juk šviestuvų ir jų šeimnininkų yra labai daug, todėl taip galima keisti tą pasakojimą. Yra tik vienas žodis, kurio vienaskaitą netinka keisti į daugiskaitą – antrajame sakinyje *saulė*, nes rašytojas čia kalba apie „tikrąją saulę“, ji viena ir ta pati visiems šviestuvams ir visiems šeimnininkams. Žinoma, pirmame sakinyje šviestuvai gali būti panašūs į mažas *saules*, todėl pavyzdyje pakeitėme šio daiktavardžio skaičių. 4 pratimas – kūrybinis darbas: mokiniai žodžiu kuria šviestuvo istorijos tęsinį – kaip jis įsigudrino kartu su šeimnininku skaityti knygą. (Turime pasakyti, kad šviestuvui nepavyko, nes jo gaubtas buvo platus ir jis užstojo knygos puslapius. Jam padėjo šeimnininkas – pradėjo knygą skaityti garsiai.)

V

*Mokomės
fantazuoti ir
vartoti
daiktavardžius.*

Du pratimai susieti su V. Palčinskaitės eilėraščiu „**Vežimėlis**“. Jeigu jis bus skaitomas klasėje, galima klasėje atlikti ir 5 bei 6 pratimą, o jeigu namie – tegul šiuos pratimus mokiniai taip pat atlieka namie. Pratimai nesunkūs, vaikai pasitikrins, ar atidžiai skaitė eilėrašį. 7 ir 8 pratimas skatina mokinius fantazuoti – sugalvoti smagių neįtikėtinų dalykų, sudaryti sakinius iš pateiktų žodžių. Yra ir pavyzdys: pagal K. Kasparavičiaus kūrinį apie automobilį: *Automobilis deda kiaušinius*. (Ir išperi daug mažų automobiliukų.) (Kasparavičius K. Trumpos istorijos. V.: Nieko rimto, 2006. P. 14) Mokiniai gali sugalvoti labai netikėtų dalykų apie traktorių, laivą. 8 pratime pateiktos keturios žodžių grupės, iš jų reikia sudaryti taip pat fantastinius sakinius, pavyzdžiui: *Mėnulis jūroje plaukia ant delfino nugaros. Banginis teatre šoka baletą. Ir pan.*

8 tema. Kuriame daiktų istorijas

Tikslas – mokyti iš rašytojų išmonės, ja žavėtis ir patiems mokyti kurti; apibendrinti mokinių žinias apie daiktavardį, įtvirtinti supratimą apie daiktavardžių kaitymą skaičiais, pasitikrinti, kaip, išmoko atpažinti vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius tekste ir vartoti kalboje.

- skaitys rašytojų sukurtas istorijas apie daiktus, jas pratęs ir lygins rašytojų ir pačių sukurtas pabaigas;
- patys mokysis iš rašytojų kurti istorijas apie pasirinktus daiktus;
- mokysis tobulinti savo sukurtą tekstą (mokytojui padedant);
- pasitikrins, kaip atpažįsta vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius tekste, ir kaip geba juos vartoti kurdami tekstą;
- daugiau sužinos apie daiktavardžius, kurie turi tik vienaskaitą arba daugiskaitą;
- plės savo žodyną daiktus apibūdinančiais žodžiais;
- mokysis atsakyti į klausimus, sudaryti ir rašyti sakinius;
- mokysis pasitikrinti parašytą tekstą.

Priemonės: Vad. P. 34–35. Pr. sąs.1. P. 28–29.

<p><i>Mokytojui</i></p> <p>I <i>I istorijos skaitymas, aptarimas ir pabaigos prikūrimas (žodžiu).</i></p> <p>II <i>II istorijos skaitymas,</i></p>	<p>Vadovėlyje pateikti trys daiktų istorijų pavyzdžiai. Galima jas skaityti visas kartu, o galima skirti trimis grupėms. Tada kiekviena grupė pristato visiems, apie kokį daiktą skaitė ir kas jiems patiko, buvo įdomu. Labai silpnoje klasėje gali visas arba tik vieną istoriją perskaityti mokytojas. Pasirinkus kurį nors skaitymo variantą ir perskaičius daikto istoriją, ji aptariama. Prie istorijų pridėti trumpučiai paaiškinimai ir provokuojantys klausimai tęsti tą istoriją. Vaikai, išsiaiškinę nežinomus žodžius, aptaria, kas jiems buvo įdomu, ir mėgina žodžiu kurti jų pabaigas. Kiekvienas pasakojimas kitoks.</p> <p>I istorija. V. Žilinskaitės tekstas – apie daikčiuką, kurį rado mergaitė Vaidonė ant laiptų. Iš jo aprašymo trečiokai turėtų atspėti, jog tai paprasčiausia saga. Jeigu mokiniai neatspės, kad tai saga, tegul atlieka 1 pratimą pratybų sąsiuvinyje (aptaria nuotraukas ir po jomis parašo žodžius <i>saga, sagos</i>). Po to mokiniai sugalvoja daikto istorijos tęsinį – kas su ta saga buvo toliau. Gali mokytojas padėti klausimais: <i>Kur mergaitė padėjo sagą? Kas pasigedo sagos? Ką Vaidonė padarė?</i> Istorijų gali būti labai įvairių, reikia išklausyti visas. Tada pasiūlykime mokiniams perskaityti 2 pratimo tekstą ir sužinoti, kaip tą istoriją užbaigė rašytoja.</p> <p>Rašytojos kūrinyje sagos istorija ilga ir įdomi: Vaidonė nupiešia daiktą, panašų į rastąjį, ir pakabina skelbimų lentoje, kad rastas toks daikčiukas. Pagal skelbimą ateina paršiukas ieškoti savo pamestos šnirplės, cirko pajacas pamesto skydo, bet nė vienam tas daikčiukas netinka. Pagaliau atbėga berniukas, kurio striukėje kaip tik trūksta šios sagos.</p> <p>Pabaigoje atliekama ir gramatikos užduotis – skirtingomis spalvomis nuspalvinami vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžiai.</p> <p>II istorija. Skaitant Vytauto Kandrotos sukurtą akinių istoriją, reikėtų atkreipti mokinių dėmesį į akinių aprašymą – jis labai gyvas, įdomus. Akiniai turi tik akis ir kojas, o visai neturi kaklo! Apžiūrėkime nors vienus akinius, kaip jie atrodo, pasimokykime jų dalių pavadinimų. Ir dar – akiniai šioje istorijoje lyg žmonės yra</p>
--	--

<p><i>aptarimas ir pabaigos prikūrimas (žodžiu).</i></p>	<p>gudrūs ir moka pasislėpti. Tegul mokiniai sugalvoja, kas nutiko akiniams, kai jie nukrito nuo palangės į darželį. Gal juos nusinešė pelės? Ar varlytės, o gal ežys? Gal šuniukas juos rado ir atnešė Tomukui? O gal jie dingo ir reikėjo Tomukui pirkti naujus akinius? Taigi akinių istorijos tęsinių gali būti labai daug.</p> <p>Tada perskaitykime rašytojo sukurtą versiją – 3 pratimas. Pasirodo akiniai nukentėjo – suskilo vienas jų stiklas (kaip tai atsitiko, ilga istorija, kurią galima vėl kurti arba praleisti). Močiutė juos atidavė kaimynui, tas nuvežė į miestą, kur akiniams įdėjo naują stiklą, ir Tomukas vėl galėjo nešioti akinius.</p> <p>Pabaigoje atliekama kalbos užduotis. Būtinai perskaitykime plakatėlius: tekste yra žodis <i>akiniai</i>, kuris vartojamas tik daugiskaita, ir žodis <i>pienas</i>, kuris vartojamas tik vienaskaita.</p>
<p>III</p> <p><i>III istorijos skaitymas, aptarimas ir pabaigos prikūrimas (žodžiu).</i></p>	<p>III istorija. Dailininkas ir rašytojas K. Kasparavičius aprašo mums visiems labai gerai pažįstamą daiktą – vandens čiaupą. Tačiau labai įdomiai – čiaupas tarsi žmogus turi akis, jo nuotaika gali keistis, jis peršalo ir susirgo. Jo sveikata susirūpino pasakotojo sesutė. Kas buvo toliau? Tegul trečiokai sugalvoja. Gal sesutė čiaupui išties atnešė vaistų nuo slogos, gal padavė nosinę. Ar tai padėjo čiaupui? Kas galėjo padėti jam pasveikti? Tegul vaikai paspėlioja, o gal kuris žino, kaip „gydomi“, kitaip sakant, taisomi vandens čiaupai. Tada skaitomas 4 pratimas pratybų sąsiuvinyje ir sužinoma, kas pagydė tą čiaupą. Atliekama gramatinė užduotis.</p> <p>Taigi taip aptariame vieną kurią istoriją ar, jei pasiruošė grupės, visas. Palyginkime savo sukurtas pabaigas su rašytojų istorijų pabaigomis. Gal vaikai sukūrė dar įdomiau?</p>
<p>IV</p> <p><i>Kūrybinis darbas – klasės istorijos kūrimas.</i></p>	<p>Šis darbas buvo tik įžanga į pačių mokinių kūrybinį darbą – pasakojimą (istoriją) apie pasirinktą daiktą, kurių yra nupiešta arba nufotografuota 35-ame vadovėlio puslapyje. Pagal klasės lygį pasirenkamas darbo pobūdis. Jeigu klasė silpna, kuriamas kolektyvinis pasakojimas apie visų kartu pasirinktą daiktą, jeigu mokiniai gebės, gali kiekvienas pasirinkti ir kurti pasakojimą individualiai. Kad mokiniams būtų lengviau, greta pateikti klausimai arba svarbiausi žodžiai. Pirmiausia pasakojimus galima kurti žodžiu, sugalvotą istoriją papasakoti visiems.</p>
<p><i>Namų darbas.</i></p>	<p>Daikto istoriją galima kurti ir namie, į talką kviestis namiškius. Pratybų sąsiuvinyje mokinys atlieka 1 pratimą – susipažįsta su pagalbinais klausimais, paskui nupiešia arba nufotografuoja pasirinktą daiktą (2 pratimas) ir, remdamasis skaitytais klausimais, parašo to daikto istoriją (3 pratimas). Užrašytus pasakojimus mokytojas kitą savaitę ištaiso, mokiniai perrašo, jeigu mokytojas patarė kaip, patobulina. Iš mokinių sukurtų daiktų istorijų siūloma sudaryti klasės knhygą.</p> <p>Šie kūrybiniai darbai svarbūs kaip apibendrinantys skyriaus temą – skaitėme paprastų ir stebuklingų daiktų istorijas, dabar ir patys jų sukūrėme. O kaip mokiniai išmoko vartoti daiktavardžių vienaskaitą ir daugiskaitą? Mokytojas pateikia taisyklingai pavartotų daiktavardžių pavyzdžių, pasidžiaugia. O klaidingus vartojimo atvejus pataiso ir paaškina.</p>

II T E S T A S – baigus II vadovėlio skyrių „PAPRASTI IR STEBUKLINGI DAIKTAI“

Tikslas – įsivertinti, kaip skaitė ir suprato II skyriaus kūrinis arba jų ištraukas; kaip įtvirtino svarbiausias žinias apie daiktavardį, jo kaitymą skaičiais, kaip atpažįsta daiktavardžius tekste ir juos vartoja savo kalboje:

- pasitikrins, ar atidžiai skaitė skyriaus kūrinis, kaip įsiminė jų autorius;
- įsivertins, kaip supranta perskaitytą tekstą.
- ras tekste vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius, įsivertins, kaip juos atpažįsta;
- atliktas užduotis įsivertins balais.

Priemonės: Vad. P. 20–35, Pr. sąs.1. P. 31.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I</p> <p><i>Kokia testo atlikimo tvarka?</i></p>	<p>Apie mūsų nuostatą dėl mokinių testavimo jau rašėme I testo įžangoje. Ir antras testas skirtas tik vaikui savarankiškai įvertinti save, pačiam pasitikrinti ir pasitaisyti. Jeigu vaikas nenori, gali testo neatlikti. (Mokytojas gali pasirinkti patikrinamąjį diktantą.) Testas yra nedidelės apimties – tik vieno puslapio. Jį mokinys turėtų atlikti namie ir pats pasitikrinti: pavartyti vadovėlį, pažiūrėti atsakymus sąsiuvinio gale, pats susiskaičiuoti balus.</p> <p>Baigus antrą vadovėlio skyrių „PAPRASTI IR STEBUKLINGI DAIKTAI“, atliekamas testas, kuris yra pratybų sąsiuvinio 31-me puslapyje. Jo atsakymai – sąsiuvinio gale (kol kas juos pateikiu čia pat po paaiškinimų, kad mokytojas galėtų nukopijuoti ir išdalyti vaikams. Galima ir kitaip: vaikai testą atlieka namie, o kitą savaitgalį visi kartu pasitikrina ir susiskaičiuoja balus) Visos testo užduotys atliekamos savarankiškai, sąžiningai. Dar vienas pasiūlymas: pirmą kartą testo lape viską rašyti paprastu pieštuku. Pasitikrinus atsakymus galima pasitaisyti klaidas. Taip mokomasi, o ne tik įsivertinama.</p> <p>Reikia atidžiai perskaityti pirmą užduotį ir ją atlikti: sujungti autoriaus pavardę su jo kūrinio pavadinimu.</p> <p>Toliau skaityti antrą užduotį ir ją atlikti – parašyti pateiktų ištraukų autorius ir kūrinis.</p> <p>Trečia užduotis pati sunkiausia ir svarbiausia: mokinys pasitikrins, kaip supranta perskaitytą tekstą, pažymės teisingus atsakymus.</p> <p>Ketvirta užduotis – iš skaityto teksto nurašyti 5 vienaskaitos daiktavardžius, o penkta – 5 daugiskaitos daiktavardžius.</p> <p>Atlikus visas užduotis reikia pasitikrinti atsakymus ir susiskaičiuoti teisingus. Tegul pats mokinys sprendžia, ar pakankamą balų skaičių surinko, pasitaria su mokytoju, ką dar jam reikėtų pasimokyti.</p>
--	--

1.

Rimantas Černiauskas

Vežimėlis

Kap kap kap

Janina Degutytė

Violeta Palčinskaitė

Maumo namuose

Bitė

Gintarė Adomaitytė

Renata Šerelytė

Debesėlis Ardas

Ginčas

Jonas Liniauskas

2.

„Debesėlius čiupinėja vėjas,
todėl jie tokie ir garbanoti.“

Jonas Liniauskas. Ginčas

„O juk jų išvaizda buvo visai
normali: galvos – kiaušinio
formos, veidai – žali...“

Kęstutis Kasparavičius. Marsiečiai

3.

Pagal Nijolę Kepeniene

LANGAS

Kepeniene N. Netikri padavimai. Klaipėda: Libra Memelensis, 2008. P. 12.

Seniau jokių langų nebuvo. Dar seniau nebuvo nė namų. Pirmiausia atsirado urvai. Milžinai juos sukūrė. Kalvose išrausė tunelius, pasidarė angas šviesai. Džiaugėsi milžinai savo urvuose dienos šviesa. Bet neilgai. Visokie smalsūs drakonai ėmė kaišioti galvas, ugnimi spjaudytis.

Prisiminė žiemą ant ežero ledo. Žuvys po ledu rodė liežuvius, o pagaut negalėjo. Kai tik žiema atėjo, išsiplovė milžinai po ledo gabalą iš ežero ir į angas įstatė. Saulės šviesa urve įspindo vaivorykšte.

Kas pirmiausia atsirado?

 namai langai **urvai**

Kas sukūrė urvus?

 žmonės **milžinai** drakonai

Kas trukdė milžinams gyventi?

 žvėrys **drakonai** žmonėsKas padėjo milžinams sugalvoti,
kaip pasidaryti langus? žmonės **žuvys** žvėrys

Iš ko milžinai pasigamino langus?

 iš stiklo **iš ledo** iš plastmasės4. Nurašyk iš teksto 5 vienaskaitos
daiktavardžius.šviesai, dienos, ugnimi, žiemą,
ežero5. Nurašyk iš teksto 5 daugiskaitos
daiktavardžiuslangų, namų, urvai, milžinai,
kalvose

III skyrius. VĒLYVO RUDENS ŠVENTĖS

Tikslas – skaityti kūrinis apie rudenį Lietuvoje švenčiamas šventes, daugiau sužinoti apie jų papročius, suprasti tų švenčių prasmę.

1 tema. Ką primena krintantys medžių lapai?

Tikslas – prisiminti Vėlinių papročius, plėsti žinias apie Vėlines, susipažinti su vienu kitu kūriniu, kurie, galima sakyti, tinka šios šventės nuotaikai perteikti:

- prisimins, ką kalbėjo apie Vėlines II klasėje;
- kiekvienas pagal savo galimybes pasakos, kaip jų šeimoje minimos Vėlinės;
- skaitys **J. Liniausko eilėraštį „Lapai“**, aptars jo nuotaiką;
- susipažins su lietuvių sakme „**Vėlių kelias**“, mokysis ją seksti;
- sužinos, kaip lietuviai gerbė mirusiuosius – skaitys **J. Balio tekstą „Iš senovės lietuvių tikėjimo“**;
- prisimins žodžių, susijusių su pamokos tema, reikšmę, išmoks naujų žodžių.

Priemonės: Vad. P. 36–37 Pratybų sąsiuvinyje užduočių neskirta.

Mokytojui.

I

Eilėraščio skaitymas ir aptarimas.

Apie Vėlines mokiniai kalbėjo ir II klasėje, todėl rasti ką nors naujo apie šią dieną ir suprantamo šio amžiaus vaikams nelengva. Į vadovėlį parinktas **J. Liniausko eilėraštis „Lapai“**, kuris tiesiogiai nėra apie Vėlines, bet jame kalbama būtent apie lapkritį, lapų kritimą. Toliau pateikiamas **J. Balio straipsnis „Iš senovės lietuvių tikėjimo“** apie tai, kaip senovėje lietuviai gerbdavo mirusiųjų atminimą, ir **lietuvių sakmė „Vėlių kelias“**. Visų tekstų skaityti nebūtina, kiekvienas mokytojas gali pasirinkti labiausiai jo klasės mokiniams tinkantį kūrinį, o kitus praleisti arba skirti namų skaitymui. Čia aptarsime darbus su visais tekstais, kad mokytojui būtų aiškiau.

J. Liniausko eilėraštį „Lapai“ pirmiausia perskaito mokytojas arba iš anksto parengtas mokinys (prie eilėraščio – klausymo ženklas). Kad vaikai geriau suprastų eilėraščio turinį, galima prieš skaitymą išsiaiškinti rečiau vartojamų žodžių reikšmes, tačiau trečiokams jau turėtų būti žinomi eilėraštyje vartojami žodžiai, kadangi jie buvo rudeniui skirtose temose. Perskaičius eilėraštį, vaikai pasako, ką jie jautė, ką regėjo klausydami. Po to vaikai jau patys mokosi skaityti eilėraštį ir aptaria kiekvieno posmo vaizdus, kurie tikrai nesudėtingi: lapai krenta į vandenį, vandenyje jie atrodo tarsi laiveliai, o paskui sušlampa ir nugula ant upės dugno, tampa patalu žuvims. Toks nesudėtingas eilėraščio siužetas, bet gražūs jo vaizdai.

Kadangi eilėraštis yra apie lapkritį krintančius lapus, jis, mūsų manymu, tinka ir Vėlinių temai. Tik nereikia sudėtingų išvedžiojimų – visai paprastai galima pasakyti, kad krintantys medžių lapai simbolizuoja rudenį, lapkritį (jo ir

<p>II</p> <p><i>Dalykinio straipsnio skaitymas ir aptarimas.</i></p>	<p>pavadinimas toks), todėl gali simbolizuoti ir Vėlines. Gal ir liūdesys dėl krintančių lapų bei mirusių artimųjų kiek panašus.</p> <p>Jeigu bus pasirinktas dalykinis straipsnis – J. Balio „Iš senovės lietuvių tikėjimo“, jį skaityti bus sunkiau. Pirmą kartą straipsnį visą gali perskaityti mokytojas, paaiškinti vaikams nesuprantamus žodžius. Panašių dalykinių straipsnių, tik trumpesnių ir lengvesnių, mokiniai jau skaitė II klasėje, todėl galima aptarti, ką mokiniai jau žino apie Vėlines. Šį straipsnį reikėtų analizuoti pagal po juo surašytus klausimus. Nebūtina atsakyti į visus, pavyzdžiui, galima pasirinkti antrą ir trečią klausimą. Tegul mokiniai prisimena savo miesto paminklus (vieną, du), paskui garsiai perskaito antrą teksto pastraipą ir ją trumpai atpasakoja.</p> <p>Išsiaiškinkime žodžio <i>Vėlinės</i> kilmę – aišku, kad jis giminiškas su žodžiu <i>vėlė</i>. O kas yra <i>vėlė</i>, jau skaitė sakinį tekste: <i>Jie (senovės lietuviai) tikėjo, kad miręs žmogus tampa dvasia arba vėle</i>.</p>
<p>III</p> <p><i>Sakmės skaitymas, mokymasis ją sekti.</i></p>	<p>Lietuvių sakmė „Vėlių kelias“ trumpa ir paprasta. Tik reikia vaikams paaiškinti, kas ta <i>naktigonė</i>. Senovėje žmonės laikė daug arklių, nes su jais ne tik jodinėdavo, bet ir dirbdavo žemę, viską vežiodavo. Vasarą po sunkių dienos darbų arklius ganydavo pievose ir saugodavo nuo vilkų, vagių. Ganydavo jauni vaikinai. Štai vienas vaikinai ir pasakoja, kas jam atsitiko beganant arklius. Vadovėlyje po sakme yra klausimai, į kuriuos mokiniai atsako. Tai sakmės planas, pagal kurį mokosi sekti šį tautosakos kūrinį.</p>
<p>IV</p> <p><i>Asmeninių įspūdžių pasakojimas.</i></p>	<p>Paskatinkime mokinius papasakoti, kaip jų šeimose prisimenami mirę artimieji. Tik reikėtų tai daryti subtiliai, neversti pasakoti tuos, kurie nenori, kuriems galbūt dėl kokių nors asmeninių priežasčių sunku kalbėti apie mirusius artimuosius. Galima šiam pokalbiui skirti keletą minučių pirmą savaitgalį po Vėlinių – pasiteirauti, ar lankė kapus, kur buvo, ką matė.</p>

2 tema. Kad jie visada būtų su mumis!

Tikslas – savarankiškai arba kartu su tėveliais, kitais namiškiais perskaityti kūrinį ir pasikalbėti apie netektį, apie pagarbą vyresniesiems šeimos nariams, tiek gyviesiems, tiek mirusiesiems:

- perskaityti **J. Baltrukonytės** knygos „**Torčiukas ant debesėlio**“ ištraukas;
- pasistengti savarankiškai išsiaiškinti nežinomus žodžius (ieškoti vadovėlio paraštėse, klausti namiškių);
- mėginti suprasti Paulos jausmus ir mintis;
- atsakyti sau į klausimus po tekstu arba aptarti juos su namiškiais;
- prisiminti vardų rašymą.

Priemonės: Vad. P. 38–39. Pratybų sąsiuvinyje užduočių neskirta.

Mokytojui.

Šis **J. Baltrukonytės** kūrinys paimtas iš jaunos rašytojos knygos

<p>I Pirmųjų trijų ištraukų skaitymas ir apmąstymas.</p> <p>II Kitų dviejų ištraukų skaitymas. Kokia yra Paula?</p> <p>III Vardų rašymas. Gražūs žodžiai.</p>	<p>„Torčiukas ant debesėlio. Stebuklo namo istorijos“ (V.: Alma littera, 2013. P. 38–54). Autorė stebina savo gebėjimu taip subtiliai, šviesiai perteikti mažos mergaitės jausmus ir nuotaikas netekus mylimos močiutės. Siūlome jį savarankiškai perskaityti namie. Labai norėtusi, kad Vėlinių proga tėvai daugiau pabendrautų su vaikais, pasikalbėtų apie artimųjų netektį, prisimintų juos – taip saugotume mūsų tautos tradicijas, skiepytume pagarbą vyresniesiems. Žinoma, jeigu mokytojas nori, gali būtent šį tekstą, o ne pirmosios temos tekstus pasirinkti klasės skaitymui ir analizei. Taigi renkamės laisvai!</p> <p>Tekstas suskirstytas į trumpučius pasakojimus. Paaiškinkime mokiniams, kad perskaite vieną pasakojimą, stabtelėtų ir pamąstyti, ar viską suprato. Po trečio pasakojimo yra klausimai, kuriuos reikia apmąstyti arba aptarti su namiškiais.</p> <p>Du paskutiniai pasakojimai ilgesni. Tai labai netikėtos mergaitės fantazijos. Jas perskaičius galima kalbėtis apie tai, kad mergaitei močiutė visada gyva, kad ji ją myli, o mylėdama ją įsivaizduoja ir ja rūpinasi. Ir ne tik ja, bet ir jos kate Britne. Taigi rašytoja sukuria labai gražų, jautrios mažos mergaitės paveikslą. Jeigu klasėje kitą savaitę prisimintume šį kūrinį, galėtume pakalbėti ne tik apie Paulą, bet ir apie artimo žmogaus netektį ir akcentuoti, kad jis visada išlieka mūsų atmintyje, mūsų širdyse ir todėl visada yra gyvas.</p> <p>Mokiniai turėtų nesunkiai atlikti užduotį, nurodytą paraštėje – išsiaiškinti, kad kūrinyje didžiosiomis raidėmis rašomi ne tik vardai, bet ir žodžiai <i>Močiutė</i>, <i>Mama</i>. Tikriausiai taip parašyta iš didelės meilės ir pagarbos. Kita užduotis – atkreipti dėmesį į malonius, gražius žodžius <i>debesėlis</i>, <i>močiutė</i>, <i>staliukas</i> ir kt.</p>
---	--

3 tema. Lietuviška Padėkos diena.

Tikslas – prisiminti, ką žino apie Padėkos dieną, susipažinti su Švento Martyno diena Lietuvoje, daugiau sužinoti apie mūsų senolių papročius:

- skaityti ir suprasti dalykinius tekstus „Šventasis Martynas – paskutinė rudens šventė“ ir „Ar žinote, kad...“, atsakyti į klausimus;
- susipažinti su senovės lietuvių papročiu švęsti Švento Martyno dieną;
- plėsti žodyną skaitytų tekstų žodžiais;
- pakartoti įsimintinos rašybos žodžius.

Priemonės: Vad. P. 40–41. Pratybų sąsiuvinyje užduočių neskirta.

<p><i>Mokytojui.</i></p>	<p>Apie JAV ir Kanadoje švenčiamą Padėkos dieną mokiniai jau skaitė ir kalbėjo I ir II klasėje. Trečioje tik prisimins, ką skaitė. Be to, Padėkos diena lituanistinėse mokyklose ir šeimose visada švenčiama, todėl galima su vaikais kalbėtis, kaip jie šventė šią dieną, rašyti rašinius, leisti laikraštį ir pan. Jeigu mokytojas numato tokus darbus, gali temą</p>
--------------------------	---

I

Pokalbis apie amerikietišką Padėkos dieną.

„Lietuviška Padėkos diena“ praleisti.

Pokalbį apie amerikietišką Padėkos dieną galime pradėti V. Palčinskaitės eilėraščio posmu apie daržoves. Trumpai pakalbėkime, kokias daržoves mini poetė ir kuri daržovė labai svarbi Padėkos dieną. Mokytojas gali perskaityti mokiniams visą eilėrašį:

Violeta Palčinskaitė

DARŽOVIŲ PUOTA

Rudens karalystėj – daržovių puota.
Štai Ropė atvyko – Ridiko teta.
Uždusęs įvirto dėdulė Kopūstas,
Moliūgas, tarytum balionas išpūstas.

Po gelstančiais lapais, kedenamais vėjo,
Trys Žirniai su Pupomis ginčą pradėjo,
Bet viską numaldė iš vakaro kviestas
Rinktinių Agurkų žaliasis orkestras.

Ir šoko Burokas pernakt su Morka...
Bet čia, kaip žinia, ne puotos pabaiga,
Nes Ropė, kuri paskutinė išėjo,
Su Bulve – visus iš eilės apkalbėjo.

Palčinskaitė V. Sapnų taškuota sraigė. V.: Vaga, 1997. P. 13.

O toliau kiekvienoje klasėje pokalbis gali tekėti sava vaga – kaip švenčiame, ką žinome apie Padėkos dieną (II klasėje skaitė, kaip ir kada atsirado ši šventė).

II

I dalykinio straipsnio skaitymas ir aptarimas.

Straipsnį „**Šventas Martynas – paskutinė rudens šventė**“ gali mokiniai mėginti skaityti savarankiškai tyliai. Silpnesnieji perskaito pirmąsias dvi pastraipas arba tik antrąją, stipresnieji – visą straipsnį. Išsiaiškinę mokiniams nežinomus žodžius, aptariame straipsnį pagal klausimus. Vaikams neturėtų būti sunku kalbėti, kadangi daug kas yra kaip ir JAV švenčiama šventėje – Padėkos dienoje.

III

II dalykinio straipsnio skaitymas ir aptarimas.

Antras straipsnis „**Ar žinote, kad...**“ – iš kelių atskirų pastraipų. Galima pasirinkti skaityti vieną, galima pasiskirstyti į grupes ir kiekviena grupė skaito po gabaliuką ir paskui trumpai papasakoja draugams, ką skaitė. Kiek sunkiau trečiokams suvokti tą pasakymą „*Jei Martynas su ledu, tai...*“ Visi posakiai paaiškinti prie žodyno ženklų, būtinai juos pasiaiškinkime.

Manytume, kad visai smagu turėtų būti mokiniams pažaisiti piemenukų žaidimą. Juk ir dabar vaikai laukia žiemos, kad galėtų pačiužinėti, pasimėtyti sniegu. Visi kartu choru pasimokykime piemenėlių žodžius ir pažaiskime klasėje. Nepamirškime aptarti nuotaikingos vadovėlio dailininko Mindaugo Braslausko iliustracijos.

4 tema. Pasaka apie dėkingumą

Tikslas – susipažinti su lietuvių pasaka, kurioje mokoma gerumo, dėkingumo, mokytis šeimoje bendrauti ir kalbėti lietuviškai:

- perskaityti lietuvių pasaką „Greitutė“, suprasti, ko ji mus moko;
- kalbėtis apie gerumą, dėkingumą, pagarbą vyresniam žmogui;
- mokytis vertinti pasakos veikėjų poelgius;
- atsakyti į teksto klausimus;
- plėsti žodyną pasakos žodžiais;
- išmokti sekti pasaką.

Priemonės: Vad. P. 42–43. Pratybų sąsiuvinyje užduočių neskirta.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I <i>Pasakos I dalies skaitymas ir supratimas.</i></p> <p>II <i>Pasakos II dalies skaitymas ir supratimas.</i></p> <p>III <i>Patarlė ir pagrindinė pasakos mintis. Pasakos sekimas.</i></p>	<p>Pasaka „Greitutė“ skirta savarankiškam skaitymui namie su šeima (žinoma, mokytojas gali elgtis savaip – ją numatyti darbui klasėje). Manome, kad visai tiktų, jeigu mokinys šią pasaką gražiai perskaitytų namiškiams (mokytojas turėtų paaiškinti vaikams, kad jie savarankiškai pasimokytų skaityti). Juk tėvams įdomu išgirsti, kaip vaikas skaito, kokią pažangą jis padarė.</p> <p>Jeigu pasaka bus skaitoma klasėje arba bus analizuojama kitą savaitgalį (galima skirti šiek tiek laiko ir ją trumpai aptarti), atkreipiame mokytojų dėmesį į svarbiausius dalykus.</p> <p>Perskaitę pirmą pasakos dalį, mokiniai gali pasitikrinti, kaip ją suprato, atsakydami į po tekstu pateiktus klausimus – taip mokiniai atgamins pasakos dalies turinį. Į klausimus jie gali atsakyti patys sau ar namiškiams, o jeigu skaito klasėje – draugams. Jeigu pasaką skaitysime klasėje, būtinai pasiūlykime mokiniams paspėlioti, kas toliau bus, ar ras mergytė savo karvutę.</p> <p>Perskaičius antrą dalį, pasaka analizuojama (arba apmąstoma) giliau. Mokiniai atsako į klausimus po tekstu, išvardija pasakos veikėjus ir juos apibūdina: kokia buvo Greitutė, kas buvo ta moteriškė (tegu paspėlioja). Vadovėlyje siūloma išmokti pasakos pabaigą – jos formuluotė išties pasakiška, graži: <i>...mergytei surentė tokią trobelę, kur pro vieną langą saulė žiūrėjo, pro kitą mėnulis, pro trečią – žvaigždės.</i></p> <p>Pasaka pamokanti, todėl siūloma jai pritaikyti patarlę, kurią parenka mokiniai. Turbūt tiksliausiai pagrindinę šio kūrinio mintį nusako patarlė: <i>Už gera geru atsilyginama.</i> Nors, žinoma, tinka ir kitos patarlės, surašytos lapelyje.</p> <p>Būtų puiku, jeigu mokiniai norėtų išmokti pasekti šią pasaką. Tam galima skirti po keletą minučių laiko porą savaitgalių. Mokytis sekti pagelbėtų labai išsamūs vadovėlio klausimai. Be to, ši pasaka labai tiktų stalo teatrui, su kuriuo mokiniai susipažino II klasėje, tik reikėtų pasidaryti lėles.</p>
--	---

IV skyrius. MIELIAUSI IR BRANGIAUSI ŽMONĖS

Tikslas – plėsti mokinio gebėjimą kalbėti apie šeimą, ugdyti meilę ir pagarbą šeimos nariams; susipažinti su *daiktavardžio giminėmis: vyriškoji giminė, moteriškoji giminė*, mokytis jas atpažinti, toliau plėsti ir gilinti supratimą apie daiktavardį, daiktavardžio kaitymą skaičiais, mokytis jį vartoti kalboje.

1 tema. Tėtis, mama, sūnus, dukra ...

Tikslas – skaityti tekstus apie šeimą, jos vyrus ir moteris, pasirengti suprasti daiktavardžio giminės esmę:

- skaitys V. Palčinskaitės kūrinį „Tėtė nori būti jaunas“, kalbės apie šeimos vyrus ir moteris;
- mokysis nusakyti pasakojimo nuotaiką, svarbiausią pasakojimo mintį;
- apibūdins svarbiausią pasakojimo veikėją;
- turtins žodyną skaityto teksto žodžiais, daiktų, reiškinų pavadinimais;
- aptars šeimos vyrus ir moteris – rengsis suprasti daiktavardžio giminę;
- atsakys į skaitytų tekstų klausimus;
- atpažins daiktavardžius, kuriais pavadinami vyrai ir moterys, vyrų ir moterų vardus;
- plės žodyną šeimos narius įvardijančiais maloniais (mažybiniais maloniniais) daiktavardžiais.

Priemonės: Vad. P. 44–45. Pr. sąs.1. P. 32–33.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I</p> <p><i>Kūrinio I dalies skaitymas.</i></p>	<p>Temos apie šeimą – vienos svarbiausių ir vaikams artimiausių lituanistinėje mokykloje, jos buvo ir I, ir II klasėje. Trečioje klasėje į šeimą žvelgiama šiek tiek kitu aspektu – kalbama akcentuojant šeimos „vyriškąją“ ir „moteriškąją“ pusę: tėtį, mamą, brolių, seserį, senelę, senelį. Kodėl? Nuo „vyriškosios“ ir „moteriškosios“ šeimos pusės lengva pereiti prie daiktavardžio giminės – <i>vyriškosios ir moteriškosios</i>. Todėl skyrius ir pradedamas kūriniumi, kuriame yra minimi visi šeimos nariai: tėtis, mama, brolis, sesuo.</p> <p>Linksmas V. Palčinskaitės pasakojimas „Tėtė nori būti jaunas“ yra iš mokiniams jau žinomos V. Palčinskaitės ir K. Sajos knygos „Dėmesio! Žiūrėk į mane“ (V.: Alma littera, 2013. P. 43–44). Kūrinio herojus berniukas Povilas pasakoja apie savo tėtį. Perskaitykime pirmą teksto dalį (skaitymo būdą pasirenka mokytojas kartu su mokiniais). Išsiaiškinkime, ar mokiniai suprato tekstą – tegul jie žodžiu atsako į keturis klausimus puslapio apačioje. Autorė piešia linksmą tėčio paveikslą: tėtis mėgsta šokinėti per virvutę ir tuo pat metu auklėti šeimą. Gražiai, neįprastai išvardijama šeima – čia ir slypi autorės išmonė:</p> <p><i>Tėtis liepia Julei užsirišti batų raištelius, paskui Povilui, kad jis pasakytų Julei, po to mamai, kad ta pasakytų Povilui, o šis – Julei. Gražus žaidimas! Gali ir mokiniai panašiai pažaisti.</i></p> <p>Paskutinis klausimas – apie mokinio šeimą, apie patį mokinį: kaip mankštinamasi</p>
---	--

<p>II Kūrinio II dalies skaitymas. Apibendrinimas.</p> <p>III Kalbos mokymo užduotys vadovėlyje.</p> <p>IV Tekstų šeimos tema skaitymas ir supratimas pratybų sąsiuvinyje.</p> <p>V Šeimos vyrai ir moterys. Jų vardai.</p>	<p>vaikų šeimose, kaip vaikai mankštinasi. Pasakoja tie, kurie nori.</p> <p>Skaitoma antra dalis, sugalvojamas jos pavadinimas (mokiniai siūlo savas versijas, mokytojas gali taisyti, klausti, kodėl tokį pavadinimą pasirinko). Antroje kūrinio dalyje Julės lūpomis pasakyta labai svarbi mintis: „<i>Prie mamos niekas netinka. Mama tik viena. Visame pasaulyje</i>“.</p> <p>Ir šios dalies analizei galima naudoti vadovėlyje pateiktus klausimus. Apibendrinami pakalbėkime su mokiniais, kokia, jų manymu, ši šeima: koks tėtis, kokie vaikai, kaip jie myli mamą. Aptarkime ir patarlės prasmę (P. 45).</p> <p>Gramatinė užduotis ne visai „gramatiška“: mokiniams reikia išvardyti šeimos vyrus (<i>tėtis, sūnus Povilas</i>) ir moteris (<i>mama, dukra Julė</i>). Analogiška užduotis – kiekvienam mokiniui pasakyti, kiek vyrų ir kiek moterų yra kiekvieno iš jų šeimoje (reikėtų korektiškai kalbėtis su vaikais iš nepilnų šeimų).</p> <p>Dar viena panaši užduotis – išvardyti vaiko piešinyje nupieštus vyrus ir moteris: <i>mama, tėtis, močiutė, senelis, sūnus, dvi dukros</i>. Apibendrinami galime pasakyti, kad šeimą dažniausiai sudaro vyrai ir moterys arba vyriškosios ir moteriškosios lyties atstovai (nors gali būti ir kitokių šeimų). Taip priartėjame prie <i>vyriškosios ir moteriškosios daiktavardžių giminės</i> supratimo.</p> <p>Dar du trumpus tekstus apie šeimos vyrus (tėtį ir sūnų) ir moteris (mamą ir dukrą) trečiokai skaito pratybų sąsiuvinyje (1 ir 2 pratimas). Sugalvoja jų pavadinimus. Galima darbą diferencijuoti: berniukai skaito pirmą tekstą, mergaitės – antrą. Perskaite raštu atsako į klausimus (savarankiškai arba visi kartu).</p> <p>Svarbiausias – 3 pratimas: į lentelę surašyti daiktavardžius, kuriais 1 ir 2 pratime pavadinami vyrai (<i>Ryčiui, tėtis, sūnui, Rytis, tėtis Arūnas, sūnus Rytis, sūnus, tėtis, Ryčio</i>) ir kuriais pavadinamos moterys (<i>Vakarė, mamą, dukrą, Vakarės mama Vaiva, Vakarę, mama</i>) (tų pačių formų galima nekartoti). 4 pratimo tekstas trumpai supažindina mokinius su lietuviškų vardų kilme, pluošteliu vardų. Tegul trečiokai atskiria vyrų ir moterų vardus ir surašo juos į lentelę. Galima aptarti, kuo skiriasi vyriški ir moteriški vardai, pavyzdžiui: vyrų vardai dažniausiai baigiasi galūnėmis -as, -us, -is, moterų galūnėmis -a, -ė. Prisiminkime gražius malonius žodžius, kuriais vadiname šeimos narius (5 ir 6 pratimas) – tai maži bėginiai maloniniai daiktavardžiai, tačiau su šia sąvoka trečiokai nesupažindinami.</p>
---	--

2 tema. Daiktavardžio giminės

Tikslas – susipažinti su daiktavardžio giminėmis: *vyriškoji giminė, moteriškoji giminė*, mokyti atpažinti tekste vyriškosios bei moteriškosios giminės daiktavardžius ir taisyklingai juos vartoti kalboje:

- skaitys dalykinį tekstą „*Vyriškoji ir moteriškoji daiktavardžio giminė*“ ir jį analizuos;
- mokysis suprasti, kurie daiktavardžiai įvardija vyrus, o kurie – moteris;
- susipažins su sąvokomis *vyriškoji daiktavardžio giminė, moteriškoji daiktavardžio giminė*;
- pradės mokyti skirti vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžius;
- mokysis vartoti vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžius;
- prisimins gyvūnų pavadinimus.

Priemonės: Vad. P. 46–47. Pr. sąs.1. P. 34–35.

<p><i>Mokytojai.</i></p> <p>I</p> <p>Dalykinio teksto skaitymas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>ilustracijų aptarimas,</i> - <i>pavyzdžiai,</i> - <i>daiktavardžių giminės,</i> - <i>giminė skiriasi pagal lytį,</i> - <i>santrumpos,</i> - <i>žodeliai tas, ta,</i> - <i>vyriškosios ir moteriškosios giminės</i> 	<p>Lietuvių kalbos daiktavardis turi dvi pagrindines gimines - vyriškąją ir moteriškąją. Yra dar bendroji giminė (pvz.: <i>netikša, nevaleika</i> ir kt.), bet pradinukai su ja nesupažindinami. Todėl ir kalbame su mokiniais tik apie dvi daiktavardžio gimines. Be to, mokytojas turi žinoti, kad daiktavardis giminėmis nekaitomas, o tik yra kurios nors giminės: medis, gėlė, jūra, vandenynas, moteris, vyras ir t. t. Tik profesijų pavadinimai yra tarsi poros: <i>kirpėjas, kirpėja, mokytojas, mokytoja</i> ir kt. Reikėtų mokinius pratinti taisyklingai įvardyti daiktavardžio gimines – jos yra įvardžiutinės formos (žinoma, to vaikams nesakome): vyriškoji giminė, moteriškoji giminė, o ne „vyriška“, „moteriška“.</p> <p>Ši tema trečiokams yra labai svarbi, todėl būtina ją analizuoti.</p> <p>Dalykinis tekstas „Vyriškoji ir moteriškoji daiktavardžio giminė“ skaitomas kaip ir kiti tokio pobūdžio gramatikos tekstai – pamažu, nuosekliai aptariant kiekvieną pastraipą, sakinį, pavyzdį. Pirmiausia visi kartu apžiūrėkime iliustracijas: jose nupiešti vyriškos ir moteriškos lyties atstovų poros: vyriškis – dama, berniukas – mergaitė, senelis – senelė, kirpėjas – dailininkė. Tegul mokiniai įvardija nupieštus asmenis – pasako daiktavardžius:</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>vyras, ponas, vairuotojas</i> ar pan. ----- <i>moteris, ponina, dama</i> ir pan. <i>berniukas, mokinys, Tadas, ...</i> ----- <i>mergaitė, šeimininkė, Giedrė, ...</i> <i>senelis, žvejys, meškeriotojas, ...</i> ----- <i>senelė, močiutė, grybautoja, ...</i> <i>kirpėjas, meistras, vaikas, ...</i> ----- <i>dailininkė, keramikė, teta, ...</i></p> <p>Pratybas galima pratęsti – atlikti paraštės užduotį: palenktyniauti, kuri komanda pasakys daugiau daiktavardžių, kurie įvardija vyrus, ir daiktavardžių, kurie įvardija moteris. Taip pasirengiame daiktavardžio giminės supratimui. Tarsi pratybų apibendrinimą mokiniai skaito vadovėlio 47 puslapyje išryškintą sakinį:</p> <p style="text-align: center;">Kiekvienas lietuvių kalbos daiktavardis yra kurios nors giminės – vyriškosios arba moteriškosios.</p> <p>O toliau jau mokiniams žinomi dalykai, apie kuriuos jie kalbėjo ir pirmoje temoje: jeigu daiktavardžiu pavadiname vyriškos lyties asmenį, gyvūną, toks daiktavardis turi vyriškąją giminę, jeigu pavadiname moteriškos lyties asmenį ar gyvūną, toks daiktavardis yra moteriškosios giminės.</p> <p>Supažindinkime mokinius su santrumpomis: <i>vyr. g., mot. g.</i> – jų reikės atliekant gramatikos užduotis.</p> <p>Svarbi ir paskutinė teksto pastraipa. Tai tarsi paslaptis, kurios niekas negali išsiaiškinti: kodėl vienu daiktų pavadinimai yra vyriškosios giminės, o kitų moteriškosios. Pasimokykime atpažinti tokių daiktavardžių giminę taikydami žodelius tas – vyriškajai giminei ir ta – moteriškajai giminei:</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>tas stalas, tas dangus, tas švarkas, ...</i> <i>ta vyšnia, ta upė, ta pilis, ...</i></p> <p>Vadovėlyje gėlių žiedlapiuose surašyti vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžių pavyzdžiai. Mokiniams po truputį reikės įsiminti skirtingas giminių galūnes, tačiau negalime to reikalauti iš karto. Galime atkreipti vaikų akis į dažniausiai</p>
--	---

<p><i>daiktavardžius galima atpažinti ir pagal jų galūnes.</i></p> <p>II</p> <p><i>Pratimai daiktavardžių giminei suprasti.</i></p> <p>III</p> <p><i>Namų darbas.</i></p>	<p>pasitaikančias galūnes: vyriškosios giminės: -as, -is, -ys, moteriškosios giminės: -a, -ė.</p> <p>Kai skaitydami tekstus ar atlikdami gramatikos užduotis mokiniai susidurs su kitomis daiktavardžių galūnėmis (vyriškosios giminės -us, -uo, moteriškosios -is), atkreipkite į tai trečiųjų dėmesį.</p> <p>Pratybų sąsiuvinyje trečiokai įtvirtina tai, ko mokėsi vadovėlyje. Nuosekliai atlikime 1–3 pratimą: leiskime mokiniams savarankiškai rasti ir parašyti po keturis vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžius (1 pratimas), po to visi pasitikrinkime. 2 pratimą padarykite kolektyviai, kad mokiniai išmokytų vartoti santrumpas <i>vyr. g., mot. g.</i> 3 pratimas skirtas pasitikrinti, kaip atpažįsta vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžius. Ypač atkreipkite mokinių akis į daiktavardžių galūnes – jos surašytos spalvotuose lapeliuose puslapio krašte.</p> <p>Namų darbams skirtas 35 pratybų sąsiuvinio puslapis. Vaikai prisimins gyvūnų pavadinimus ir juos reiškiančius daiktavardžius suskirstys pagal gimines. Mokytojas turėtų paaiškinti mokiniams arba priminti, kad lietuvių kalboje gyvūnų jaunikliai dažnai vadinami kitaip negu jų tėvai: <i>karvė – veršiukas, avis – ėriukas, kiaulė – paršiukas</i> ir kt. Kitą savaitę būtinai visi kartu pasitikrinkime šią užduotį. Panaši ir 2 pratimo užduotis. Čia net yra žvėrių pora: <i>lapė – lapinas</i>, o kitų gimines turėtų nustatyti pagal galūnes ir taikydami žodelius <i>tas, ta</i>.</p>
---	---

3 tema. Mano broliukas, mano sesutė...

Tikslas – skaityti apie brolius ir seseris, kalbėtis apie jų tarpusavio santykius; mokyti skirti vyriškosios bei moteriškosios giminės daiktavardžius ir taisyklingai juos vartoti kalboje:

- skaitys **R. Unos** pasakojimą „**Aš, Tadas, mokau brolių kalbėti**“, vertins broliukų elgesį;
- skaitys **Just. Marcinkevičiaus** eilėraštį „**Sesutė mokykloje**“, aptars jo nuotaiką, vaizdus;
- pasakos apie savo brolius ir seseris (kas jų turi);
- toliau mokysis atpažinti vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžius skaitomuose tekstuose, juos vartoti kalboje;
 - sudarys ir rašys sakinius;
 - papildys tekstą apie šeimą;
 - mins mįsles apie šeimą;
 - turtins žodyną brolių, seserų apibūdinančiais žodžiais.

Priemonės: Vad. P. 48–49. Pr. sąs.1. P. 36–37.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I</p>	<p>Brolių temai pasirinktas jaunos rašytojos Rebekos Unos tekstas iš knygos „Labas, aš Tadas (V.: Alma littera, 2017. P. 12–13). Mokiniai turėtų sudominti rašytojos pasakojimas, jo pateikimo stilius. Seserų temai pasirinktas paprastas, gražus Just. Marcinkevičiaus eilėraštis. Taigi nagrinėjant brolių ir seserų temą toliau įtvirtinamas mokinių supratimas apie daiktavardžio gimines.</p> <p>R. Unos tekstas „Aš, Tadas, mokau brolių kalbėti“ nesudėtingas, jame daug</p>
-----------------------------------	--

<p><i>I teksto skaitymas ir aptarimas.</i></p>	<p>pasikartojančių žodžių, todėl mokiniai jį galėtų perskaityti savarankiškai – tik skirkime tam laiko. Silpnai skaitantieji gali skaityti vieną pastraipą – supras temą. Išsiaiškinkime mokiniams nežinomus žodžius, paskatinkime juos pakalbėti apie terminatorių ir Švarcenergį – tikriausiai trečiokai žino apie jį. Pagal klausimus aptarkime pasakojimą. Jame įdomus mažasis broliukas. Koks jis? Kaip jį įsivaizduojame? Tegul mokiniai pasakoja laisvai, kaip geba, kaip jiems atrodo. O vyresnysis brolis Tadas? Ką galime pasakyti apie jį? Ar jis myli broliuką? Jei taip, tai iš ko sprendžiame?</p> <p>Trečiokams siūloma pasikalbėti su tėveliais apie tai, kaip jie mokėsi kalbėti, kokio žodžio ar garso ilgai negalėjo išstarti. Tai mokiniams bus papildoma namų užduotis.</p>
<p>II</p> <p><i>Gramatinė užduotis – rasti vyriškosios giminės daiktavardžius.</i></p>	<p>Iš teksto seka ir gramatinė užduotis – rasti penkis vyriškosios giminės daiktavardžius. Su dviem sugalvoti po sakinį. Pavyzdžiai: <i>brolių (brolis), darželyje (darželis), vardas, Gabrieliūs, žodį (žodis), terminatorius</i> ir kt. Kaip trečiokai atpažįsta vyriškosios giminės daiktavardžius, gali pasitikrinti atlikdami 1 pratimą pratybų sąsiuvinyje. Tekstas gražus, berniukams būdinga tema, todėl turėtų būti nesunkiai suprantamas. Sunkesnė antro pratimo užduotis – perrašyti sakinį moteriškąja gimine: <i>Kad galėčiau sesutę panešioti, kol dar bus maža, o kai ji paaugs, kad apginčiau nuo mušeikų.</i></p>
<p>III</p> <p><i>II teksto skaitymas ir aptarimas</i></p>	<p>Sesučių temai skirtas Just. Marcinkevičiaus eilėraštis „Sesutė mokykloje“. Galbūt jis bus skirtas namų skaitymui, tačiau reikėtų jį nors kartą perskaityti klasėje ir išsiaiškinti mokiniams nesuprantamus žodžius bei eilėraštyje kai kurias minimas realijas. Mokiniams būtina paaiškinti poeto pasakymus: <i>saulutė laižo lango stiklą, velku lig durų jos krepšelį, raudoną penketuką.</i></p>
<p>IV</p> <p><i>Gramatinė užduotis – rasti moteriškosios giminės daiktavardžius.</i></p>	<p>Eilėraščio analizė neturėtų būti sudėtinga, nes eilėraštis turi aiškų siužetą: jaunesnė sesutė palydi į mokyklą vyresnę sesutę, nekantriai laukia jos sugrįžtančios ir džiaugsmingai pasitinka. (Galima spėti, kad Just. Marcinkevičius šį eilėraštį skyrė dviem savo dukroms – dviem sesutėms, gal todėl jis toks paprastas, šiltas, vaikiškas.)</p> <p>Aptarkime labai gražų pavasario vaizdą eilėraščio pradžioje: dvi pirmosios eilutės kalba apie pavasarį: <i>sulutę, tirpstantį ledą</i>. Toliau seka sesučių gyvenimo vaizdai. Galima klausti, ką kiekviena veikia. Paskutiniame posme – mažosios sesutės ir visos šeimos jausmai – džiaugsmas sulaukus vyresnės sesutės su geru pažymiu (šiandien pasakytume – su puikiu įvertinimu, pagyrimu).</p> <p>Vadovėlyje siūloma papasakoti iš savo patirties – kaip vaikai, turintys brolių ar seserų, jų pasiilgsta. Skatinkime mokinius kalbėti laisvai, nebijoti klysti.</p>
<p>V</p> <p><i>Vyr. ir mot. g. daiktavardžių vartojimas tekste.</i></p>	<p>Gramatinė užduotis analogiška pirmajai: rasti penkis moteriškosios giminės daiktavardžius, sugalvoti du sakinius. Pavyzdžiai: <i>saulutė, upės (upė), sesutė, knygos (knyga), lovytės (lovytė), knygų (knyga), dieną (diena)</i> ir kt. Po jos logiškai sektų 5 pratimas – perskaityti gražų tekstą „Sesutės kasos“ ir rasti moteriškosios giminės daiktavardžius.</p> <p>Kiti pratimai skirti žodyno turtinimui ir vyriškosios bei moteriškosios giminės daiktavardžių vartojimui (3 ir 7 pratimas). 3 pratimą atlikime visi kartu – reikia įrašyti tinkamus žodžius:</p> <p><i>Mūsų šeimą sudaro šeši žmonės (arba nariai): mano tėtis (tėvelis) Valentinas, mama (mamytė) Julija, sesuo (sesutė) Kamilė, brolis (broliukas) Tomas, senelė (močiutė) Rita</i></p>

<p><i>Juos apibūdinančių žodžių derinimas.</i></p>	<p><i>ir aš – Viktorija.</i> <i>Mūsų tėtis yra gydytojas, o mama mokytoja. Brolis yra studentas, o sesutė studentė. Močiutė jau nedirba, ji pensininkė. O aš esu mokinė. Ir t. t.</i> 7 pratimas mokys vaikus derinti vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžius ir žodžius, kuriais apibūdiname (būdvardžius – su šiuo terminu dar nesupažindiname). Iminkime mįsles, kurios labai paprastos, bet kartais sunkiai įmenamos. Jų atsakymai: <i>aš pats, aš pati.</i></p>
--	--

4 tema. Geriausia močiutė, geriausias senelis...

Tikslas – skaityti apie senelius, kalbėtis apie jų gerumą, supratingumą, meilę vaikaičiams; mokyti skirti vyriškosios bei moteriškosios giminės daiktavardžius ir taisyklingai juos vartoti kalboje:

• skaitys pasakojimus apie močiutę, senelį: **N. Kepenienės „Vaivorykštinė antis“, V. Miliūno „Ešeriukai“;**

- apibūdins skaitytų pasakojimų veikėjus;
- kalbės apie vaikų ir senelių draugystę, gražius santykius, vaikų pagarbą vyresniesiems;
- jei norės, pasakos apie savo senelius;
- mokysis skirti daiktavardžių giminę ir skaičių, juos vartoti;
- sudarys ir rašys sakinius;
- kurs pasakojimą pagal skaitytą tekstą ir paveikslėlių seriją;
- rašys rašinį pasirinkta tema.

Priemonės: Vad. P. 50–51. Pr. sąs.1. P. 38–39.

<p><i>Mokytojai.</i></p> <p style="text-align: center;">I</p> <p><i>Kūrinio apie močiutę skaitymas ir aptarimas.</i></p>	<p>Toliau skaitomi skyriaus temai skirti kūriniai – šį kartą apie močiutę ir senelį. Kaip įžanga gali būti klasės pokalbis apie vaikų senelius. Tegul kas nori trumpai papasakoja apie juos. Tęsimi ir kalbos ugdymosi darbai – toliau mokomasi atpažinti daiktavardžio giminę, skaičių, vartoti santrumpas, sudaryti taisyklingus sakinius, kurti tekstą.</p> <p>Močiutės gerumą atskleidžia labai gyvas Nijolės Kepenienės pasakojimas „Vaivorykštinė antis“. Pirmą kartą jį turėtų perskaityti mokytojas, nes jame daug įvairios intonacijos sakinių, netikėtų paaiškinimų. Čia atsiskleidžia ir Pupytes naivumas, ir močiutės Leokadijos gerumas.</p> <p>Galime skirti laiko pasimokyti skaityti tekstą, o paskui jį analizuoti pagal klausimus. Mokiniai turi nuolat grįžti į tekstą, o ne iš atminties atsakinėti į klausimus. Tuo pačiu gerės ir jų skaitymo įgūdžiai.</p> <p>Dėmesio vertas pasakojimo epizodas, kuriame Pupytes draugė Gertrūda paaiškina, kur gauti lėkštę. Būtinai šią pasakojimo dalį dar kartą perskaitykime garsiai, aptarkime. Reikia pasakyti, kad rašytoja N. Kepenienė mėgsta tokius netikėtus, visiškai nelauktus dalykus, mėgsta stebinti savo išmone – lėkštės auga ant medžių.</p> <p>Vertindami močiutės elgesį, kai sužinojo apie sudaužytą lėkštę, trečiokai turės pasirinkti vieną iš atsakymų, pateiktų knygoje. Klauskime silpnesniųjų, kad ir jie turėtų progą parodyti, ką suprato, ir nesunkiai atsakyti į klausimą.</p>
---	---

<p style="text-align: center;">II</p> <p><i>Kalbos užduotys iš skaityto teksto:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vadovėlyje, - <i>pratybų sąsiuvinyje.</i> 	<p>Pasikalbėkime su mokiniais apie mergaitės močiutę Leokadiją. Juk nuostabu tokią turėti, kuri ne tik nebarė už sudaužytą jai brangią lėkštę, bet dar ir pamokė, kaip ją nulipdyti ir nudažyti.</p> <p>Toliau įtvirtiname mokinių supratimą apie daiktavardį: galime atlikti tokias užduotis: rasti tekste daiktavardžių (<i>antis, Pupyte, lėkštė, ...</i>), rasti daiktavardžių, kuriais įvardijami žmonės (<i>Pupyte, močiutė, Leokadija, draugė, Gertrūda, pardavėja, mergaitė, policininkas, keramikė</i>), pasakyti jų giminę (visi šie daiktavardžiai, išskyrus <i>policininkas</i>, yra moteriškosios giminės); rasti tris vienaskaitos daiktavardžius (<i>antis, lėkštė, močiutė, ...</i>) ir tris daugiskaitos daiktavardžius (<i>piršteliais, šukes, lėkštės, ...</i>).</p> <p>Pratybų sąsiuvinyje mokiniai ras deformuotą paveikslėlių seriją pagal tekstą „Vaivorykštinė antis“ (1 pratimas). Reikės išžiūrėti į paveikslėlius ir sužymėti jų seką. Šią užduotį mokiniai gali atlikti individualiai – mokytojas matytų, ar visi suprato teksto turinį. Paprašykime žodžiu atpasakoti Pupytės nuotyki. 2 pratimas ne tik vers prisiminti pasakojimo turinį, bet ir sudaryti sakinius. Galima jį atlikti kolektyviai.</p> <p>Diferencijuota užduotis mergaitėms – įsivaizduoti save Pupytės vietoje ir papasakoti nuotyki su lėkšte. Reikėtų mokiniams pateikti pradžia: <i>Kartą aš norėjau paimti lėkštę...</i> Pasakojimas turėtų būti laisvas, nereikia, kad pasakotojos viską perteiktų pažodžiui.</p>
<p style="text-align: center;">III</p> <p><i>Kūrinio apie senelį skaitymas ir aptarimas.</i></p>	<p>Kitas šiai temai skirtas tekstas – V. Miliūno „Ešeriukai“. Jis, žinoma, artimesnis berniukams (todėl norint galima diferencijuoti skaitymą: pirmąjį skaito mergaitės, antrąjį – berniukai). Galima šį tekstą palikti namų skaitymui, o kitą savaitgalį trumpai aptarti. Galimi ir kiti variantai, pavyzdžiui, skaitome klasėje, bet dar kartą pakartojame namie ir kt.</p> <p>Prieš skaitant tekstą būtinai paaiškinkime mokiniams situaciją, nes daugelis iš jų nežinos, kas yra šulinys. Galima parodyti jo piešinį arba nuotrauką, ypač reikia akcentuoti, kad Lietuvoje šulinius žmonės labai švariai užlaiko, juos uždengia, į juos neleidžia nešvarių kibirų, nieko nemėto, nes iš jų semia vandenį gerti, virti maistą.</p> <p>Pasirenkamas skaitymo būdas, skaitoma, išsiaiškinami neaiškūs žodžiai. Tada, vis grįždami į tekstą, aptarkite pasakojimą. Svarbu, kad vaikai apibūdintų senelį – koks jis.</p>
<p style="text-align: center;">IV</p> <p><i>Kalbos užduotys iš skaityto teksto:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vadovėlyje, - <i>pratybų sąsiuvinyje.</i> 	<p>Atliekamos vadovėlio paraštėje pateiktos užduotys. Tikslinga šias daiktavardžio nagrinėjimo pratybas atlikti ir lentoje, ir sąsiuvinuose, kad trečiokai išmoktų vartoti santrumpas <i>dgs., vns., vyr. g., mot. g.</i>, mokytojai apibūdinti daiktavardžius.</p> <p>Pratybų sąsiuvinyje mokomasi vartoti daiktavardžius: mokiniai sužymės paveikslėlių serijos pagal pasakojimą „Ešeriukai“ seką ir žodžiu atpasakos skaitytą tekstą – taigi mokysis sudaryti sakinius, vartoti daiktavardžius (4 pratimas). Panašus ir 5 pratimas – papildyti pasakojimo sakinius.</p>

<p style="text-align: center;">V</p> <p>Namų darbas.</p>	<p>Diferencijuota užduotis berniukams – įsivaizduoti save Evalduko vietoje ir papasakoti nuotykį su ešeriukais. Reikėtų mokiniams pateikti pradžia: <i>Aš nuėjau į virtuvę pas senelį. Sustojau prie durų ir tyliau...</i> Pasakojimas turėtų būti laisvas, nereikia, kad pasakotojas viską perteiktų pažodžiui.</p> <p>Namie siūloma parašyti rašinėlį apie senelį arba senele (galima ir apie abu). Mokiniai pasirenka konkrečią temą (jū yra pratybų sąsiuvinyje) ir kuria. Gali į talką pasikviesti tėvelį ar mamytę. Iš šių rašinių, juos ištaisius, perrašius, vėliau galima sudaryti klasės rinkinį.</p> <p>Skirkime mokiniams ir skaitymo užduotį – tegul išmoksta raiškiai skaityti pasirinktą tekstą.</p>
--	---

5 tema. Mūsų proseneliai, proproseneliai...

Tikslas – skaityti apie prosenelius, giminės medį, mėginti sudaryti šeimos genealoginį medį; apibendrinti, ką išmoko apie daiktavardį:

- skaitys V. Račicko pasakojimą „Giminės medis“, atsakys į klausimus;
- aptars, kas yra genealoginis medis, kam jis reikalingas;
- sudarys pasakojimo veikėjo giminės grandinę;
- padedami tėvų, senelių mėgins sukurti savo šeimos genealoginį medį – dalyvaus projekte „Mūsų giminės medis“;
- nagrinės daiktavardžius: pasakys jų skaičių ir giminę;
- kartos vardų, pavardžių, šalių pavadinimų rašymą didžiąja raide.

Priemonės: Vad. P. 52–53. Pr. sąs.1. P. 40–41.

<p>Mokytojai.</p> <p style="text-align: center;">I</p> <p>Pasakojimo I dalies skaitymas. Jos užduotys.</p> <p style="text-align: center;">II</p> <p>Antros</p>	<p>Skyriaus „Mieliausi ir brangiausi žmonės“ apibendrinimui pasirinkta prosenelių tema ir kūrybinis darbas – giminės medžio sudarymas. Žinoma, negalime tikėtis, kad trečiokai sukurs rimtą genealoginį medį, bet pamėginti verta, kadangi į šią kūrybą gali įsitraukti vaikų tėvai, seneliai. Mokiniai turės galimybę pasidomėti savo gimine, jos praeitimi, daugiau sužinoti apie prosenelius. Tuo pačiu bus įtvirtinamas supratimas apie daiktavardžio gimines, mokomasi taisyklingai vartoti daiktavardžius.</p> <p>Pasirinktu būdu skaitomas V. Račicko pasakojimas „Giminės medis“, kuriame autorius vykusiai pnaudoja humorą – Edvarduko tėvai supainioja sodo medį su giminės medžiu. Jeigu kuris trečiokas negirdėjo apie genealoginį, arba giminės, medį, perskaitęs tekstą tikrai supras, kas tai yra. Perskaitykime pirmą pasakojimo dalį, aptarkime pagal klausimus ir visi kartu pamėginkime atlikti antrą užduotį – pratęskime Indrės giminės sąrašą: Indrės tėtis → Indrės senelis Stasys → prosenelis Romualdas → proprosenelis Adomas.</p> <p>Antroje pasakojimo dalyje trečiokai skaitys ir sužinos apie genealoginį medį, kam jis reikalingas, kaip jį sudaryti. Galima panagrinėti prie teksto nupieštą</p>
--	--

<p><i>pasakojimo dalies skaitymas. Genealoginio tyrimo analizė.</i></p>	<p>genealoginį medį, kuriame parodyti „aš“ tėvai, seneliai, dėdės, tetos, pusbroliai, pusseserės. Namuose mokiniai kartu su tėveliais turėtų pamėginti sukurti savo šeimos genealoginį medį.</p>
<p>III</p> <p><i>Apibendrinimas: ką išmokome apie daiktavardį.</i></p>	<p>Apibendrinkime, ką mokiniai jau žino apie daiktavardį: tegul savarankiškai atlieka vadovėlio 52 puslapio paraštės užduotį, o tada visi kartu pasitikrinkime, ar nepadarėme klaidų. Mokytojas turėtų pasižymėti, kuriam mokiniui dar reikia papildomai padirbėti, jeigu jis neskiria daiktavardžio skaičiaus, giminės. Tačiau svarbiausia – ar geba vartoti daiktavardžius (tegul ir su viena kita klaida).</p> <p>Vadovėlio 53 puslapyje yra patarlė: <i>Ne tiek sūrio trupinių, kiek yr mano giminių.</i> Išsiaiškinkime jos prasmę. Tikriausiai ši patarlė labai sena. Giminėje buvo daug žmonių, daugiau už sūrio trupinius (paaiškinkime, kad senovėje buvo tik varškės sūriai, kurie trupėdavo, ypač jeigu būdavo daromi iš lieso (nugriebto) pieno). Gramatinė užduotis – pažymėti daiktavardžių skaičių ir giminę.</p>
<p>IV</p> <p><i>Pratybų sąsiuvinio teksto analizė.</i></p>	<p>Pratybų sąsiuvinyje mokiniai skaitys neilgą, bet labai įdomų jauno rašytojo Tomo Dirgėlos tekstą apie berniuką Kalafiorą. Reikėtų aptarti du dalykus. Pirmas: sudaryti berniuko giminės grandinę ir kartu atlikti 4 pratimą. Jame giminės schema sudaryta pagal laiko juostą – einama atgal. Pradėkime nuo berniuko Kalafioro, paskui skaitykime į kairę – jo tėtis Burokas ir mama Bulvė, toliau surašyti visi proseneliai. Mokiniam reikės sugalvoti šiai giminei tinkančius vardus (daržovių pavadinimus). Suprantama, kad tai tik žaidimas, niekas negali tiek daug proprosenelių išvardyti, nebent yra kelių amžių giminės medis.</p> <p>Antras dalykas – Kalafioro vardo keitimas. Mokiniai turi sugalvoti, kokį vardą pasirinko berniukas (tikrai ne daržovę).</p> <p>Kiti pratimai skirti patikrinti, kaip kiekvienas mokinys atpažįsta daiktavardžių giminę, skaičių.</p>
<p>V</p> <p><i>Namų darbas.</i></p>	<p>Namuose, kaip jau buvo minėta, kiekvienas mokinys kuria savo šeimos genealoginį medį. Pratybų sąsiuvinyje (P. 41) yra schema, kad mokiniui būtų lengviau. Į talką būtina kviestis tėvelius (paaiškinkime tai vaikams). Būtų gražu, jeigu šeimoje visi kartu sukurtų gražų giminės medį ant didelio popieriaus lapo. Kitą savaitgalį galima būtų surengti šių darbų parodą.</p> <p>Dar viena užduotis – 2 pratimas: parašyti, šalių, iš kurių yra kilę mokinio seneliai, giminės, pavadinimus. Turėtų būti įdomu. Kartu prisimintų, kurie daiktavardžiai rašomi didžiąja raide.</p>

III T E S T A S – baigus IV vadovėlio skyrių „MIELIAUSI IR BRANGIAUSI ŽMONĖS“

Tikslas – įsivertinti, kaip jau geba skaityti ir suprasti kūrinį, atsakyti į teksto klausimus; kaip išmoko skirti daiktavardžio vyriškąją ir moteriškąją giminę, kaip atpažįsta daiktavardžius tekste ir juos vartoja sakinyje:

- įsivertins, kaip supranta perskaitytą tekstą;
- ras tekste vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžius;
- įsivertins, kaip geba apibūdinti daiktavardžius: jų skaičių ir giminę;
- atliks sakinių sudarymo užduotis;
- atliktas užduotis įsivertins balais.

Priemonės: Vad. P. 44–53, Pr. sąs.1. P. 58.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I <i>Kaip organizuoti testavimą.</i></p> <p>II <i>Testo atlikimo tvarka:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>teksto supratimas,</i> - <i>gramatinės užduotys,</i> - <i>rezultatų įsivertinimas.</i> <p>III <i>Testo užduotys ir atsakymai.</i></p>	<p>Apie mūsų nuostatą dėl mokinių testavimo jau rašėme I testo įžangoje. Ir trečias testas skirtas tik vaikui savarankiškai įvertinti save, pačiam pasitikrinti ir pasitaisyti. Jeigu vaikas nenori, gali testo neatlikti. (Mokytojas gali pasirinkti patikrinamąjį diktantą.) Testas yra nedidelės apimties – tik vieno puslapio. Jį mokinys turėtų atlikti namie ir pats pasitikrinti: pavartyti vadovėlį, pažiūrėti atsakymus sąsiuvinio gale, pats susiskaičiuoti balus.</p> <p>Baigus ketvirtą vadovėlio skyrių „MIELIAUSI IR BRANGIAUSI ŽMONĖS“, atliekamas testas, kuris yra pratybų sąsiuvinio 58-me puslapyje. Jo atsakymai – sąsiuvinio gale (kol sąsiuvinis dar neišleistas, mokytojas galėtų nukopijuoti testą ir atsakymus ir išdalyti vaikams). Galima ir kitaip: vaikai testą atlieka namie, o kitą savaitgalį visi kartu pasitikrina ir susiskaičiuoja balus. Visos testo užduotys atliekamos savarankiškai, sąžiningai. Dar vienas pasiūlymas: pirmą kartą testo lape viską rašyti paprastu pieštuku. Pasitikrinus atakymus galima pasitaisyti klaidas. Taip mokomasi, o ne tik įsivertinama.</p> <p>Skirdami testą kaip namų užduotį, paaiškinkime mokiniams jo atlikimo tvarką. Galima klasėje perskaityti tekstą „Laumės užduotis“ ir paaiškinti jame pavaizduotą situaciją: šiuolaikiška Laumė skiria vaikams – broliukui ir sesutei – užduotį be pinigų nupirkti parduotuvėje pyragėlių. Vaikai puikiai susidoroja su šia užduotimi. Teksto supratimo užduotys nesudėtingos, jas mokiniai turėtų atlikti nesunkiai. Gramatinės užduotys skirtos pasitikrinti, kaip trečiokai išmoko atpažinti daiktavardžio giminę ir skaičių, kaip moka vartoti daiktavardžius sakinyje.</p> <p>Atlikus visas užduotis reikia pasitikrinti atsakymus ir susiskaičiuoti teisingus. Tegul pats mokinys sprendžia, ar pakankamą balų skaičių surinko, pasitaria su mokytoju, ką dar jam reikėtų pasimokyti.</p> <p>Kad mokytojui nereikėtų ieškoti, pateikiame testo užduotis ir atsakymus.</p>
--	--

III T E S T A S – baigus IV vadovėlio skyrių „MIELIAUSI IR BRANGIAUSI ŽMONĖS“

1. Perskaitykite tekstą. Atlikite užduotis.

Tomas Dirgėla

LAUMĖS UŽDUOTIS

Laumė pirštais braukė savo išmaniojo ekraną, o po kelių minučių atsisuko į vaikus:

– Jūs be pinigėlio man parneškite pyragėlio!

Vaikai puolė į paniką – kas gi jiems be pinigėlio parduotuvėje duos pyrago?

- Ar išėjęs iš galiojimo tinka? – dėl visa ko pasidomėjo vienas vaikas.
- Netinka, – dėl visa ko atsakė Laumė.
- Tėti! Ar gali duoti savo banko kortelę?

Tėtis išsitraukė iš kišenės kortelę. O vaikai nuskubėjo į parduotuvę.

A. Surašykite pasakojimo veikėjus:

Už kiekvieną veikėją – 1 balas

B. Kokią užduotį Laumė skyrė vaikams?

- nupirkti pieno, be pinigų nupirkti pyragėlių, nupirkti pyragėlių.

Už teisingą atsakymą – 1 balas

C. Kaip vaikai įvykdė Laumės užduotį?

- pasiskolino pinigų, paėmė pyragėlius skolon, pasinaudojo banko kortele.

Už teisingą atsakymą – 1 balas

2. Iš pasakojimo „Laumės užduotis“ nurašyk 5 vyriškosios giminės daiktavardžius:

5 moteriškosios giminės daiktavardžius:

Už kiekvieną teisingą pavyzdį – 1 balas

3. Parašyk šių daiktavardžių skaičių ir giminę:

Virvutė _____, klounas _____,
eilėraščiai _____, rankos _____,
sapnai _____, diena _____.

Už kiekvieną teisingą atsakymą – 1 balas

4. Įrašyk praleistus žodžius, pakeisdamas taip, kad tiktų sakiniui.

beržai, medis, lizdai, lapas, lizdas

Už kiekvieną teisingai įrašytą žodį – 1 balas

Prie kiemo vartų auga aukštas _____. Miške auga daug _____. Varna medyje susisuko _____. Nukrito medžių _____. Dabar matyti paukščių _____.

Iš viso galėjai surinkti 21 balą. Surinkai _____ balų.

III TESTO ATSAKYMAI

1. A. Laumė, vaikai, tėtis; B. be pinigų nupirkti pyragėlių; C. pasinaudojo banko kortele.
2. Vyr. g. : pirštais, ekraną, vaikus, pinigėlio, pyragėlio, vaikai, pyrago, galiojimo, vaikas, tėti, banko, tėtis, vaiku, sumanumu, vaikai.
Mot. g. laumės, užduotis, laumė, minučių, paniką, parduotuvėje, kortelę, kišenės, parduotuvę.
3. Virvutė – vns., mot.g.; klounas – vns., vyr. g.; eilėraščiai – dgs., vyr. g.; rankos – dgs., mot. g.; sapnai – dgs., vyr. g.; diena – vns. mot. g.
4. Prie kiemo vartų auga aukštas *beržas*. Miške auga daug *medžių*. Varna medyje susisuko *lizdą*. Nukrito medžių *lapai*. Dabar matyti paukščių *lizdai*.

V skyrius. BALTOS ŽIEMOS ŠVENTĖS

Tikslas – giliau pažinti Kalėdų ir Naujųjų metų švenčių papročius, toliau mokytis bendrauti tarpusavyje, pasakoti įspūdžius, reikšti savo mintis ir jausmus.

1 tema. Kalėdos jau čia pat!

Tikslas – prisiminti, ką II klasėje skaitė apie Kūčių, Kalėdų papročius Lietuvoje, dar daugiau sužinoti apie juos, mokytis kalėdinę giesmę, plėsti žodyną:

- pasakos, ką jau žino apie Kūčių ir Kalėdų papročius;
- jeigu norės, pasakos, kaip vaiko šeimoje švenčiamos Kūčios ir Kalėdos;
- aptars Betliejau prakartėlę (nuotrauka vadovėlyje);
- skaitys tekstą pagal B. Buračą „Iš Kūčių ir Kalėdų papročių“, jį aptars;
- mokysis kalėdinę giesmę: F. Strolia, J. Minelga „Kalėdų naktį“;
- plės žodyną žodžiais švenčių, žiemos tema.

Priemonės: Vad. P. 54–55. Pratybų sąsiuvinyje užduočių neskirta.

<p><i>Mokytojui.</i></p>	<p>Kaip jau buvo rašyta apie rudens šventines temas, ir žiemos šventėms pateikiami tekstai ir užduotys tik vadovėlyje. Taip pat teminiame plane nenurodoma, kiek pamokų mokytojas skirs Kalėdų ir Naujųjų metų temoms. Mokytojas, atsižvelgdamas į savo klasės mokinių lietuvių kalbos lygį, su jais pasitardamas, gali rinktis tik vieną ar du kūrinius ir jiems skirti vieną pamoką, o kitą numatyti kitiems dabams, pavyzdžiui, pirmo pusmečio rezultatų aptarimui arba kūrybiniams darbams – atvirukų piešimui, sveikinimų rašymui, ko vaikai jau mokėsi I ir II klasėje. Kitus tekstus mokiniai gali skaityti namie, aptarti kartu su namiškiais. Juos galima perskaityti ir po atostogų grįžus į klasę, kartu aptarti švenčių įspūdžius, nes parinkti kūriniai labai tinka tokiam pokalbiui, ypač Antano Ramono „Sidabrinis stirnelės varpelis“.</p>
<p>I</p> <p><i>Pokalbis apie pasirengimą Kalėdoms. Betliejaus prakartėlės nuotraukos aptarimas.</i></p>	<p>Mokiniai tikriausiai yra matę daug įvairių Betliejaus prakartėlių, gal ir namuose ją turi. Įsižiūrėkime į nuotrauką vadovėlyje. <i>Ką matome? Kas guli ant šieno? Kas prie jo palinkę? Kokius dar žmones matome? Kodėl čia yra ir gyvulėlių?</i> Tokie ir panašūs paprasti klausimai gali būti užduoti vaikams. Paaiškinkime, kad Lietuvoje yra prakartėlių muziejus, kuriame sukaupta labai daug meniškai padarytų prakartėlių. Vienos iš jų nuotrauką matome vadovėlyje. Paklausinėkime mokinių, ką dar jie žino apie kūdikėlį Jėzų, Betliejų. Mokytojas gali perskaityti ir trumpą paaiškinimą iš šiai temai skirtos literatūros vaikams. Pateikiame ištrauką iš knygos „Dievas kalba savo vaikams“, kurioje yra šis tekstas iš Naujojo Testamento.</p>
<p><i>Ištrauka iš Naujojo testamento.</i></p> <p><i>ciesorius – karalius Nazaretas, Betliejus</i></p>	<p>„Anomis dienomis išėjo ciesoriaus Augusto įsakymas surašyti valstybės gyventojus. Visi keliavo užsirašyti, kiekvienas į savo miestą. Taip pat ir Juozapas ėjo iš Nazareto į Dovydo miestą – Betliejų, nes buvo kilęs iš Dovydo giminės. Jis turėjo užsirašyti kartu su savo sužadėtine Marija, Ten būnant, Marija pagimdė savo sūnų, suvystė jį į vystyklus ir paguldė ēdžiose, nes jiems nebuvo vietos užeigoje.</p>

<p>– miestų pavadinimai</p>	<p><i>Netoli Betliejaus nakvojo laukuose piemenys ir, pakaitomis budėdami, saugojo savo bandą. Jiems pasirodė Viešpaties angelas. Jie labai išsigando, bet angelas jiems tarė: „Nebijokite! Aš skelbiu jums ir visai tautai didį džiaugsmą. Šiandien gimė Išganytojas...“ („Dievas kalba savo vaikams“). Tekstai iš Šventojo Rašto. Tarptautinės katalikų šalpos „Bažnyčia varge“ Leidinys. EDITORIAL VERBO DIVINO Avda, de Pamplona, 41 31 200 ESTELLA (Navarra)Espana, 1991. P. 50–51)</i></p>
<p>II</p> <p>Giesmės teksto skaitymas ir aptarimas. Mokymas ją giedoti.</p>	<p>Vadovėlyje pateiktoje kompozitoriaus Fausto Strolis ir poeto Jono Minelgos, kurie abu gyveno ir kūrė JAV, giesmėje „Kalėdų naktį“ (kn. Jonynienė S. Lietuvos laukai. P. 79) kaip tik ir kalbama apie tą momentą – kūdikėlio Jėzaus gimimą ir piemenėlius. Perskaitykime giesmės žodžius, aptarkime ją pagal vadovėlio klausimus. Atkreipkime vaikų akis į gražius pasakymus, išsiaiškinkime nežinomus žodžius. Būtų labai gražu, kad vaikai išmokytų pagiedoti šią giesmę. Jeigu mokytojas neturi muzikinio išsilavinimo, gali paprašyti savo muzikos mokytojo ar kito žmogaus, gebančio tai padaryti.</p>
<p>III</p> <p>Dalykinio teksto skaitymas.</p>	<p>Vadovėlyje yra dalykinis tekstas „Iš Kūčių ir Kalėdų papročių“ – tai atrinkti trumpi papročių aprašymai iš lietuvių etnografo Balio Buračo knygos „Lietuvos kaimo papročiai“: (V.: Mintis, 1993. P. 122 – 150). Juos galima skaityti pasiskirsčius į grupes (kiekviena grupelė skaito po vieną pastraipą), paskui aptarti visiems kartu pagal vadovėlio klausimus. Kai kuriuos papročius trečiokai tikriausiai jau žino. Galbūt kai kurių papročių laikomasi vaikų šeimose. Taigi vyksta paprastas nuoširdus pokalbis. Pasiūlykime mokiniams šiuos papročių aprašymus perskaityti namiškiams. O gal jiems kuris paprotys patiks, norės jo laikytis savo šeimoje.</p>
<p>IV</p> <p>Kūrybiniai darbai.</p>	<p>Mokytojas tikriausiai numatys ir kokį nors kūrybinį darbą Kalėdų tema. Jie gali būti labai įvairūs. Galbūt visi kartu prisimins, kaip rašome kalėdinius sveikinimus (jų mokėsi II klasėje). Gal kurs eilėraščius apie Kalėdas. Gal aptars, kaip aprašyti Kalėdų švenčių ir kalėdinių atostogų išpūdžius, kad po atostogų grįžę į mokyklą galėtų sudaryti klasės knygą arba išleisti sienlaikraštį. Kiekviena klasė tegul pati pasirenka kūrybinių darbų temą.</p>

2 tema. Kalėdų nakties pasaka

Tikslas – susipažinti su labai lyriška, prasminga ir gražia pasaka apie Kalėdų laukimą, padėti mokiniams pajauti Kalėdų dvasią:

- skaitys **Antano Ramono** pasaką „**Sidabrinis stirnelės varpelis**“, aiškinsis jos prasmę;
- aptars pasaką, susies ją su anksčiau skaitytu kūriniu – J. Degutytės „Šaltinėliu“;
- mėgins išsiaiškinti svarbiausią kūrinio mintį;
- visi kartu klasėje arba kartu su namiškiais pajaus šviesią, stebuklingą pasakos nuotaiką, Kalėdų nakties stebuklą;
- iš pasakos mokysis gerumo, atjautos, tikėjimo gėriu, artimo meilės;
- plės žodyną žodžiais švenčių, žiemos tema.

Priemonės: Vad. P. 56–57. Pratybų sąsiuvinyje užduočių neskirta.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I</p>	<p>Antano Ramono „Sidabrinis stirnelės varpelis“ viena gražiausių šiuolaikinių pasakų Kalėdų tema lietuvių vaikų literatūroje. Ją galime skaityti klasėje arba skirti perskaityti namie su šeimos nariais. Manytume, kad šios pasakos skaitymas garsiai per Kūčių vakarienę gali būti puiki vaiko dovana tėveliams, seneliams, visiems namiškiams. Paaškinsime jos analizę. Jeigu klasėje pasaka nebus skaitoma, vis tiek mokytojas turėtų trumpai paašškinti ją mokiniams.</p>
<p><i>Pasakos I dalies skaitymas. Kas joje nepaprasta?</i></p> <p>II</p>	<p>Nuteikime mokinius klausytis gražaus kalėdinio kūrinio: galime uždegti žvakę, pasiūlyti patogiai atsisėsti ir užsimerkti. Antano Ramono pasaką „Sidabrinis stirnelės varpelis“ (kn. „Vilniaus legendos. Pasakos“. V: Lietus, 2001. P. 77–84) pirmiausia raiškiai perskaitykime mokiniams patys. Tada padėkime vaikams išsiaiškinti nežinomus žodžius ir pasakoje pavaizduotą situaciją: Kūčių vakarą iš miško išėjo stirnelė, o ant jos kaklo suskambo mažas sidabrinis varpelis. Panagrinėkime kūrinį remdamiesi vadovėlio klausimais. Mokiniai gali pasakos šaltinėlių susieti su jų jau pažįstamu J. Degutytes šaltinėliu. Juk ir tas buvo tarsi gyvas, kalbėjo, klausinėjo. Labai gražus stirnelės aprašymas – perskaitykime jį. Pasakos stirnelė – tai tarsi gerumo angelas, kuris aplanko kiekvienus namus Kūčių vakarą, o jos varpelio skambesys – šventės dvasia, pats gerumas, ramybė; jie apsigyvena kiekvieno žmogaus širdyje. Nežinia, kiek trečiokai suvoks šiuos dalykus, bet svarbu, kad jie suprastų, jog rašytojas nori parodyti Kūčių vakaro ypatingumą, kai prie stalo susirenka visa šeima ir vienas kitam linki ramybės, laimės, sveikatos.</p>
<p><i>Ar norėsime išmokti sekti šią pasaką?</i></p> <p>III</p>	<p>Ar mokysis trečiokai sekti šią pasaką, priklausys nuo to, kur ji bus skaitoma. Vadovėlyje yra planas – veiksmų grandinė. Jeigu reikės, mokiniai galės ja remtis. Sekti pasaką vaikai gali mokytis ir kartu su namiškiais.</p>
<p><i>Pasakos II dalies skaitymas. Koks stebuklas įvyksta?</i></p> <p>IV</p>	<p>Antroje pasakos dalyje pasakojama apie neturtingai gyvenančią senelę ir jos vaikaitį. Tikrai pamokanti pasakos mintis – senelė myli vaikaitį, o jis myli senelę. Įrodykime tai (kiekvienas galime įrodinėti savaip). O koks stebuklas įvyko, tegul mokiniai dar kartą perskaitytų tekste. Čia gali vaikai ir pratęsti pasaką – įsivaizduoti ir papasakoti, kokių dovanų buvo palikęs Kalėdų Senelis.</p> <p>Pabaigoje paskutinis klausimas siūlo vaikams apibendrinti ir pasakyti svarbiausią pasakos mintį. Įdomu, kaip ją supras trečiokai. Jie gali pasiūlyti įvairių variantų, svarbu, kad vaikai suprastų – Kalėdos nuostabi šventė. Ir svarbu ne tiek materialinės dovanos, o gerumas, meilė, kuriuos dovanojame vieni kitiems. Jeigu norime, galime pasiūlyti įsivaizduoti save tame kaime, į kurį atėjo stirnelė, ką mes jaučiame išgirdę tą tylų varpelio skambėjimą, ko norime palinkėti greta esantiems draugams. Ugdykime vaikuose gerumą.</p>
<p><i>Kūrybiniai darbai.</i></p>	<p>Stirnelės motyvą galima panaudoti kūrybiniais darbais. Pavyzdžiui, kiekvienas mokinys nusipiešia, išsikerpa varpelį (mokytojas gali paruošti trafaretą) ir užrašo kalėdinius linkėjimus klasės draugams, mokytojui. Mokytojas taip pat turėtų parašyti šventinius linkėjimus mokiniams. Paskui visus varpelius galima suklijuoti ant didelio popieriaus lapo ir pakabinti klasėje arba ant klasės durų.</p>

3 tema. Žengiam į Naujuosius metus

Tikslas – skaityti kūrinį naujametinė tema, kalbėtis apie šią šventę, aptarti, kuo ji ypatinga:

- skaitys Janinos Degutytės eilėraštį „Naujieji metai“;
- mokysis regėti eilėraščio vaizdus, girdėti jo garsus, pajausi jo nuotaiką;
- jeigu norės, išmoks eilėraštį atmintinai;
- skaitys ir mins minkles apie laiką – „Minklių eglutė“, mėgins kurti savas minkles;
- daugiau sužinos apie minkles;
- plės žodyną skaitytų kūrinių žodžiais;
- ugdysis kūrybinius gebėjimus.

Priemonės: Vad. P. 58–59. Pratybų sąsiuvinyje užduočių neskirta.

<p><i>Mokytojai.</i></p> <p>I</p> <p><i>Eilėraščio klausymasis, skaitymas ir pirmųjų įspūdžių aptarimas.</i></p> <p>II</p> <p><i>Eilėraščio analizė: vaizdai, garsai, nuotaika.</i></p>	<p>Naujųjų metų temą kiekvienas mokytojas numato ir analizuoja savaip. Vadovėlyje pateikta medžiagos – eilėraščių, minklių, pasakų, papročių – ir galima rinktis, ką skaityti klasėje, o ką palikti savarankiškam skaitymui per atostogas.</p> <p>Janinos Degutytės eilėraštis „Naujieji metai“ yra meniškas kūrinys, kuriame dominuoja vaizdai ir šviesi nuotaika. Nuteikime mokinius susikaupti ir klausytis šio eilėraščio. Jį turėtų raiškiai skaityti mokytojas arba iš anksto parengtas mokinys. Po skaitymo paklauskime vaikų, ką jie regėjo, girdėjo, jautė klausydamiesi šio eilėraščio. Svarbu, kad atsakytų nuoširdžiai, tegul ir klysdami. Mokytojas taip pat gali išsakyti savo įspūdžius pirmą kartą perskaičius šį eilėraštį.</p> <p>Aptarkime eilėraštį pagal vadovėlio klausimus – jie gana išsamūs. Nagrinėkime vaizdus: palaukių (pamiškių) eglutės apibertos snaigėmis, jos spindi saulėje arba mėnulio šviesoje tarsi žvaigždutės (sniegą mokiniai tikriausiai yra matę, jeigu ne, šį eilėraščio vaizdą bus sunkiau suprasti). Kodėl poetė kalba apie sidabro varpelius? Prisiminkime skaitytą pasaką ir sidabrinį stirmelės varpelį. Varpeliai gali būti ir kaip eglučių papuošalai, ir bažnyčioje, ir prie atrakcionuose pasivažinėjimui skirtų rogių. Pagaliau tai gali būti tik poetės sugalvotas palyginimas – Naujųjų metų rytas toks gražus, džiaugsmingas, linksmas tarsi varpelių muzika.</p> <p>Vaikams labai svarbu dovanos. Kokios čia dovanos minimos? Tegul randa ir perskaito antrame posme. Eilėraštyje raudonos uogos – saulė (tai šviesa ir šiluma), bet galima kalbėti ir apie tikras uogas – raudonus šermukšnius, putinus. Kiškiams svarbu šilti kailiniai (žinome, kad žiemai jie užsiaugina šiltus kailius, o šiaurėje netgi pakeičia kailiuko spalvą – iš pilkų tampa balti, kad prisitaikytų prie sniego ir jų nepastebėtų priešai). Graži ir vaikams skirta dovana – saldainiai ir juokas. Ypač reikėtų akcentuoti juoką, juk mes juokiamės, kai mums linksma, gera, kai esame laimingi.</p> <p>Dar vienas ryškus vaizdas eilėraštyje – langas, „briedžio ragais išrašytas“. Gal sunku šiandien vaikams tokį langą įsivaizduoti. Paaiškinkime jiems, kad anksčiau kaimo trobos žiemos naktį atšaldavo, langų stiklai apšarmodavo nuo drėgmės, kurios būna kambarėje, ir tas šerkšnas ant stiklo sudarydavo gražiausius piešinius: paparčių lapus, gėles – tikrai vargu ar galima paaiškinti šį žiemos stebuklą. Poetei atrodo, kad</p>
---	---

<p>III</p> <p><i>Eilėraščio analizės apibendrinimas.</i></p>	<p>Šį grožį savo ragais išpaisė briedis (išraižė kaip dailininkas-grafikas). Vadovėlio dailininkas pamėgino nupiešti tokį langą, tačiau gal galima rasti ir didesnę iliustraciją, tuomet mokytojas ją turėtų parodyti mokiniams.</p> <p>Analizuodami eilėraščių atkreipkime vaikų dėmesį į kalbą – gražūs pasakymai pateikti prie kalbos ženklų. Įsiminkime vieną kitą vaizdingą posakį.</p>
<p>IV</p> <p><i>Kūrybiniai darbai.</i></p>	<p>Apibendrinami eilėraščių analizę galime išskirti eilėraščių vaizdus, spalvas (žalios eglutės, baltos snaigės, sidabro varpeliai, ledinis langas) – t. y. ką pamatėme; garsus (sidabro varpelių skambesys, vaikų juokas) – t. y. ką išgirdome; nuotaiką – eilėraštis labai šviesus, Naujųjų metų rytas aidi, skamba. Iš tiesų visi tikimės, kad Naujieji metai atneš mums sėkmę, laimę, to linkime ir savo artimiesiems.</p> <p>Ar mokyti šį eilėraščių atmintinai, sprendžia patys mokiniai.</p>
<p>V</p> <p><i>Minklių minimas.</i></p>	<p>Pats tinkamiausias kūrybinis darbas, perskaičius šį eilėraščių, mūsų manymu, būtų jo iliustravimas (žinoma, mokytojas gali sugalvoti ir kitokių darbų). Pasirinkto vaizdo piešimas padėtų vaikams geriau suprasti eilėraščių, į jį įsijausti, pajauti jo nuotaiką.</p> <p>Šiai temai skirtas dar vienas vadovėlio puslapis – „Minklių eglutė“. Su minklėmis trečiokai jau pažįstami. Galima pasiūlyti perskaityti trumpą ištrauką iš tautosakininko Kazio Grigo straipsnio „Apie minkles“ – mokiniai daugiau sužinos apie šį smulkiosios tautosakos žanrą.</p> <p>Kaip organizuoti minklių skaitymą, tegul pasirenka mokiniai. Yra pasiūlymas ir vadovėlio užduotyse. Mokiniai gali palenktyniauti su suolo draugu ar drauge, o gali visi kartu klasėje mėginti įminti pateiktas minkles. Būtinai aptarkime kiekvieną minklę. Gal kiek sunkiau mokiniams suprasti minklę apie linus (<i>Kada padangė ant žemės?</i>), nes jie tikriausiai nematė žydinčių linų. Jeigu turime nuotrauką, parodykime.</p> <p>Kiekviena minklė – klausimas, susijęs su laiku, jo supratimu. Pati artimiausia temai minklė <i>Kokie metai trumpiausi?</i> – <i>Naujieji metai</i> (nes trunka tik vieną dieną). Toliau – <i>Kokie dvylika brolių viena juosta susijuosė?</i> – <i>dvylika mėnesių</i> (nes metai turi dvylika mėnesių). Dar su metais susijusi mįslė <i>Kada metai turi tiek dienų, kiek žmogus akių?</i> – <i>antrą sausio</i> (antrą metų dieną). Kitos mįslės apie laiką: <i>Kas vakarą miršta, o rytą gimsta?</i> – <i>diena</i>; <i>Kokios septynios sesutės vienoje lovoje guli?</i> – <i>savaitės dienos</i>; <i>Kas buvo vakar ir kas bus rytoj?</i> – <i>diena</i>; <i>Kas eina eina ir niekur nenuėina?</i> – <i>laikrodis</i>; <i>Ką visi žmonės šią valandą veikia?</i> – <i>eina senyn</i>. Kitos mįslės šiek tiek nutolę nuo mūsų temos, bet jose yra klausimas <i>kada?</i> <i>Kada žmogus ant vienos kojos stovi?</i> – <i>kai aunasi kelnes</i>; <i>Kada geriausia valgyti?</i> – <i>kai esi išalkęs</i>; <i>Kada žąsis ant vienos kojos stovi?</i> – <i>kai kitą pakelia</i>; <i>Kada padangė ant žemės?</i> – <i>kai žydi linai</i> (nes jų žiedai melsvi ir jų labai daug).</p>
<p>VI</p> <p><i>Naujų minklių kūrimas.</i></p>	<p>Vadovėlyje siūloma sukurti naujų minklių. Paskatinkime mokinius fantazuoti, gali į talką pasikviesti ir namiškius. Vaikų minklės gali būti apie čia pat esančius daiktus. Pavyzdžiui, tegul sugalvoja klausimų apie eglutę, apie žiemą, sniegą, ledą.</p>

4 tema. Apie Naujuosius metus dabar ir seniau

Tikslas – skaityti meninį kūrinį ir dalykinį tekstą naujametine tema, kalbėtis apie senuosius papročius, pasakoti iš asmeninės patirties:

- skaitys **Sigito Poškos** pasakaitę „**Naujas Metas**“;
- aptars kūrinį, pasakys, kas jame nepaprasta;
- skaitys **Balio Buračo** straipsnį „**Naujuosius sutinkant**“;
- aptars dalykinį tekstą, susipažins su senolių Naujųjų metų sutikimo papročiais;
- pasakos, kaip sutinka Naujuosius metus mokykloje, šeimoje;
- plės žodyną skaitytų kūrinių žodžiais.

Priemonės: Vad. P. 60–61. Pratybų sąsiuvinyje užduočių neskirta.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I</p> <p><i>Pasakaitės skaitymas ir pirmųjų įspūdžių aptarimas.</i></p> <p>II</p> <p><i>Pasakaitės analizė.</i></p> <p>III</p> <p><i>Dalykinio straipsnio skaitymas ir aptarimas.</i></p> <p>IV</p>	<p>Abu kūriniai gali būti skaitomi namie savarankiškai, aptariami su namiškiais. Naujųjų metų sutikimo įspūdžiais galima pasidalyti susitikus po atostogų.</p> <p>Jeigu bus pasirinkta ši tema analizuoti klasėje, pirmiausia galime prisiminti, kad rašytojo Sigito Poškaus kūrinių jau esame skaitę, pažįstame jo veikėją žiurkėną Vidą. Pasakaitę „Naujas Metas“ (Poškus S. Vieną kartą. V.: Alma littera, 2009. P. 26–27) siūloma perskaityti tyliai, o paskui pasidalyti pirmaisiais įspūdžiais. Kas buvo netikėta, įdomu? Gal juokinga? Tekstas nesudėtingas, žodžiai tikriausiai vaikams žinomi.</p> <p>Pasakaitę aptarkime remdamiesi teksto klausimais. Žinoma, įdomiausias Naujo Meto paveikslas. Jis lyg ir žmogus: sušalęs kalena dantimis, turi širdelę. Tačiau ant radiatoriaus padžiaunamas lyg koks daiktas. Įsižiūrėkime į dailininko pieštą iliustraciją, pasiūlykime mokiniams pagal ją apibūdinti Naują Metą.</p> <p>Įdomi paskutinė pasakaitės pastraipa – Naujas Metas išdžiūsta ir tada lygiai dvidešimt ketvirtą arba dvyliktą valandą sugriaudėja Bum!.. Aišku, kad tai naujametinis saliuatas.</p> <p>Vadovėlyje pateiktas dar vienas straipsnis iš Balio Buračo knygos „Lietuvos kaimo papročiai“ (P. 159) – „Naujuosius sutinkant“. Šis tekstas sunkesnis, skirtas stipresniems mokiniams. Jeigu jis bus skaitomas klasėje, jį gali skaityti mokytojas, o paskui visi kartu aptarti pagal vadovėlio klausimus. Skaitydamas mokytojas turėtų paaiškinti aprašomus dalykus, pakomentuoti (tai ne meninis, o dalykinis tekstas, todėl taip galima daryti). Stabtelėkime prie veikėjų aprašymo, juos suprasti padės ir dailininko piešta iliustracija. Įdomi Naujųjų ir Senųjų metų kova, įdomu, kaip būdavo pasielgiama su Senuoju metu. Būtinai prisiminkime Užgavėnių Kanapinio ir Lašininio mūšį. Galime pasikalbėti su mokiniais, kodėl Naujieji metai visada laimi, kodėl taip pasielgiama su Senaisiais metais, kodėl jie vadinami nenaudinga daiktu.</p> <p>Po atostogų grįžus į mokyklą pasidalykime ne tik Kalėdų, bet ir Naujųjų metų</p>
---	--

<i>Įspūdžių pasakojimas.</i>	sutikimo įspūdžiais. Galime klausti mokinių, kur buvo, ką matė, kas patiko, nustebino, kokia buvo nuotaika. Vaikams būna įdomiau atsakinėti į klausimus, lengviau pasakoti, kai klasėje imituojama „spaudos konferencija“ – vienas sėdi prie „mikrofono“, kiti klausinėja (reikėtų turėti dar vieną perduodamą „mikrofoną“), paskui keičiamasi – į klausimus atsakinėja kitas mokinys.
------------------------------	--

VI skyrius. IR MEDIS, IR PAUKŠTIS, IR ŽVĖRELIS...

Tikslas – giliau pažinti Lietuvos gamtą, plėsti gebėjimą skaityti ir suprasti tekstus apie augalus, gyvūnus, vaikų santykius; susipažinti su daiktavardžio klausimais, mokyti juos kelti, toliau mokytis vartoti daiktavardžius sakinyje, juos rašyti.

1 tema. „Kas ten šlama?“

Tikslas – pradėti pažinti lietuvių klasiko Antano Baranausko kūrybą, pajauti jos grožį; toliau mokytis daiktavardžio – kelti klausimą *kas?*:

- skaitys Antano Baranausko poemos „Anykščių šilelis“ ištraukas;
- aptars poemos ištraukų garsus, vaizdus, minimus gyvūnus;
- skaitys Rimanto Budrio tekstą „Ąžuolas ir ąžuoliukas“;
- aptars teksto temą, atsakys į klausimus;
- prisimins anksčiau skaitytus tekstus apie Stelmužės ąžuolą;
- toliau mokysis kelti daiktavardžio klausimą *kas?*, tekste atpažinti daiktavardžius, kurie atsako į šį klausimą;
- plės žodyną skaitytų kūrinių žodžiais;
- pasakos apie medelių sodinimą (jeigu sodino).

Priemonės: Vad. P. 62–63. Pr. 1. P. 42–43.

<i>Mokytojai</i>	Lietuvos mokyklos tradicija – dar pradinėse klasėse išgirsti poeto ir vyskupo Antano Baranausko vardą. Žinoma, nesiekiamo, kad pradinukai giliau pažintų šio klasiko kūrybą, todėl pateikiama tik vaikams lengviau suprantamos ištraukos iš poemos „Anykščių šilelis“. Paaiškinkime trečiokams, kad poetas gimė Anykščiuose beveik prieš du šimtus metų, gyveno XIX amžiuje (1835–1902), kai Lietuva kentė rusų caro priespaudą. Tuo metu buvo niekinama lietuvių kalba, sakoma, kad lietuvių kalba tinka tik prastiems žmonėms, kad ja neįmanoma kurti poezijos. Antanas Baranauskas pasiryžo įrodyti, kad ir lietuvių kalba yra graži, kad ir ja galima kurti – jis parašė poemą apie Anykščių šilelio grožį. Ši poema yra net dainuojama (jeigu turime įrašą, leiskime vaikams pasiklausyti). Yra išleista puiki knyga, kurioje sudėtos į įvairias kalbas išverstos „Anykščių šilelio“ ištraukos, iliustruotos spalvotomis šilelio nuotraukomis; joje yra ištrauka ir anglų kalba. (Vis kitoki balseliai. A. Baranauskas: Įvairiakalbis „Anykščių šilelis“ / Sudarė Rasa Bražėnaitė, Skaidrė Račkaitytė. – V: „Savas takas“ ir ko, 2013)
------------------	---

<p>I</p> <p>Poemos ištraukų klausymas.</p>	<p>Antano Baranausko poemos „Anykščių šilelis“ (V.: Vaga, 1966. P. 14–15) ištraukas pirmiausia perskaito mokytojas. Nuteikime vaikus klausytis: labai tinka rami muzika, pavyzdžiui M. K. Čiurlionio poemos „Miške“ ištrauka. Retesnius žodžius (jie pateikti prie žodynėlio ženklų) galima paaiškinti prieš skaitymą arba po jo. Tikriausiai mokiniai supras, apie ką poetas kalba, nes daugelis žodžių įprasti, vaikų girdėti. Būtinai aptarkime, ką vaikai jautė, išgirdo klausydamiesi ištraukų. Nebūtinai jie atsakys teisingai, išsamiai – tegul mėgina nors ir primityviai reikšti savo įspūdžius. Kai kurių mokinių gal išvis nepavyks prakalbinti.</p>
<p>II</p> <p>Ištraukų aptarimas, mokymasis skaityti.</p>	<p>Aptariant ištraukas svarbiausia „girdėti“ garsus. Pamėginkime skaityti po eilutę ir juos aptarti: šlama lapelis, sujuda – paukštelis (net tokį garsą poetas išgirsta!), treška šakelės po vilko letenomis, taukši genelis, mekena perkūno oželis (jo giesmė ištis panaši į oželio mekenimą), šnibžda, šnypščia piktoji (gyvatė), teškena upelė (vanduo srovena). Taigi šilelis pilnas visokių garsų.</p>
<p>III</p> <p>Klausimas kas? ir daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą kas?</p>	<p>Labai svarbi, susijusi su vadovėlio skyriaus pavadinimu, trečia užduotis: mokiniai turi grįžti į tekstą ir rasti visus paminėtus objektus, o paprasčiau – kas ištraukoje veikia: lapelis (medis), paukšteliai, vilkas (žvėris), gyvatė (piktoji). Paprastai pradinukai išmoksta vieną kitą „Anykščių šilelio“ posmą atmintinai. Bet tai nebūtina – tegul pasimoko raiškiai skaityti.</p>
<p>IV</p> <p>Gramatikos pratimai pratybų sąsiuvinyje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - daiktavardžių, kurie atsako į klausimą kas?, radimas tekste; - daiktavardžių nagrinėjimas; 	<p>Šiose ištraukose poetas daug kartų kelia klausimą kas? Todėl jos mums labai tinka ir daiktavardžiui mokytis – aptarti pagrindinį daiktavardžio klausimą kas? Visi kartu dar kartą skaitykime ir raskime žodžius, kurie atsako į klausimą kas?: <i>lapelis, paukštelis, vilkas, genelis, oželis, piktoji</i> (čia įvardžiuotinis būdvardis virtęs daiktavardžiu, nors to vaikams aiškinti nereikia, <i>piktoji</i> lietuviai vadino gyvatę), <i>upelė Šventoji</i> (Šventoji – upė, kuri teka per Anykščius, Anykščių šilelį).</p>
<p>Po ištraukų skaitymo ir analizės galime tęsti kalbos pratybas sąsiuvinyje (P. 42). Savarankiškai tyliai arba visi kartu perskaitykime pirmo pratimo tekstą „Miškas senovėje“ – jis lyg poemos tęsinys, tik parašytas ne eilėmis, o proza. Paaiškinkime mokiniams nežinomus žodžius, jeigu tokių bus. Galima trumpai aptarti, koks miškas buvo senovėje, kas rašytojo Vytauto Tamulaičio pramanyta (gražiai sugalvota: voverės su piemenukais riešutus į obuolių sėklas maino, vilkai avis perka, o ne nusineša iš ganyklų). Tada atliekama gramatinė užduotis: randami ir pabraukiami daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą kas? Stipresnėje klasėje mokiniai šią užduotį gali atlikti savarankiškai, silpnesnėje – visi kartu. Kas?: <i>miškas, medžiai, pušys, liepos, bitės, žvėrys, voverės, vilkai</i>. Šiuos daiktavardžius mokiniai pabraukia, o paskui atlieka dar vieną užduotį – juos nurašo ir išnagrinėja, t. y. parašo jų skaičių ir giminę, pavyzdys duotas, reikia tęsti toliau: <i>medžiai – dgs., vyr. g.; pušys – dgs., mot. g.; liepos – dgs., mot. g.; bitės – dgs., mot. g.; žvėrys – dgs. vyr. g. (tas žvėris); voverės – dgs., mot. g.; vilkai – dgs., vyr. g.</i> Jeigu mokiniams sunku nustatyti kurio daiktavardžio giminę, jiems plakatėlyje primenami žodeliai tas, ta.</p> <p>Analogiški ir kiti pratimai: rasti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą kas?</p>	<p>Po ištraukų skaitymo ir analizės galime tęsti kalbos pratybas sąsiuvinyje (P. 42). Savarankiškai tyliai arba visi kartu perskaitykime pirmo pratimo tekstą „Miškas senovėje“ – jis lyg poemos tęsinys, tik parašytas ne eilėmis, o proza. Paaiškinkime mokiniams nežinomus žodžius, jeigu tokių bus. Galima trumpai aptarti, koks miškas buvo senovėje, kas rašytojo Vytauto Tamulaičio pramanyta (gražiai sugalvota: voverės su piemenukais riešutus į obuolių sėklas maino, vilkai avis perka, o ne nusineša iš ganyklų). Tada atliekama gramatinė užduotis: randami ir pabraukiami daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą kas? Stipresnėje klasėje mokiniai šią užduotį gali atlikti savarankiškai, silpnesnėje – visi kartu. Kas?: <i>miškas, medžiai, pušys, liepos, bitės, žvėrys, voverės, vilkai</i>. Šiuos daiktavardžius mokiniai pabraukia, o paskui atlieka dar vieną užduotį – juos nurašo ir išnagrinėja, t. y. parašo jų skaičių ir giminę, pavyzdys duotas, reikia tęsti toliau: <i>medžiai – dgs., vyr. g.; pušys – dgs., mot. g.; liepos – dgs., mot. g.; bitės – dgs., mot. g.; žvėrys – dgs. vyr. g. (tas žvėris); voverės – dgs., mot. g.; vilkai – dgs., vyr. g.</i> Jeigu mokiniams sunku nustatyti kurio daiktavardžio giminę, jiems plakatėlyje primenami žodeliai tas, ta.</p> <p>Analogiški ir kiti pratimai: rasti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą kas?</p>

<p>- mokymasis rašyti daiktavardžių daugiskaitos galūnes.</p> <p>V</p> <p>Antro teksto skaitymas (klasėje arba namie).</p> <p>VI</p> <p>Atsakymai į klausimą <i>kas?</i></p>	<p>(3, 4, 5). Tik papildomai reikia mokiniams savarankiškai nurašyti į žodyno lapelį jiems nežinomus žodžius (3 pratimas), daugiskaitą pakeisti į vienaskaitą (5 pratimas).</p> <p>Sunkesni 6 ir 7 pratimas, juos reikėtų labai atidžiai atlikti visiems kartu. Aptarkime pratybų sąsiuvinio plakatėlį Mokykitės! (P. 43): jeigu daiktavardžio vienaskaitos galūnė -is, -ys, tai daugiskaitoje bus -iai, nors tariame ir girdime -ei. Šią taisyklę įtvirtiname atlikdami šeštą pratimą: reikia parašyti daugiskaitos daiktavardžių galūnes: <i>sūnelis – sūneliai, kuolelis – kuoleliai, berniukas – bernikai</i> (čia jau nesuklys, nes taip ir tariama), <i>liemenėlis – liemenėliai, raištis – raiščiai, raištelis – raišteliai, vėjas – vėjai</i> (po j nerašome <i>e</i>), <i>kiškis – kiškiai, medis – medžiai</i>.</p> <p>Tegul mokiniai savarankiškai pabando atlikti septintą pratimą – parašyti sakinius pagal pavyzdį, paskui visi kartu pasitikrinkime. Sakiniai: <i>Skrenda paukščiai. Šlama lapai. Kurmiai rausia olas. Žydi kaštonai. Tuksena geniai. Ežiai neša lapus.</i></p> <p>Rimanto Budrio tekstas „Ažuolas ir ažuoliukas“ (kn. Budrys R. Kiekvienas turi savo taką. V.: Vaga, 1979. P. 102–103) gali būti skirtas perskaityti namie arba pasirinktas skaityti klasėje vietoje „Anykščių šilelio“ (jeigu mokytojas mano, kad pastarasis kūrinys jo mokiniams per sunkus). Pasirenkamas būdas, kaip bus skaitomas tekstas, perskaitomas, išsiaiškinami nežinomi žodžiai. Nagrinėjama pagal klausimus, o jeigu tekstas skaitomas namie, vaikai savarankiškai pamąsto ir pasirengia atsakyti žodžiu į tuos klausimus.</p> <p>Gramatinė užduotis nesudėtinga – vienu žodžiu atsakyti į parašėje pateiktus klausimus (žodžiu). Jeigu vaikai skaitys tekstą namie, pagalvos apie užduotis, tai kitą savaitę pamokos pradžioje galima skirti vieną kitą minutę laiko ir mokiniams užduoti šiuos klausimus: <i>Kas stiebiasi? – sūnelis; Kas užstoja saulę? – šakos; Kas krito? – gilė; Kas dygo? – ažuolėlis; Kas atėjo? – berniukas; Kas eiti negali? – medis.</i></p>
--	--

2 tema. Medis ir metų laikai

Tikslas – toliau gerinti skaitymo, teksto supratimo gebėjimus, plėsti žodyną gamtos temų žodžiais; toliau mokytis daiktavardžio – kelti klausimą *kas?*, nusakyti giminę ir skaičių:

- skaitys autorinę **Onos Jautakės** pasaką „**Klevo lapelis**“;
- aptars kūrinio vaizdus, kaip keitėsi klevo lapas keičiantis metų laikams;
- atsakys į teksto klausimus;
- kalbės apie medžio gyvenimą, plės žodyną, tobulins sakinių sudarymą;
- toliau mokysis kelti daiktavardžio klausimą *kas?*, tekste atpažinti daiktavardžius, kurie atsako į šį klausimą;
- pasakys daiktavardžių skaičių ir giminę, mokysis juos vartoti;
- mokysis rašyti daiktavardžių galūnes.

Priemonės: Vad. P. 64–65. Pr. 1. P. 44–45.

Mokytojui.

I

Autorinės pasakos
skaitymas,
aptarimas.

II

Daiktavardžių, kurie
atsako į klausimą
kas?, radimas tekste,
jų giminė ir skaičius.

Trūkstant laiko šią temą galima praleisti, o tekstą skirti savarankiškam skaitymui. Tai apibendrinanti kartojimo tema, kurią mokiniai yra analizavę ir I, ir II klasėje – ji apima dvi siauresnes temas: medžius ir metų laikus. Gramatikos užduotys skirtos daiktavardžio klausimui *kas?*, ko mokėsi pirmoje šio skyriaus temoje, ir daiktavardžio galūnių rašybai, kurios dar mokysis ne kartą. Tačiau vis tiek aptarsime ir kūrinių, ir pratimų užduotis.

Siūlome susiskirstyti į keturias grupes, kiekvienai grupei pasirinkti po vieną **Onos Jautakės** pasakos „**Klevo Lapelis**“ (kn. Jautakė O. Ponia Pelargonija. V.: Kronta, 2009. P. 66 – 69) dalį, ją perskaityti ir pagal po tekstu esančius klausimus atpasakoti visai klasei. Svarbiausia, kad mokiniai suprastų, jog pasakoje tas Klevo Lapelis yra tarsi gyvas, jis – šios pasakos veikėjas, jis keičiasi keičiantis metų laikams. Šiuo požiūriu pasaka labai artima tikrovei ir baigiasi visai tikroviškai – sudžiovintas Lapelis, pabuvęs lango puošmena, virsta pelenais. Galima trumpai aptarti medžio likimą – išties medis auga (labai ilgai), bręsta, vėliau jis naudojamas kurui (malkoms) arba iš jo daromi įvairūs daiktai: statomi namai, laivai, gaminami baldai, žaislai, įrenginėjami butai ir t. t. Miškai – didelis turtas, juos reikia saugoti. Be to, medžiai gamina deguonį – sudaro sąlygas žmogui, kitiems gyviems padarams gyventi...

Siūloma gramatinė užduotis – kiekviena grupė iš savo dalies išrenka daiktavardžius, kurie atsako į klausimą *kas?* Mokytojas lentoje nubraižo lentelę, o mokiniai į ją rašo daiktavardžius, suskirstydami pagal giminę, pažymi jų skaičių:

Vyr. g.	Mot. g.
<i>Lapelis – vns.</i>	<i>mama – vns.</i>
<i>pasaulis – vns.</i>	<i>vasara – vns.</i>
<i>rutulys – vns.</i>	<i>kamanė – vns.</i>
<i>vėjelis – vns.</i>	<i>gėlės – dgs.</i>
<i>drugelis – vns.</i>	<i>saulutė – vns.</i>
<i>žiogas – vns.</i>	<i>žolė – vns.</i>
<i>paukštis – vns.</i>	<i>ugnis – vns.</i>
<i>žmonės – dgs.</i>	<i>moteris – vns.</i>
<i>šuo – vns.</i>	<i>saulė – vns.</i>
<i>katinas – vns.</i>	
<i>lapai – dgs.</i>	
<i>broliai – dgs.</i>	
<i>medis – vns.</i>	
<i>tėtis – vns.</i>	
<i>maitintojas – vns.</i>	
<i>vėjas – vns.</i>	
<i>lapas – vns.</i>	

III

Daiktavardžių galūnių rašybos mokymasis.

Į lentelę rašydami daiktavardžius atkreipkite mokinių akis į jų galūnes – paprašykime paaiškinti, kodėl žodyje *broliai* gale rašoma **-iai**, nors girdime *-ei*. Mokiniai gali pasinaudoti vadovėlio parašteje esančiu plakatėliu **ĮSIŽIŪRĖK!**: jeigu vienaskaitoje galūnė *-is* arba *-ys*, tai daugiskaitoje bus **-iai**. Galime patikrinti, ar visi klasės mokiniai geba pasakyti moteriškosios giminės daiktavardžių daugiskaitą; *pusnis* – *pusnys*, *moteris* – *moterys*, *ugnis* – *ugnys*. Žinoma, negalime norėti, kad visi trečiokai iškart gebėtų parašyti sunkesnes daiktavardžių galūnes ar kaityti daiktavardžius skaičiais, to jie mokysis ilgai ir nuolat, kai tik susidurs su panašiais atvejais.

IV

Pratimai sąsiuvinyje:

- *pasaka apie uosį;*

Pratybų sąsiuvinyje trečiokai toliau mokosi tekstuose rasti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **kas?**, ir rašyti sunkesnius atvejus.

- *daiktavardžių skaičius;*

Jeigu bus dirbama su šios temos medžiaga klasėje, tegul mokiniai perskaito lietuvių pasaką „Uosis neregys“ ir ją trumpai aptaria. Mokytojas turėtų paaiškinti, kodėl atsirado tokia pasaka (o tiksliau – saktė) apie uosį (sąsiuvinyje yra jo lapų nuotrauka – gal mokiniai pažįsta šį medį). Uosiai auga Lietuvoje, juos dažnai sodina prie sodybų. Šie medžiai anksčiau už kitus medžius rudenį numeta lapus, o pavasarį vėliau išsprogsta. Todėl ir vadina uosį neregium.

- *daiktavardžių daugiskaitos galūnės;*

Gramatinė užduotis – vienaskaitos daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **kas?**, pabraukti viena linija (*uosis*, *neregys*, *uosis*, *laikas*, *uosis*, *medis*, *uosis*, *uosis*, *laikas*, *uosis*), daugiskaitos – dviem (*žmonės*, *medžiai*, *medžiai*, *medžiai*, *medžiai*) (tegul mokiniai įsidėmi žodžių porą: *medis* – *medžiai* – ja galės remtis mokydamiesi rašyti vyriškosios giminės daugiskaitos daiktavardžius). Kaip išmoko rašyti šiuos daiktavardžius, gali patikrinti atlikdami antrą pratimą – parašyti daugiskaitą: *neregys* – *neregiai*, *melagis* – *melagiai*, *lapelis* – *lapeliai*, *pavasaris* – *pavasariai*, *medis* – *medžiai*, *tinginys* – *tinginiai*, *uosis* – *uosiai*, *spyglys* – *spygliai*, *berželis* – *berželiai*.

- *sunkesni rašybos atvejai;*

Trečiokai pradeda mokytis rašyti sunkesnės rašybos daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **kas?**: *vyšnia*, *dalia*, *elnias* ir pan. Atlikime trečią pratimą – nurašykime sakinius ir stabtelėkime prie daiktavardžių *vyšnia*, *Dalia*, *dalia*, *galia*, *kelias*, *elnias*, *velnias*. Jų rašyba paaiškinta plakatėlyje **Mokykitės!** Galime daryti labai trumpą ir aiškia išvadą: **daiktavardžių, kurie atsako į klausimą kas?, galūnėje niekada nerašome e!**

- *diktantas.*

Mokiniam siūlomas draugiškas diktantas – jį diktuoja draugas draugui, paskui patikrina žiūrėdami į pratybų sąsiuvinį (4 pratimas).

V

Namų darbas.

Pirmas 45-o puslapio pratimas skirtas O. Jautakės pasakos „Klevo lapelis“ turinio supratimui patikrinti: mokiniai pagal tekstą ir metų laikus nuspalvina klevo lapą (todėl gali prireikti dar kartą perskaityti minėtą pasaką). Antras pratimas – aprašyti Klevo Lapelį, kaip jis atrodė visais metų laikais. Sunkoka užduotis, bet ji palengvinta – mokiniams šalia pateikti žodžiai, kuriuos jie gali vartoti savo sakiniuose. Jau žinoma užduotis – rasti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **kas?** (3 pratimas). Šiek tiek sunkesnis tekstas – jame yra pramanų, susietų su senovės lietuvių tikėjimu: minima

	deivė Lazdonė, Laumė. Jeigu skirsime mokiniams šį namų darbą, trumpai paaiškinkime tuos dalykus arba priminkime, kad gali pasieškoti informacijos internete, kurioje nors lietuviškoje enciklopedijoje, paklausinėti tėvelių, senelių.
--	--

3 tema. Ko nėra, o ko yra?

Tikslas – skaityti meninius ir dalykinius (informacinius) tekstus, juos suprasti, atsakyti į klausimus, mokytis ieškoti informacijos; mokytis kelti daiktavardžio klausimą *ko?*, rašyti daiktavardžių, kurie atsako į šį klausimą, galūnes:

- skaitys Gendručio Morkūno pasakojimą „**Ko yra Žemėje?**“;
- aptars šio pasakojimo savitumą, atsakys į klausimus;
- susipažins su dalykiniu straipsniu „**Apie Lietuvos miškus**“;
- apibendrins, ką žino apie Lietuvoje augančius medžius, gyvenančius žvėris, paukščius, kitus gyvūnus;
 - prisimins daiktavardžio klausimą *ko?*, toliau mokysis jį kelti, tekste atpažinti daiktavardžius, kurie atsako į šį klausimą;
 - pradės mokytis kelti klausimą *kieno?*;
 - toliau mokysis vartoti vienskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius;
 - įtvirtins daugiskaitos daiktavardžių, kurie atsako į klausimą *ko?*, rašybą;

Priemonės: Vad. P. 66–67. Pr. 1. P. 46–47.

Mokytojui.

Mokiniai vėl skaitys labai savito šiuolaikinio lietuvių vaikų rašytojo Gendručio Morkūno kūrybą – knygos „Vasara su Katšuniu“ ištrauką „Ko yra Žemėje?“. Rašytojas mirė jaunas, bet vaikams paliko nepaprastai įdomių ir savitų kūrinių: juose veikia tarsi paprasti, bet kartu ir ypatingi veikėjai (pavyzdžiui, nei katė, nei šuo), atsitinka labai netikėti įvykiai... Ir vadovėlyje pateiktoje ištraukoje kalbama visai apie paprastus dalykus, bet pasakoma netikėtų minčių, kurios ir juokina, ir stebina, ir verčia rimtai pamąstyti. Šis tekstas tinka ir skyriaus temai: jame minimi ir augalai, ir gyvūnai. G. Morkūno tekstą skaitykite ir aptarkite klasėje visi kartu.

Klausimą *ko?* jau buvo mokytasi kelti mokantis nosinių raidžių rašymo žodžiuose, kurie pavadina daiktus (taigi kalbėta nevartojant *daiktavardžio* sąvokos).

Pasirinkite, kaip skaitysite **Gendručio Morkūno** pasakojimą „**Ko yra Žemėje?**“ (kn. Morkūnas G. Vasara su Katšuniu. V.: Tyto alba, 2005. P. 7–8): galima skaityti po pastraipą iš eilės, o galima susiskirstyti į šešias grupes ir kiekviena grupelė pasirengia skaityti vieną pastraipą:

- I grupė skaito I pastraipą ir pasirošia atsakyti į antrą teksto klausimą;
- II grupė skaito II pastraipą ir pasirošia atsakyti į trečią klausimą;
- III grupė skaito III pastraipą ir taip pat pasirošia atsakyti į trečią klausimą;

I

Pirmo teksto skaitymas ir aptarimas.

II

Vadovėlio kalbos
užduotys.

III

Pratybų sąsiuvinio
užduotys:

- kiek žino
lietuviškų
žodžių
daiktams

IV grupė skaito IV pastraipą ir taip pat pasiruošia atsakyti į trečią klausimą;

V grupė skaito V pastraipą ir taip pat pasiruošia atsakyti į trečią klausimą;

VI grupė skaito VI pastraipą ir pasiruošia atsakyti į ketvirtą klausimą.

Kai visi pasirengia, kūriny s skaitomas garsiai. Po kiekvienos pastraipos stabtelėkime ir ją aptarkime: kaip suprato, tegul atsako į užduotus klausimus. II – V grupė atsako į tą patį klausimą, bet tie jų atsakymai turėtų būti labai skirtingi, nes Žemėje yra begalybė visokių dalykų.

Apibendrinami kūrinio analizę atsakykime į pirmą ir paskutinį teksto klausimą. Nukreipkime mokinius į tekstą, kad jie dar kartą perskaitytų, kas jiems kelia šypseną, arba keista – tegul pasako savo nuomonę. O kuri vieta Žemėje įdomiausia, kiekvienas atsakys savaip. Įdomu būtų net plakatą šia tema sukurti.

Skaitytas vadovėlio tekstas pasirinktas tikslingai ne tik dėl bendros literatūrinės temos, bet ir dėl kalbos – jame daug daugiskaitos daiktavardžių, kurie atsako į klausimą *ko?* ir kurių gale rašoma nosinė raidė. Klausimą *ko?* vaikai jau mokėsi kelti ir anksčiau, nes reikėjo mokytis rašyti nosinę raidę žodžio gale. Dabar šį klausimą tarsi „įvedame“ į daiktavardžio kaitymo sistemą: mokome atpažinti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą *ko?*, mokome kelti šį klausimą daiktavardžiams ir juos vartoti sakinyje, daugiskaitos galūnėje rašyti nosinę raidę. Tekste yra paryškinti pirmieji pastraipų daiktavardžiai, kurie yra daugiskaitos skaičiaus ir atsako į klausimą *ko?* Užduotis mokiniams – rasti daugiau tokių daiktavardžių ir juos nurašyti. Šį darbą galima atlikti ir grupėmis, pavyzdžiui, viena grupė nurašo I – III pastraipos daiktavardžius, II grupė – IV – VI pastraipos.

Daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą *ko?*:

- *žmonių, driežų, tigrų, miestų, kaimų, upių, ežerų, jūrų, kalnų, dykumų, ledynų;*
- *vabalų, paukščių, gėlių, akmenų, spalvų, balsų, garsų, kvapų.*

Vadovėlyje rasti daiktavardžiai yra daugiskaitos formos, visi kartu pakeiskime daugiskaitą į vienaskaitą:

- *žmogaus, driežo, tigro, miesto, kaimo, upės, ežero, jūros, kalno, dykumos, ledyno;*
- *vabalo, paukščio, gėlės, akmens, spalvos, balso, garso, kvapo.*

Aptarkime šių daiktavardžių rašybą: daiktavardžių, kurie atsako į klausimą *ko?*, daugiskaitoje visada rašome nosinę raidę (galime ją nuspalvinti), o vienaskaitoje nosinės raidės nėra.

Galima ir daugiau sugalvoti, ko yra Žemėje – atlikime pirmą pratimą pratybų sąsiuvinyje. Ant žemėlapio mokiniai gali surašyti kiek tik žino daiktavardžių – tiks absoliučiai visi, nes žemėje yra visko, pradedant dulke ir baigiant banginiu, pradedant urveliu ir baigiant dangoraižiu, pradedant sapnu ir baigiant ... Išties mokiniai parodys, kiek jie žino lietuviškų žodžių daiktams, augalams, gyvūnams, reiškiniams, ... pavadinti.

- pavadinti;*
- *kaip išmoko atpažinti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą ko?;*
 - *kūrybinė užduotis;*
 - *pratimai pasitikrinti ir įsivertinti.*

Ar mokiniai atpažįsta daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **ko?**, galima patikrinti atliekant antrą pratimą – iš teksto išrašyti šiuos daiktavardžius: *automobilių, žmonių, iškabų, suoliukų, gėlių, šviesoforų, žmonių, medžių, šiukšlių dėžių, šunų, katinių, jūros kiaulyčių*. Atkreipkime mokinių akis į du pavyzdžius plakatėlyje. Žodžiai *šiukšlių* ir *jūros* yra junginyje su kitais daiktavardžiais, jiems geriau tinka klausimas **kokių?**, o ne **ko?**

Kūrybinė užduotis – trečias pratimas: mokiniams reikia pasukti galvas, ko negali būti miesto gatvėse. Tai nelengva sugalvoti. Tegul siūlo ir visi kartu aptaria (galima padiskutuoti).

Ketvirtas ir penktas pratimas gali būti atliekami savarankiškai, o paskui kartu pasitikrinama.

Ketvirto pratimo daiktavardžiai turėtų susiskirstyti taip:

Vienaskaitos daiktavardžiai	Daugiskaitos daiktavardžiai
<i>močiutės</i>	<i>miltų</i>
<i>stiklinės</i>	<i>šaukštų</i>
<i>kiaušinio</i>	<i>šaukštelių</i>
<i>cukraus</i>	<i>meduolių</i>
<i>medaus</i>	<i>prieskonių</i>
<i>sviesto</i>	<i>gvazdikėlių</i>
<i>pusės</i>	<i>sausainių</i>
<i>colio</i>	<i>minučių</i>
<i>storio</i>	

Pasiūlykime nuspalvinti nosines raides – mokiniai geriau įsimins šių daiktavardžių rašybą. Pakalbėkime ir apie tuos daiktavardžius, kurių vartojama tik vienaskaita (*cukraus, sviesto*) ir kurių vartojama tik daugiskaita (*miltų*).

Penkto pratimo daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą **ko?**: *tėčio, tvenkinio, grožybių, vandenžolių (kieno?), akmenukų, buožgalvių, daiktų, daiktelių, skardinių, peilių, meškerių, maišų*.

Antras temos tekstas gali būti skirtas namų skaitymui, savarankiškam darbui. Tema – Lietuvos miškas – mokiniams jau gerai žinoma.

Jeigu tekstas bus skaitomas klasėje, į ką reikėtų atkreipti mokinių dėmesį? Tai dalykinis (informacinis) straipsnis. Vaikai turėtų įsidėmėti:

- nors du tris žodžių *miškas* sinonimus;
- nors keletą medžių, kurie auga Lietuvos miškuose;
- keletą uogų, grybų;
- keletą žvėrių, paukščių.

Paraginkime mokinius paieškoti žinių internete, enciklopedijose, knygoje apie Lietuvą, jos gamtą (jeigu jų turi).

Vadovėlyje siūloma sukurti rašybos taisyklę, kurią sufleruoja“ plakatėlis **ĮSIŽIŪRĖKITE!** ir kurią mokiniai tikrai jau žino: **Jeigu daugiskaitos**

IV

Antro teksto skaitymas. Kas svarbu?

V

Patys kuriame rašybos taisyklę.

daiktavardis atsako į klausimą *ko?*, jo gale viosada rašome nosinę raidę: *egliu*, *pušu*, *beržu* ir t. t.

4 tema. Kam katinui uodega?

Tikslas – suprasti rašytojo humorą, patiems juokauti, susipažinti su vaikų daina, mokytis ją dainuoti; mokytis kelti daiktavardžio klausimą *kam?*, rašyti daiktavardžių, kurie atsako į šį klausimą, galūnes:

- skaitys Romo Sadausko kūrinį „Mikis vėliavnešys“;
- ras rašytojo pajuokavimus, mokysis iš jo;
- susipažins su lietuvių vaikų daina „Kai aš mažas buvau“;
- mokysis dainuoti vaikų dainą, ją pratęsti;
- mokysis kelti daiktavardžio klausimą *kam?*, tekste atpažinti daiktavardžius, kurie atsako į šį klausimą;
- pradės mokytis rašyti daiktavardžių, kurie atsako į klausimą *kam?*, galūnes;
- toliau mokysis vartoti vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžius sakinyje.

Priemonės: Vad. P. 68–69. Pr. 1. P. 48–49.

Mokytojui.

Žurnalisto ir rašytojo Romo Sadausko kūrinys „Mikis vėliavnešys“ yra iš nuotaikingos ir linksmos knygos vaikams „Katino dienos. Gyvenimas, žygiai, darbai“ (V.: Žuvėdra, 2018. P. 152). Tai humoristinis kūrinys su juokingais klausimais, kurie kyla senelei Irutei ir į kuriuos gražiai juokaudamas atsako senelis Romas. Galima įtarti, kad šis veikėjas yra pats rašytojas, kuris mėgsta rašyti ne tik apie vaikus (žinome daug jo apsakymų apie mažą berniuką Romuką, paaugusį Saulių), bet ir apie senelius (pavyzdžiui, knyga „Šarangė varangė“).

Mokydami daiktavardžių, kurie atsako į klausimą *kam?*, galūnių rašybos remiamės pavyzdžiais, o taisyklių „nekalame“ – svarbu, kad mokiniai po truputį mokytųsi psitikrinti žodžio rašybą keldami jam klausimą *kas?* (*kiškis* – *kiškiams*, *širdis* – *širdžiai*). Iškart trečiokai tikrai neišmoks, reikės daug pratybių, kantrybės.

I

I kūrinio skaitymas ir aptarimas.

Ir tema, ir žodynas Romo Sadausko kūrinio „Mikis vėliavnešys“ trečiokams tikriausiai žinomi. Todėl su kūrinium mokiniai gali susipažinti savarankiškai – skirkime laiko jį perskaityti tyliai (klasėje arba namie). Tuomet visi kartu aptarkime. Pirmiausia vaikai turėtų pasakyti, apie ką šis kūrinys, kaip jiems patiko, kas patiko, gal buvo juokinga. Kūrinio esmė – senelės klausimai ir senelio atsakymai. Tegul mokiniai juos randa ir dar kartą perskaito garsiai. Kaip mokiniams patinka šie klausimai? Kaip į juos atsakytų? Ar pritaria senelio Romo atsakymams? Galima pasimokyti senelės ir senelio dialogą skaityti vaidmenimis.

II

Žaidimas klausimais.

Pažaiskime kūrybinį žaidimą: tegul mokiniai sugalvoja panašių juokingų (o gal rimtų) klausimų. Jeigu mokytojas turi, gali perskaityti Donaldo Biseto pasaką „Išvirkšti klausimai“. Sugalvokime daugiau panašių išvirkščių klausimų.

III

Daiktavardžių, kurie atsako į klausimą **kam?**, radimas tekste, jų galūnių rašybos aptarimas.

Skaitytame tekste yra klausimų **kam?** Tegul mokiniai randa daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **kam?**, juos nurašo ir aptaria galūnių rašybą. **Kam?**: *Senelai Irutei, šarkai, lapei, zuikiui, Mikutei*. Šių žodžių rašyba nesudėtinga – galėtume teigti: ką girdime, tą ir rašome. Bet imkime sunkesnius atvejus: **Kam?**: *zukiams, seneliams, paukščiams* ir pan. Girdime *e*, bet rašome *ia*. Čia jau reikia mokėti pasitikrinti, t. y taikyti taisyklę, kuri yra kitame vadovėlio puslapyje. Perskaitykime plakatėlį ĮSIZIŪREK! Taigi galime visi kartu padaryti išvadą, kurioje remiamės pavyzdžiu: jeigu **kas?** – *lapė* gale **-ė**, tai **kam?** – *lapei* gale **-ei**, jeigu **kas?** – *senelis, žaltys*, gale **-is** arba **-ys**, tai **kam?** – *seneliams, žalčiams* gale **-iams**.

IV

II teksto skaitymas, žaidimas.

Lietuvių vaikų daina „**Kai aš mažas buvau**“ (Lietuvių liaudies dainynas. T. 1. Vaikų dainos. V.: Vaga, 1980. P 404) vaikams gali būti žinoma dar iš darželio žaidimų. Pažaiskime arba padainuokime ją, kartu mokiniai išmoks jos žodžius. Tegul viena grupė klausia, kita atsako. Galima ir pratęsti žaidimą – sugalvoti daugiau klausimų: – *Kam tos žqselės?* /– *Plunksnoms pešti.* / – *Kam tos plunksnos?* /– *Pagalvėms kimšti.* / – *Kam tos Pagalvės?* /– *Vaikams mėtytis.* / *Kam tie vaikai?* / – *Tėveliams mylėti...* Šią dainą galima skirti ir namų skaitymui. Tegul mokiniai klausimais ir atsakymais pažaidžia su namiškiais.

Panašus yra jauno poeto Mariaus Marcinkevičiaus eilėraštis „Kam?“ pratybų sąsiuvinyje. Galime jį visi kartu perskaityti ir pratęsti žaidimą (1 ir 2 pratimas).

V

Pratimai mokytis daiktavardžių galūnių rašybą.

Vadovėlyje yra gramatikos užduotis – pagal pavyzdį parašyti daugiau vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžių, kurie atsakytų į klausimą **kam?** Tegul mokiniai pasako ir parašo kuo daugiau pavyzdžių, juo labiau, kad ši užduotis susijusi su anksčiau skaitytu tekstu apie Lietuvos miškus.

Pirmo pratimo tekste randami ir nuspalvinami daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą **kam?** (*medui, plunksnoms, šienui, morkoms, žemei, medžiams*). Vėl atkreipkime mokinių akis į plakatėlį **Mokykitės!** Aptarkime kiekvieną pavyzdį lygindami klausimus **kas?** ir **kam?** bei daiktavardžių galūnes.

Tečias pratimas sunkokas, atlikime jį visi kartu, neskubėdami: analizuokime pavyzdžius: **kas?** – *miškas*, **kam?** – *miškui, miškams*, pagal šį pavyzdį *bus vilkui, vilkams; kiškis – kiškiui, kiškiam;* *genys – geniui, geniam;* *varlė – varlei, varlėms;* *gėlė – gėlei, gėlėms;* *žąsis – žąsiai, žąsims;* *širdis – širdžiai, širdims.*

Ketvirtas pratimas skirtas pasitikrinti, kiek trečiokai išmoko: tegul atlieka savarankiškai, o paskui visi kartu pasitikrinkime, būtinai paaiškinkime, kodėl taip rašoma: *pelei, košei, kiaulei, karvei* (nes *pelė, košė, kiaulė, karvė*); *seneliams, paukščiams, tinginiams* (nes *senelis, paukštis, tinginys*).

Pratybų sąsiuvinio 49-as puslapis skirtas namų darbams, o jo užduotys – daiktavardžiams, kurie atsako į klausimą **kam?** Pirmas pratimas – pasitikrinti, ar mokinys atpažįsta daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **kam?** (*Sauliui, šuniukui, Rudžiui, katei, Murkei, vištoms, veršiukui, kumeliukui, močiutei, berniukui, seneliui*). Antrame pratime ant saulučių spindulių reikia parašyti pavyzdžių – daiktavardžių, kurie atsako į klausimą **kam?**; vienų galūnėse turi būti **-ei**, kitų – **-iams**, pavyzdžiai: *saulei, meilei, varlei, karvei, seilei, gatvei, eglei, ...; ežiams, svečiams, keliams, dviračiams, grioviams, švyturiams, ...*

Dar vienas pratimas skirtas daiktavardžių vartojimui: mokiniams pateikti netaisyklingi sakiniai (nesuderinti sakiniuose žodžiai), juos reikia pavartoti taisyklingai ir parašyti sakinius: *Jonas priskynė mamytei gėlių. Dovilei patiko maudytis baseine. Tėtis nupirko Eglei riedučius. Martynas padėjo senelei atsisėsti. Vilė pabėrė paukšteliams trupinių.* (Žodžių tvarka sakiniuose gali būti ir kitokia.) Kitą savaitę būtinai patikrinkime, ar mokiniai taisyklingai suderino sakinių žodžius.

5 tema. Ką girdžiu, ką turiu?

Tikslas – skaityti linksmus, kiek netikėtus kūrinius, patiems juokauti, kurti; toliau mokytis kelti daiktavardžio klausimą *ką?*, rašyti daiktavardžių, kurie atsako į šį klausimą, galūnes:

- skaitys **Sigito Poškaus** pasakaitę „Ar esi girdėjęs?“;
- aptars nepaprastus veikėjus, įsidėmės jų seką;
- klausysis **Mariaus Marcinkevičiaus** eilėraščio „Turiu“;
- aptars eilėraščio savitumą, nuotaiką, žais eilėraščiu;
- prisimins daiktavardžio klausimą **ką?**, toliau mokysis jį kelti, tekste atpažinti daiktavardžius, kurie atsako į šį klausimą;
- įtvirtins daiktavardžių, kurie atsako į klausimą **ką?**, rašybą, patys suformuluos rašybos taisyklę;
- toliau mokysis sudaryti sakinius, juose vartoti daiktavardžius.

Priemonės: Vad. P. 70–71. Pr. 1. P. 50–51.

Vaikų rašytoją Sigitą Pošką trečiokai jau pažįsta – nuo pirmos klasės skaitė jo keistokus, šmaikščius ir linksmus eilėraščius, pasakaites. Kūrinys „Ar esi girdėjęs?“ – pasakaitė iš jau žinomos knygos „Vieną kartą“ (P. 18). Kūrinys būtų labai paprastas, jeigu jame neslypėtų žaidimo elementas: vis ilginama minimų veikėjų eilė, kurią skaitytojui reikia įsiminti. O pabaigoje viskas baigiama neiginiu „ne“, nes padaras Besotis Ėdrūnas gali būti tik pasakoje, ir tai patvirtina tik „šjryt iš kiaušinio išsiritusi maža pūkuota pasakaitė“.

Savo nuotaika ir žaismingumu šiai pasakaitėi artimas jauno poeto Mariaus Marcinkevičiaus eilėraštis „Turiu“. Eilėraštis sukonstruotas pasakos be galo principu, todėl jį galima tęsti ir tęsti, t. y. žaisti su juo.

Klausimą **ką?** jau buvo mokytasi kelti mokantis nosinių raidžių rašymo

<p>I <i>Pasakaitės skaitymas.</i></p> <p>II <i>Vadovėlio kalbos mokymo užduotys.</i></p> <p>III <i>Pratybų sąsiuvinio užduotys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>daiktavardžių, kurie atsako į klausimą ką? radimas eilėraštyje;</i> - <i>klausimų kelimas daiktavardžiams;</i> - <i>daiktavardžių vartojimas sakinyje;</i> - <i>pradedame mokyti kelti daiktavardžių klausimus apie ką? pas ką? per ką? ir pan.;</i> 	<p>žodžiuose, kurie pavadina daiktus (taigi kalbėta nevarojant <i>daiktavardžio</i> sąvokos).</p> <p>Su Sigito Poškaus tekstu „Ar esi girdėjęs“ mokiniai gali susipažinti savarankiškai, nes skaitymo požiūriu jis nesudėtingas – jame daug pasikartojimų. Retesni žodžiai paaiškinti žodynėlyje. Prisiminkime, kad Vincas yra pudelis iš minėtos knygos „Vieną kartą“, o Besotį Ėdrūną mokiniams reikia įsivaizduoti. Pasakos pabaiga atskleidžia, kad šis padaras yra tik pasakoje.</p> <p>Pasiūlykime mokiniams įsiminti visą veikėjų grandinę, kuri yra pavaizduota ir nuotraukose. Tada sekime pasaką nežiūrėdami į tekstą ir vardykime tų veikėjų eilę – bus atminties lavinimo pratimai.</p> <p>Pasakaitė labai tinka gramatikos užduočiai: nurašyti vienaskaitos daiktavardžius, kurie atsako į klausimą ką?: <i>dramblį, žirafą, raganosį, zebra, kiškį, pelę</i>. Supažindinkime mokinius ir su sudėtingesniu atveju – klausimu apie ką?: <i>apie Besotį Ėdrūną</i> (dar tiksliau būtų apie ką? – <i>apie Ėdrūną, apie kokį?</i> <i>apie Besotį</i>, bet galima to trečiokams dar neaiškinti).</p> <p>Pratybų sąsiuvinyje skaitome dar vieną Sigito Poškaus kūrinį – eilėrašį „Didelis darbas“, trumpai pasiaiškiname, kas tas didelis darbas (prasmė labai gili – jausti gamtą, visą aplinką ir pačius artimiausius žmones). Gramatinė užduotis nesudėtinga – rasti visus daiktavardžius, kurie atsako į klausimą ką?, ir nuspalvinti nosines raides. Šį pratimą mokiniai gali atlikti savarankiškai (susitarkime, kiek laiko skirsime), o paskui pasitikrinti. Klausimą ką?, kaip ir klausimą ko?, vaikai pradėjo mokytis kelti dar pirmoje klasėje, dabar įtvirtina. Ir kiti pratimai skirti daiktavardžiams, kurie atsako į klausimą ką?. Antro pratimo užduotis reikalauja parašyti pabrauktiems daiktavardžiams klausimus (bus visi klausimai ką? ir du klausimai kas?). Trečias pratimas prašo įrašyti tinkamus žodžius juos pakeičiant taip, kad tiktų sakiniui. Atlikime visi kartu: kelkime sakinio klausimą, ieškokime tinkamo žodžio ir jį keiskime taip, kad atsakytų į tą klausimą, pavyzdžiui: <i>Ką mes sumanėme išlieti?</i> – <i>čiuožyklą</i> ir t. t. Visi dešinėje surašyti žodžiai pateikti eilės tvarka, tik reikia pakeisti jų galūnes – pritaikyti sakiniui.</p> <p>Sunkesni pratybų sąsiuvinio 51-o puslapio pratimai. Juos atlikdami trečiokai mokysis vartoti klausimą ką? su prielinksniais (šio termino vaikams nesakome) ir atsakyti daiktavardžiu su prielinksniu. Ketvirtame pratime reikia virš pabrauktų daiktavardžių parašyti klausimus, kurių pavyzdžiai jau yra (apie ateitį – apie ką?, pas draugą – pas ką?, į upę – į ką arba kur?, per kelią? – per ką?, pas sesę – pas ką?, apie Mėnulį – apie ką?, alink Saulę – aplink ką?). Greta pratimo yra plakatėlis Mokykitės!, kuriame surašyti dažniausiai vartojami panašūs atvejai – tegul mokiniai perskaito pavyzdžius. Toliau trečiokai mokosi vartoti daiktavardžius su žodžiais <i>į, per, aplink</i> ir kt. Sugalvoja sakinius ir juos parašo (5 pratimas). Pirmiausia sugalvokime visi kartu, pasakykime, aptarkime, ar taisyklingai</p>
---	--

<p>- klausimas <i>kada?</i>;</p> <p>- pasitikriname, ką išmokome.</p> <p>IV</p> <p><i>Eilėraščio skaitymas, aptarimas.</i></p> <p>V</p> <p><i>Žaidimas eilėraščiui.</i></p>	<p>pasakyta, o tuomet užrašykime. Žinoma, iš karto mokiniai neišmoks taisyklingai vartoti daiktavardžių su prielinksniais, bet svarbu, kad jau bandytų, pradėtų mokytis.</p> <p>Labai svarbus dar vienas atvejis, kai daiktavardis atsako ne į klausimą <i>ką?</i>, bet į klausimą <i>kada?</i> Šiam atvejui skirtas 6 pratimas. Atrinkti tik tie daiktavardžiai, kurių mokiniams dažnai reikia pasakojant ar aprašant įspūdžius, kasdieninėje kalboje. Tai metų laikai (<i>vasarą, rudenį, žiemą, pavasarį</i>) ir paros dalys (<i>rytą, dieną, vakarą, naktį</i>). Visų šių žodžių gale, kai jie atsako į klausimą <i>kada?</i> (kai kurie mokytojai kelia ne visai tinkantį šiuo atveju klausimą <i>ką?</i>), rašomos nosinės raidės. Visus šiuos atvejus ir dar savaitės dienų pavyzdžius mokiniai mato plakatėlyje ĮSIŽIŪRĖKITE!</p> <p>Pasitikrinti, ką mokiniai išmoko, siūlo septintas pratimas: įrašyti praleistas raides. Sakiniuose reikės įrašyti daiktavardžius, kurie atsako į klausimus <i>kada? į ką? (kur?)</i>, <i>aplink ką? per ką? ir ką?: šeštadienį, į žygį, laužą, arbatą, vakarą, aplink laužą, naktį, palapinėse, rytą, košę, per upę, parką, į vakarą.</i></p> <p>Mariaus Marcinkevičiaus eilėrašį „Turiu“ (kn. Marcinkevičius M. Voro koja. V.: „Švieskime vaikus“, 2016. P. 17–18) pirmiausia perskaito mokytojas arba parengtas mokinys. Eilėraštis turėtų skambėti linksmai, žaismingai. Tegul vaikai pasako pirmuosius įspūdžius: patiko ar nepatiko, kodėl (kaip geba). Jeigu yra neaiškių žodžių, išsiaiškinkime. Po to analizuokime kūrinį detaliau: raskime ir dar kartą perskaitykime, kas ką turi. Paskutiniuose trijuose posmuose poetas kreipiasi į vaiką-skaitytoją. Labai vaikiškas, šiltas kreipimasis: „Tu turi mane ir mamą, / Ir dar mėgstamą pižamą.“ Autorius paseks dar ir pasaką, tik reikia užsisegti pižamos sagą... O ta pasaka apie tai, ką vaikas skaitė eilėraščio pradžioje. Ir vėl viskas iš pradžių – taigi eilėraštis tarsi pasaka be galo. Galima išmokti eilėrašį skaityti choru ir perskaityti keletą kartų, o gal išmokti atmintinai. Šį eilėrašį galima skirti ir namų skaitymui. Jeigu mokinys nori, jį gali išmokti atmintinai.</p> <p>Vadovėlyje siūloma pratęsti eilėrašį – sugalvoti, kas dar ką gali turėti. Kuriant ne tiek svarbu prasmė, kiek skambesys. Pavyzdžiui: <i>Jūra turi aukštą bangą, / Namas turi platų langą./ Gandras turi ilgą snapą./ O medelis – žalią lapą...</i> Jeigu eilėraštis bus skaitomas namie, gali juo žaisti visi namiškiai.</p> <p>Šiame vadovėlio puslapyje, paraštėje, yra plakatas ĮSIŽIŪRĖKITE! Paanalizuokime pavyzdžius: plakate lyginami vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą <i>ką?</i> Trečiokai turėtų įsidėmėti, kad nosinę raidę rašome tik daiktavardžių, kurie atsako į klausimą <i>ką?</i>, vienaskaitoje.</p>
---	--

6 tema. Kuo galima būti?

Tikslas – skaityti kūrinį apie šiek tiek neįprastus vaikų norus, suprasti svarbią to kūrinio mintį; mokytis kelti daiktavardžio klausimą *kuo?*, rašyti daiktavardžių, kurie atsako į šį klausimą, galūnes:

- skaitys Nijolės Kepenienės kūrinį „Kailiai ir širdys“;
- atsakys į teksto klausimus;
- aptars, kas kūrinyje tikra, o kas pramanyta;
- bandys nusakyti svarbią kūrinio mintį;
- mokysis kelti daiktavardžio klausimą *kuo?*, atpažinti daiktavardžius, kurie atsako į šį klausimą;
- mokysis rašyti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą *kuo?*, juos lygins su kitais daiktavardžiais;
- toliau mokysis sudaryti sakinius, juose vartoti daiktavardžius.

Priemonės: Vad. P. 72–73. Pr. 1. P. 52–53.

Mokytojui.

Rašytojos Nijolės Kepenienės kūrinijų trečiokai jau yra skaitę. Šios autorės pasakaitės stebina savo išmone, kartais visai netikėtais dalykais. Panašus ir šis kūrinys: iš pradžių viskas lyg ir tikroviška, kasdieniška – vaikai renkasi vaidmenis ir kaukes. Autorė meistriškai panaudoja lietuvių pasakymą perkeltine prasme „įlįsti į kieno nors kailį“ arba „kieno nors kailyje pabūti“ – patekti į kieno nors padėtį, atsidurti kieno nors vietoje, kuo nors tapti. Tačiau pasakojime apie jau pažįstamos veikėjos Pupytytės norus atsiranda fantastinis elementas – Pupytytė išties atsiduria pelės kailyje. O pabaigoje pateikiamas aiškus moralas (pamokymas): „Narsi širdis gali plakti ir pilkos pelytės krūtinėje“.

Skaitydami šį tekstą mokiniai ras pavartotų daiktavardžių, kurie atsako į klausimą *kuo?*, ir patys mokysis juos vartoti kalboje.

I

*Kūrinio I dalies
skaitymas,
atsakymai į
klausimus.*

Nijolės Kepenienės kūrinys „Kailiai ir širdys“ (iš mokiniams jau žinomos knygos „Pupytytė ir jūra, ir sriuba“. P. 49 – 50) vadovėlyje padalytas į dvi dalis. Pirmiausia skaitome pirmą dalį, ją aptariame pagal klausimus, paskui – antrąją. Pasirenkame skaitymo būdą ir susipažįstame su tekstu. Nežinomi žodžiai paaiškinti žodynėlyje. Nagrinėkime kūrinį pagal vadovėlio klausimus: tegul atsakydami į pirmą klausimą mokiniai grįžta į tekstą ir perskaito atsakymą. Kad atsakytų į antrą klausimą, reikia mokiniams pasiruošti: galima susirašyti, kuo norėjo būti Pupytytė: pirmiausia pantera, paskui žirafa, delfinu, dar ežiu, rojaus paukšte, drambliu. O sapne norėjo būti liūtu, drakonu, bet tapo pelyte. Jeigu mokytojas rastų išvardytų gyvūnų nuotraukų ar piešinių, galėtų juos išdėlioti ta tvarka – būtų puikus antro klausimo atsakymo planas.

Kūrinyje yra pavartota lietuvių liaudies patarlė „Rytas už vakarą protingesnis.“ Aptarkime su mokiniais, kada taip sakoma (kai nesiseka ko nors nuspręsti, dėl ko nors susitarti, atidedame vėlesniam laikui, kitai dienai, todėl taip ir sakome).

II

Kūrinio II dalies

Antra kūrinio dalis irgi turėtų būti skaitoma klasėje, nes reikia išsiaiškinti

skaitymas, svarbi kūrinio mintis.

III

Daiktavardžių, kurie atsako į klausimą **kuo?**, radimas kūrinyje. Jų lyginimas su kitais daiktavardžiais.

IV

Daiktavardžių, kurie atsako į klausimą **kuo?**, galūnių rašyba.

V

Pratybų sąsiuvinio užduotys.

svarbią jo mintį, suformuluotą pabaigoje. Galima vadovautis šiai daliai skirtais klausimais. Autorė aprašo negražią situaciją klasėje – vaikai tyčiojasi iš berniuko, įsikūnijusio į paršelį. Ir niekas jo negina, tik Pupyte, virtusi pelyte ir jos draugė tikra pelytė. Raskime ir perskaitykime, kas atsitiko klasėje. O tada perskaitykime svarbius Pupytes žodžius: „Narsi širdis gali plakti ir pilkos pelytės krūtinėje. Kailis nesvarbu“. Štai kodėl autorė kūrinių pavadino „Kailiai ir širdys“. Vaikai, turėję visokių galingų žvėrių kailius, elgėsi netinkamai, skriaudė silpnesnįjį, nė vienas nedrįso jo ginti, o mažos pelytės nepabūgo ir visus pamokė.

Padiskutuokime su mokiniais, kas šiame kūrinyje yra kaip gyvenime, o kas kaip pasakoje.

Kūrinyje tinka susipažinti su daiktavardžio klausimu **kuo?**, nes jame yra nemažai daiktavardžių, kurie atsako į šį klausimą. Pabūkime **kuo?**: *liūtais, kiškiais, katytėm, šuniukais, varna, gulbe, šikšnosparniu, pantera, žirafa, delfinu, rojaus paukšte, drambliu, pele, liūtu, drakonu*. Labai svarbu, kad mokiniai skirtų vienodai tariamus moteriškosios giminės daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **kas?** ir kurie atsako į klausimą **kuo?** Visi kartu atlikime vadovėlio 72 puslapio užduotį: reikia nurašyti sakinius ir parašyti skliaustuose klausimą **kas?** arba **kuo?** Padarykime su mokiniais išvadą, kad kai kurie daiktavardžiai, atsakantys į klausimą **kas?** ir **kuo?**, turi tas pačias galūnes. (formas). Tačiau yra du sunkesni atvejai – jie pateikti plakatėlyje ĮSIŽIŪRĖKITE! (P. 73) Paanalizuokime tuos atvejus – palyginkime:

Vyriškosios giminės vienaskaitos daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą **kuo?**, yra panašūs į vyriškosios giminės daugiskaitos daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **ko?**:

Vyr. g. vns. **kuo?** – *vardu, drambliu, paršiuku, namu, vaiku, ...*

Vyr. g. dgs. **ko?** – *vardų, dramblių, paršiukų, namų, vaikų, ...*

Moteriškosios giminės vienaskaitos daiktavardžiai, kurie atsako į klausimą **kuo?**, yra panašūs į moteriškosios giminės vienaskaitos daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **ką?**:

Mot. g. vns. **kuo?** – *pele, žirafa, meška, daina, egle, ...*

Mot. g. vns. **ką?** – *pelę, žirafą, mešką, dainą, eglę, ...*

Taigi su mokiniais baigiame sakinį: *Jeigu daiktavardis atsako į klausimą **kuo?**, jo gale nosinės nerašome* (dar galime pridurti: jo galūnę visada tariame trumpai).

Pratybų sąsiuvinio 52-as puslapis skirtas daiktavardžio klausimui **kuo?** Pirmo pratimo tekste mokiniai ras daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **kuo?**: *cukrumi, sekliu, dantimis*. Jų nedaug, bet svarbu, kad mokiniai juos pastebėtų tekste, nes kartu matys vartojimo pavyzdį. Antrame pratime reikia parašyti klausimus: *dviračiu (kuo?), nuo žemės (nuo ko?), žeme (kuo?), upeliu (kuo?), kojomis (kuo?), vandeniu (ką?), po žeme (po kuo?), vanduo (kas?), dykuma (kuo?), limonado (ko?)*. Dar kartą visi aptarkime plakatėlių žodžius, palyginkime pateiktų daiktavardžių galūnių rašybą. Trečias pratimas – vaikų fantazijai lavinti ir mokytis vartoti daiktavardžius (*kuo?, su kuo?, po kuo?*).

Namų darbai.

Mokiniai turėtų įrašyti į sakinius labai netikėtus dalykus: *Šarka rašo su uodega. Lapė šoka su gaidžiu. Upe plaukia akmuo. Grybai auga po vandeniu. Po egle miega saulė. Ežys pasipuošė švelniu kailiuku. Žirafa džiaugiasi šiltais kailiniais.*

Pratybų sąsiuvinio 53-ias puslapis skirtas namų darbams. Mokiniai įtvirtins daiktavardžių, kurie atsako į klausimus **ka?** ir **kuo?**, vartojimą: rašys juos sakinyje, ras tekste, nagrinės. Skirdami užduotis trumpai paaiškinkime jas mokiniams. Pirmame pratime reikia pastebėti dešimt daiktų ir apibraukti jų kontūrus (kad būtų aiškiau, galima pasiimti skirtingų spalvų pieštukus). Tegul vaikai patys randa tą dešimtį daiktų. Turėtų rasti ir parašyti sakinį: *Aš matau gitarą, kamuolį, teniso raketę, kastuvą, riedlentę, (sportinę) kepuraitę, voverę, žuvį, laistytuvą, automobilį.* Antro pratimo tekstas apie cirką, jam reikia sugalvoti pavadinimą ir tekste pabraukti 6 daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **ka?** (*į ka?* arba *kur?*), ir 6 daiktavardžius, kurie atsako į klausimą **kuo?** (*su kuo?*).

Ka? į ka?: *Andriuką, į cirką, būgną, dūdelę, vežimėlį, šokius, vielą.*

Kuo? su kuo?: *su kelnytėmis, švarkeliu, balionais, pirštais, kojytėm, galva.*

Trečias pratimas reikalauja atidumo ir žinių apie daiktavardį – išnagrinėti visus tekste rastus daiktavardžius. Pavyzdžiai yra.

7 tema. Kur žemės vidurys?

Tikslas – susipažinti su pluoštelio lietuvių liaudies minklių, pasaka; mokytis nusakyti vietą, kelti daiktavardžio klausimus *kur?*, *kame?* rašyti daiktavardžių, kurie atsako į šiuos klausimus, galūnes:

- skaitys ir mins **minkles**;
- susipažins su lietuvių pasaka „**Žmogus ir velnias**“;
- aptars pasakos veikėjus;
- daugiau sužinos apie lietuvių pasakų įdomias būtybes;
- aptars **paveikslą**, nusakys jame nupieštų daiktų vietą;
- prisimins daiktavardžio klausimus **kur?**, **kame?**, toliau mokysis juos kelti;
- mokysis rašyti daiktavardžius, kurie atsako į klausimus **kur?**, **kame?**;
- mokysis nusakyti vietą, sakiniuose vartoti daiktavardžius.

Priemonės: Vad. P. 74–75. Pr. 1. P. 54–55.

Mokytojui.

Šios temos pavadinimui pasirinkta lietuvių minklė *Kur žemės vidurys?*. Mokiniai skaitys keletą naujų minklių, kuriose kalbama apie vietą. Su minkle susijusi ir lietuvių pasaka „**Žmogus ir velnias**“. Daiktų vieta svarbi ir dailininko paveiksle – jis „suklydo“ pavaizduodamas veikėjus ne jiems būdingoje buvimo vietoje. Taigi visa šiai temai skirta literatūrinė ir vaizdinė medžiaga susijusi su vieta, nes, mokant gramatikos, atėjo eilė klausimui *kur?* (*kame?*) ir vietos nusakymui lietuvių kalboje.

Su klausimais *kur?*, *kame?* mokiniai pradėjo pažindintis jau pirmoje klasėje,

I

Minklių aiškinimasis.

juos kelti daiktų pavadinimams mokėsi antroje, o trečioje jau vartoja *daiktavardžio* sąvoką ir kalba apie daiktavardžius, kurie atsako į klausimus *kur?*, *kame?*, ir nurodo daikto, veiksmo, reiškinių ar kt. vietą. Šie klausimai labai svarbūs mokantis daiktavardžių galūnių rašybos.

II

Pasakos skaitymas ir aptarimas: gudrūs klausimai, veikėjų apibūdinimas.

Keletą minučių skirkime **minklėms**: tegul vienas mokinys skaito minklę, o kiti – jos atsakymą. Bet jį reikia ne tik perskaityti, bet ir paaiškinti. Jeigu sunkiai sekasi, mokytojas gali užvesti ant kelio, pavyzdžiui, parodyti siūlų kamuolį, pasukinėti gaublį ir paaiškinti, kad kamuolyje kiekvienas taškas gali būti jo vidurys. Galima pasikalbėti, kur geriausiai kiekvienas jaučiasi (tikriausiai namie). Mūsų senoliams visada skaniausias buvo savo šulinio vanduo, todėl ir gimė tokia minklė. Žinoma, šiuolaikiniams vaikams, ypač miesto, tai neaktualu.

III

Gramatinės užduotys vadovėlyje. Rašybos taisyklė.

Lietuvių pasaką „**Žmogus ir velnias**“ (kn. Nė velnio nebijau. V.: Vyturys, 1988. P. 175–176) pirmiausia mokiniai gali perskaityti tyliai. Tada išsiaiškinami nežinomi žodžiai, aptariama, kas buvo įdomu, patiko šioje pasakoje. Būtinai dar kartą perskaitykime žmogaus klausimus velniui. Tai tarsi trys minklės, iš kurių paskutinė jau skaityta šioje pamokoje. Apibūdinkime pasakos veikėjus: koks yra žmogus (vargšas, bet gudrus), koks yra velnias (galingas, bet kvailas). Kaip ir dauguma pasakų, ši baigiasi žmogaus pergale – jis laimi maišą aukso.

IV

Paveikslo aptarimas. Vietos nusakymas.

Labai svarbios vadovėlio kalbos užduotys: mokiniai nurašo minklių daiktavardžius, kurie atsako į klausimus *kur?* arba *kame?* Šie daiktavardžiai paryškinti, todėl nesunku užduotį atlikti savarankiškai. Būtinai nuspalvinkime galūnes, kad geriau įsimintume jų rašybą. Antra užduotis – pasakoje rasti penkis daiktavardžius, kurie atsako į klausimus *kur?* arba *kame?*: *miške*, *pušyne*, *šile*, *pasaulyje*, *viduryje*. (Prie šių daiktavardžių dar galima priskirti *ant kelmo*, nes taip pat šiuo junginiu nurodoma vieta *kur?*) Praginkime mokinius sugalvoti daugiau panašių pavyzdžių: *mieste*, *ežere*, *jūroje*, *gatvėje*, *širdyje*, *Vilniuje*, *Lietuvoje*, ... Ir jau galime visi kartu suformuluoti rašybos taisyklę: **Jeigu daiktavardis atsako į klausimą *kur?* (*kame?*), jo gale visada rašome *-e* (net *po j!*).**

Vadovėlio 75 puslapyje yra nupieštos juokingos situacijos. Visi kartu aptarkime paveikslą ir atsakykime į klausimus. Reikalingi žodžiai yra prie žodyno ženklų. Galima dirbti ir grupėmis: viena grupė atsako į vienus klausimus, kita – į kitus, paskui skaitoma garsiai ir aptariama, akcentuojama, kaip parašė daiktavardžius, kurie atsako į klausimą *kur?*: *Vaikas tupi lizde*. *Gandras maudosi vonioje*. *Obelis auga ant stogo*. *Kaminas stovi ant žemės*. *Triušis yra šuns būdoje*. *Šuo tupi triušio narvelyje*. *Avytė yra automobilyje*. *Kriaušės auga ant eglės*. *O turėtų būti: Vaikas maudosi vonioje*. *Gandras tupi lizde*. *Obelis auga sode* (*kieme*). *Kaminas stovi ant stogo*. *Triušis yra narvelyje*. *Šuo tupi būdoje*. *Avytė yra pievoje* (*kieme*, *tvarte*).

Kaip matome, vietai nusakyti reikėjo ir daiktavardžių, kurie atsako į klausimą *ko?* ir turi sau priklausantį žodį *ant*. Prie žodyno ženklų yra daugiau pavyzdžių – daiktavardžių, kurie pasako vietą – tegul mokiniai su jais sugalvoja

<p>V</p> <p>Pratybų sąsiuvinio užduotys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - daiktavardžių, kurie atsako į klausimą <i>kur?</i> (<i>kame?</i>) radimas tekste; - jų rašybos įtvirtinimas; - kūrybinė užduotis; - žodžių, kurie atsako į klausimą <i>ką veikia?</i>, rašybos kartojimas; - mokomės nusakyti vietą daiktavardžiais su žodeliais <i>prie, po, už ir pan.</i>; - kaip išmokome rašyti - daiktavardžių galūnes. 	<p>sakinių. Jeigu patiko šios užduotys, gali patys panašiai fantazuoti.</p> <p>Pratybų sąsiuvinio užduotys skirtos daiktavardžiams, kurie atsako į klausimus <i>kur?</i> arba <i>kame?</i> Perskaičius pirmo pratimo tekstą, reikėtų jį trumpai aptarti, ką naujo mokiniai sužinojo. Tada atliekama gramatinė užduotis: mokiniai turėtų rasti ir pabraukti žodžius: <i>pasakose, pekloje, pelkėse, jaujose, paežerėse, pievose, giriose, raistuose, sodybose, miškuose, name, svirne, kamaroje (po krosnimi)</i>. Antrame pratime žaidžiama su vienaskaita ir daugiskaita: <i>pasakose – pasakoje, pekloje – peklose, pelkėse – pelkėje, jaujose – jaujoje, paežerėse – paežerėje, pievose – pievoje, giriose – girioje, raistuose – raiste, sodybose – sodyboje, miškuose – miške, name – namuose, svirne – svirnuose, kamaroje – kamarose</i>. Svarbu, kad trečiokai įsiziūrėtų, įsidėmėtų, kad ir vienaskaitos, ir daugiskaitos daiktavardžių, kurie atsako į klausimą <i>kur?</i> (<i>kame?</i>), gale rašoma <i>e</i>.</p> <p>Atokvėpiui – lengvesnis trečias pratimas, jį mokiniai atlieka savarankiškai, tačiau iš jo seka sunkesnė ketvirta užduotis – reikia melus pakeisti teisybe. Šią užduotį atlikime visi kartu arba poroje su suolu draugu ar drauge. Sakiniai turėtų skambėti taip: <i>Aš kilst meškerę – ogi žuvis užkibusi. Žiūriu – ogi danguje varna mažą paukštelį vejasi. Laimė, paukštelis pasislėpė miške</i>.</p> <p>Ne šiai temai skirtas penktas pratimas, bet abi mįslės susijusios su melu pasaka (pirmosios atsakymas – <i>žuvis</i>, antrosios – <i>varna</i>. Bet čia svarbu pakartoti žodžių, kurie atsako į klausimą <i>ką veikia?</i>, rašybą.</p> <p>Kitame (55-ame) pratybų puslapyje labai svarbus plakatėlis Mokykitės! ir septintas pratimas. Atlikime jį visi kartu: pamokykime vaikus nusakyti vietą daiktavardžiais su žodeliais <i>prie, po, už, ir pan.</i> (Su <i>prielinksnio</i> sąvoka trečiokai dar nesupažindinami, tik mokomi prielinksnius vartoti praktiškai.) Mokiniai turėtų parašyti sakinius: <i>Stalas yra kambaryje. Obuoliai padėti ant stalo. Batai palikti po stalu. Kibiras stovi prie stalo. Medis auga kieme. Lizdas yra medyje. Paukštis vabalus renka po medžiu. Katė paukščio tyko už medžio</i> (reikalingi žodžiai yra dešinėje už brūkšnio).</p> <p>Šeštas pratimas skirtas pasitikrinti, kaip trečiokai išmoko rašyti daugelio daiktavardžių galūnes. Rašybai pasitikrinti prireiks įvairių klausimų: <i>kur?</i> arba <i>kame? ko? kas? ką?</i> Įrašius galūnes, reikėtų pasitikrinti, ar kas nepadarė klaidų, pasiaiškinti.</p>
--	---

8 tema. Kas kur atsitinka?

Tikslas – susipažinti su lietuvių vaikų literatūros klasikės Bronės Buivydaitės pasakojimu, suprasti, kaip pasakojime nusakoma vieta; išsiaiškinti, kaip lietuviai kreipiasi, mokytis taisyklingai kreiptis; įtvirtinti daiktavardžių, kurie atsako į klausimus *kur?*, *kame?*, rašybos taisyklę:

- skaitys Bronės Buivydaitės pasakojimą „Šilelyje“;
- supras pasakojimo vietą, laiką, veikėjus, kas įvyko;
- susipažins su pasakojimo planu, pagal jį atpasakos tekstą;
- išsiaiškins, kuriais daiktavardžiais kreipiamasi, kuo jie ypatingi;
- mokysis taisyklingai kreiptis;
- prisimins daiktavardžių, kurie atsako į klausimus *kur?*, *kame?*, rašybos taisyklę;
- pasakos, mokysis vartoti daiktavardžius (ir kitus žodžius).

Priemonės: Vad. P. 76–77. Pratybų sąsiuvinyje šiai temai užduočių neskirta.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I Pasakojimo I dalies skaitymas, jo tęsinio kūrimas.</p> <p>II Kūrinio aptarimas: - veikėjai; - įvykis; - vieta, laikas.</p> <p>III Pasakojimo II dalies skaitymas. Planas.</p> <p>IV Gramatikos užduotys: - kaip kreipiamasi; - mokomės kreiptis; - įtvirtiname daiktavardžių (<i>kur?kame?</i>)</p>	<p>Vadovėlyje trečiokai supažindinami su lietuvių vaikų literatūros klasikės Bronės Buivydaitės knygos „Auksinis batelis“ (V.: Vaga, 1984. P. 76–80) ištrauka. Kūrinys nesudėtingas, labai tikroviškas, jo centre – berniuko nuotykis miške. Jeigu trūksta laiko, kūrinį galima palikti savarankiškam skaitymui namie. Kitą savaitę galima skirti keletą minučių ir jį aptarti. Tikslinga jį išmokti atpasakoti (žodžiu) – taip trečiokai plės ir aktyvins savo žodyną, mokysis vartoti įvairius daiktavardžius ir tuos, kurie nurodo vietą bei kuriais kreipiamasi. Pratybų sąsiuvinyje šiai temai užduočių nenumatyta.</p> <p>Kadangi tikriausiai bus mokytojų, kurie norės klasėje skaityti ir analizuoti šį tekstą, aptarsime, kas svarbu dirbant su juo.</p> <p>Skaitant Bronės Buivydaitės pasakojimą „Šilelyje“, dėmesys skiriamas įvykiui ir kur tas įvykis vyksta. Tekstas padalytas į dvi dalis. Perskaičius pirmą dalį spėjama, kas bus toliau. Tegul mokiniai sugalvoja ir siūlo savo variantus (įdomu, gal šiuolaikiniai mokiniai pasinaudos šiuolaikinėmis technologijomis – mobiliuoju telefonu).</p> <p>Skaitydami stabtelėkime prie ryto šilelyje aprašymo – tegul mokiniai dar kartą perskaito pirmą pastraipą. Aptarkime veikėjus ir įvykį – padėkime mokiniams papildomais klausimais: <i>Kas grybavo? Kur?Kada? Ką rado mama, Petriukas? Ką Petriukas išgirdo? Kur? Ką jis pamatė? Ką veikė berniukas? Ką jis suprato? Kaip Petriukas pasijuto paklydęs miške?</i></p> <p>Paspėlioję, kas buvo toliau, perskaitykime antrą dalį ir palyginkime savo ir autorės versiją. Šią dalį aptarkime pagal vadovėlio klausimus.</p> <p>Vadovėlyje siūloma mokyti planuoti tekstą: pateiktas jo planas, pagal jį reikia suskirstyti pasakojimą, t. y. kiekvienai plano daliai rasti teksto dalį. Darbas atliekamas žodžiu. Tada tekstas atpasakojamas žiūrint į planą.</p> <p>Gramatikos užduotys pateiktos prie kalbo ženklų. Tekste yra pabraukta keletas daiktavardžių. Mokiniai turi pasakyti, į kokius klausimus jie atsako: <i>šakos – kas?, senelė – ką?, takelis – kas?, mišką – ką?, motiną – ką?</i> Tačiau tekste yra daiktavardžių, kurie neatsako į jokių klausimų. Perskaitykime pavyzdžius plakatėlyje ĮSIŽIŪRĖKITE! Kas? – <i>senelė</i>, bet <i>senele!</i> (stipriau tariame paryškintą skiemenį) neatsako į jokių klausimų. Taip pat žodžiai <i>mama, Petriuk, voveraitė</i> ir visi kiti, kuriais į ką nors kreipiamės. Raskime tekste šių daiktavardžių pavyzdžių. Paaiškinkime mokiniams, kad lietuvių kalboje taip kreipiamės arba yra speciali daiktavardžio forma, kuria kreipiamės (pasiūlykime kreiptis vienam į kitą): <i>Onute, Bernardai, katine, dėde, teta</i> ir pan. Yra kalbų, kurios tokių daiktavardžių neturi, o kreipiasi daiktavardžiu, kuris atsako į klausimą kas? Žinoma, apie kreipinį mokiniai dar kalbės vyresnėse klasėse, dabar tik pradėdame mokyti, kaip taisyklingai kreiptis.</p> <p>Plakatėlyje dar kartą mokiniams primenama daiktavardžių, kurie atsako į klausimą kur? (kame?), rašybos taisyklė: ir vienaskaitoje, ir daugiskaitoje šių daiktavardžių gale rašoma <i>e</i>.</p>
--	---

<p>- rašybą.</p> <p>V</p> <p>Namų darbai.</p>	<p>Jeigu mokytojas nuspręs skirti namų darbus, gali pasiūlyti mokiniams parašyti B. Buivydaitės pasakojimo „Šilėlyje“ atpasakojimą. Planas yra, belieka tik visą įvykį perteikti trumpiau, savais žodžiais. Kur kils sunkumų, galima pasižiūrėti į tekstą.</p>
---	--

9 tema. Kaip išmokome kelti daiktavardžių klausimus?

Tikslas – apibendrinti daiktavardžių klausimus, patikrinti, kaip išmoko juos kelti, vartoti įvairias daiktavardžio formas, mokytis kreiptis, įtvirtinti daiktavardžių rašybos taisykles, įsivertinti, kaip moka rašyti daiktavardžių galūnes:

- skaitys **Vygando Račkaičio** tekstą „**Genio namai**“, kuriame yra daiktavardžių, atsakančių į visus aptartus klausimus;
- kiekvienam daiktavardžio klausimui ras pavyzdžių;
- skaitys eilėraščių ištraukas, kuriose yra klausimų;
- patys mėgins kurti eilėraščius su klausimais;
- prisimins išmoktas daiktavardžių galūnių rašybos taisykles;
- rašys tikrinamąjį diktantą arba atliks testą.

Priemonės: Vad. P. 78–79. Pr. 1. P. 56–57, 59.

<p><i>Mokytojui.</i></p> <p>I</p> <p><i>Pamokos tikslas.</i></p> <p>II</p> <p><i>Atliekamos užduotys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - žaidimas klausimais; - teksto skaitymas; - nustatome, į 	<p>Apibendriname gramatikos mokymo požiūriu labai svarbų daiktavardžio skyrių – mokiniai susipažino su visais daiktavardžio klausimais: <i>kas? ko? kam? ką? kuo? kur?</i> arba <i>kame?</i> (su <i>linksnio</i> sąvoka trečiokai dar nesupažindinami), mokėsi juos kelti, rasti daiktavardžius, kurie atsako į tuos klausimus, pagal klausimus kaityti ir vartoti daiktavardžius sakinyje, juos rašyti. Šiai temai skiriamos dvi pamokos.</p> <p>Pirmiausia visi kartu chorų perskaitykime temą „Kaip išmokome kelti daiktavardžių klausimus?“ ir išsiaiškinkime pamokos tikslą – patikrinsime, kaip kiekvienas mokame tuos klausimus kelti, derinti, kitaip sakant, keisti daiktavardžių galūnes, kad jie tiktų sakinyje, juos rašyti.</p> <p>Pamokoje paraleliai atliekamos vadovėlio ir pratybų sąsiuvinio užduotys, nes jos viena kitą papildo, pastiprina. Iš eilės skaitomi ant snaigių surašyti daiktavardžių klausimai, aptariama, kad ant vienos snaigės klausimo nėra, o yra šauktukas. Kad mokiniai geriau suvoktų klausimus, atlikime pirmą pratybų sąsiuvinio pratimą (P. 56): ne tik nuspalsvinkime eilėraščio klausimus, bet visi prisiminkime kuo daugiau klausimų ir juos surašykime lapelyje (mokytojas rašo lentoje).</p> <p>Tuomet geriau skaitantis mokinys arba mokytojas raiškiai perskaito Vygando Račkaičio tekstą „Genio namai“ (kn. Račkaitis V. Pavasario žvanguliai. V.: Vaga, 1984. P. 56), išsiaiškinami vaikams nežinomi žodžiai, aptariamas turinys.</p> <p>Tuomet skaitoma po sakinį ir pabrauktam žodžiui „nuleidžiama“ snaigė su</p>
---	--

<p><i>kokį klausimą atsako pabraukti daiktavardžiai;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>daiktavardžiai, kuriais kreipiamės;</i> - <i>pratybų sąsiuvinio teksto skaitymas;</i> - <i>randami daiktavardžiai;</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>daiktavardžiai suskirstomi pagal klausimus;</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>daiktavardžių nagrinėjimas (gali būti patikrinamoji užduotis).</i> 	<p>klausimu, t. y. pasakoma, į kokį klausimą atsako pabrauktas daiktavardis. Dar daugiau būtų naudos, jeigu mokiniai pasakytų pilną klausimą, o ne tik klausiamąjį žodį: Kas išsirinko aukštą pušį? – <u>genelis</u>. Ką išsirinko genelis? – <u>pušį</u>; Ką mato iš jos? – <u>upę, pievą, keliuką</u>. Ir t. t. Kitų daiktavardžių klausimai: <i>uoksq, namą, namus, kiaušinėlius, vaikučius – kq?, šilę, namę – kur?, plaktuku, būstais – kuo?, skiedros, kepuraitę, genys, namas, voverės, širdis – kas?, zylutėms, paukščiams, geniui, genienei – kam?, genio, nuomos – ko?</i></p> <p>Snaigė su šauktuku turi nusileisti prie daiktavardžio <i>Geneli!</i> Aptarkime, kad taip kreipiamasi į genelį, daiktavardis <i>geneli</i> – į jokią klausimą neatsako. Perskaitome pavyzdžius plakatėlyje MOKYKIMĖS!</p> <p>Skaitomas antro pratimo tekstas, trumpai aptariamas pagal užduotį. (Ką Kaukučiai pamatė raganos trobelėje, kad taip išsigando, galima sugalvoti vėliau, pavyzdžiui, pamokos pabaigoje).</p> <p>Aliekama trečio pratimo užduotis: mokiniai iš eilės skaito po vieną teksto sakinį ir pasako daiktavardžius, visi pasibraukia:</p> <p style="text-align: center;"><u>Kaukučiai</u> paėjęjo šiek tiek <u>takeliu</u> ir priėjo <u>trobelę</u>. <u>Raganos</u>?! Taip, žinoma. Tai buvo <u>raganos trobelė</u>. <u>Namelis</u> buvo dengtas <u>saldumynais</u>, didelėmis balto ir juodo, netgi žalio <u>šokolado plytelėmis</u>, įvairiausių <u>formų tešlainiais</u>, apibarstytais <u>cukraus pudra</u> ir <u>marcipanais</u>. Taip ir turi atrodyti padori <u>trobelė</u>, skirta <u>vaikų pramogoms</u>. <u>Viduje</u> kažkas griežė <u>ryla</u>, o prie <u>langu</u> stovėjo ir gulėjo <u>lėlės, meškiukai, kareivėliai</u> ir visokie pliušiniai <u>žvėreliai</u>. Bet geriau išžiūrėję <u>Kaukučiai</u> paklaiko...</p> <p>Radę visus daiktavardžius, mokiniai juos suskirsto pagal klausimus. Pagal savo klasės mokinių lygį mokytojas sprendžia, ar šią užduotį skirti atlikti savarankiškai (tada numatomas laikas) ar atliks visi kartu.</p> <p>Kas? <i>Kaukučiai, trobelė, namelis, lėlės, meškiukai, kareivėliai, žvėreliai</i> Ko? (Kieno?) <i>raganos, šokolado, formų, cukraus, vaikų, langu</i> Kam? <i>pramogoms</i> Ką? <i>trobelę</i> Kuo? <i>takeliu, saldumynais, plytelėmis, tešlainiais, pudra, marcipanais, ryla</i> Kur? Kame? <i>viduje</i></p> <p>Paskutinis pirmos pamokos darbas – vėl grįžtama į vadovėlį ir atliekama puslapio apačioje parašyta užduotis: kiekvienam klausimui nurašyti po du pabrauktus daiktavardžius ir juos išnagrinėti pagal pavyzdį, pateiktą vadovėlyje. Šį darbą mokiniai gali atlikti ant lapelių, mokytojas surenka ir greitai peržiūri – išaiškės, ką kiekvienas moka, o ko dar reikia pasimokyti.</p> <p>Antrą pamoką skirkime kūrybai ir daiktavardžių rašybai. Pirmiausia perskaitykime vadovėlyje klausimų eilėraščius. (Jeigu trūksta laiko, galima šią medžiagą skirti namų darbams.) Tegul mokiniai atlieka puslapio apačioje nurodytas pirmas dvi užduotis. Trečiąją, kūrybinę, gali atlikti namie.</p>
---	--

IV

Daiktavardžių rašybos taisyklės:

- kas?
- ką?
- ko?
- kur? kame?
- ką rašyti: e ar ia?

V

Įvertinimas arba įsivertinimas.

Po to išanalizuokime vadovėlio paraščių plakatėlius AR MOKAME? Tegul trečiokai pakomentuoja juose sutrumpintai parašytas taisykles:

Kai vienaskaitos daiktavardis atsako į klausimą **ką?**, jo gale rašome **nosinę raidę**.

Kai daugiskaitos daiktavardis atsako į klausimą **ko?**, jo gale rašome **nosinę raidę**.

Kai vienaskaitos ir daugiskaitos daiktavardžiai atsako į klausimą **kur?** arba **kame?**, gale rašome **e**.

Visi kartu analizuojame ketvirto pratimo lentelės daiktavardžius:

1. Peržiūrime daiktavardžių, kurie atsako į klausimą **kas?**, galūnes. Kurios kelia pavojų rašant suklysti? **broliai, ežiai** tariame e, bet rašome **ia**. Skaitome pirmą taisyklę ir ją pabaigiame – sugalvojame ir parašome pavyzdžių: **elniai, peiliai, medeliai, seneliai, ...**

2. Peržiūrime daiktavardžių, kurie vienaskaitoje atsako į klausimą **ką?**, galūnes. Skaitome antrą taisyklę ir ją užbaigiame: ... **visada rašome nosinę raidę, pavyzdžiui: mamą, tėtį, klasę, sieną, medį, ...**

3. Peržiūrime daiktavardžių, kurie daugiskaitoje atsako į klausimą **ko?**, galūnes. Skaitome trečią taisyklę ir ją užbaigiame: ... **visada rašome nosinę raidę, pavyzdžiui: mamų, tėčių, klasių, sienų, medžių, ...**

4. Peržiūrime daiktavardžių, kurie vienaskaitoje ir daugiskaitoje atsako į klausimą **kur?** arba **kame?**, galūnes. Skaitome ketvirtą taisyklę ir ją užbaigiame: ... **paskutinė jo raidė visada e pavyzdžiui: mamoje, tėtėje, klasėje, sienoje, medyje, ...**

Siūlome išanalizuoti dar penktą pratimą. Tai tarsi pačių mokinių sukurtos dvi taisyklės. Iš tiesų tai supaprastinta taisyklė, kuri skambėtų taip: *Jei vienaskaitos daiktavardis atsako į klausimą kas? ir turi galūnę -ias, -is, -ys, -a, -i, -uo, tai kitose to daiktavardžio formose rašome ia arba iai: kelias – keliai, keliams, viltis – vilčiai, pirtis – pirtiai, sesuo – seseriai, seseria ir kt.* Tačiau trečiokams ši taisyklė dar per sunki – reikia įsiminti ne vieną galūnę. Todėl siūlome pamėginti **e** ir **ia** rašybos daiktavardžių galūnėse mokytis keliant klausimą **ko?**

Skaitome pirmą taisyklę: **ko?** – **brolio**, tai visur bus **ia**: **broliai, broliams, broliais**. Taigi minkštumo ženklas **i** pereina į kitas to žodžio galūnes (todėl niekaip netiks rašyti e).

Skaitome antrą taisyklę: **ko?** – **gėlės**, tai visur rašysime kaip girdime – **e** (nesunku atsiminti, jei pasakysime sugyvindami, kad raidė **ė** pameta tašką ir virsta **e**).

Visi kartu aiškinkimės ir įrašykime praleistas žodžių raides: **Keliai, keliams, keliais (nes kelio), varlei, varlę, varles (nes varlės), spygliai, spygliams, spygliais (nes spyglio), kepurei, kepurę, kepure (nes kepurės), medžiai, medžiams, medžiais (nes medžio)**. Žinoma, galima tikrintis rašybą pagal klausimą **kas?**

Aptarus visas taisykles, galima rašyti tikrinamąjį diktantą arba atlikti IV testą (Prat.sąs. P. 59). Gali testą mokiniai atlikti namie ir patys įsivertinti.

Diktanto tekstas (žinoma, mokytojas gali rinktis ir kitą).

	<p><i>Voro tinklas</i></p> <p><i>Miške voras mezga tinklą. Ant kupros turi siūlą kamuolį. Tempia siūlą nuo šakos iki šakos. Štai ir viskas! Voras tinklą baigė. Lauks musių. Voras gaudo ne tik muses. Tinkle būna ir uodų. Net drugių ir bičių. Voro tinklas nebaisus tik paukščiams. Geniai ne tik suplėšo vorų tinklus, bet dažnai pagauna ir pačius vorus.</i></p>
--	--

IV T E S T A S – baigus IV vadovėlio skyrių „**IR MEDIS, IR PAUKŠTIS, IR ŽVĖRELIS...**“

Tikslas – įsivertinti, kaip supranta įvykių seką kūrinyje, kaip geba reikšti savo nuomonę apie veikėją; kaip išmoko kelti daiktavardžių klausimus, derinti daiktavardžius sakinyje, rašyti jų galūnes:

- pasitiks, ar geba teisingai pažymėti kūrinio įvykių seką;
- parašys savo mintis apie kūrinio veikėją;
- klausimams tekste ras daiktavardžius;
- įrašys praleistas raides – pasitiks, kaip išmoko rašyti daiktavardžių galūnes;
- atliktas užduotis įsivertins balais.

Priemonės: Vad. P. 62–79, Pr. sąs.1. P. 59, 60.

<p><i>Mokytojui.</i></p>	<p>Apie mūsų nuostatą dėl mokinių testavimo jau rašėme I testo įžangoje. Ir ketvirtas testas skirtas tik vaikui savarankiškai įvertinti save, pačiam pasitikrinti ir pasitaisyti. Jeigu vaikas nenori, gali testo neatlikti. (Mokytojas gali pasirinkti tikrinamąjį diktantą.) Testas yra nedidelės apimties – tik vieno puslapio. Mokiniui tikslingiausia būtų testą atlikti namie ir pačiam pasitikrinti: pavartyti vadovėlį, pažiūrėti atsakymus sąsiuvinio gale, susiskaičiuoti balus.</p> <p>Baigus šeštą vadovėlio skyrių „ Ir medis, ir paukštis, ir žvėrelis...“, atliekamas testas, kuris yra pratybų sąsiuvinio 59-me puslapyje. Jo atsakymai – sąsiuvinio gale – 60-ame puslapyje (kol kas juos pateikiu čia pat po paaiškinimų, kad mokytojas galėtų nukopijuoti ir išdalyti vaikams. Galima ir kitaip: vaikai testą atlieka namie, o kitą savaitgalį visi kartu pasitiks ir susiskaičiuoja balus.) Visos testo užduotys atliekamos savarankiškai, sąžiningai. Dar vienas pasiūlymas: pirmą kartą testo lapę viską rašyti paprastu pieštuku. Pasitikrinus atakymus galima pasitaisyti klaidas. Taip mokomasi, o ne tik įsivertinama.</p> <p style="text-align: center;">Skirdami šį testą trumpai paaiškinkime mokiniams jo atlikimo tvarką.</p>
<p style="text-align: center;">I</p> <p><i>Teksto skaitymas.</i></p>	<p>Pirma užduotis skirta pasitikrinti, kaip mokinys supranta tekstą, t. y. geba nusakyti įvykių seką. Pirmiausia reikia atidžiai perskaityti tekstą. Jeigu yra nežinomų žodžių, klausti mokytojo (jeigu skaito klasėje) arba namiškių. Be to, kai kurie žodžiai gali būti aiškūs iš konteksto.</p>
<p style="text-align: center;">II</p>	<p>1a užduotis. Mokinys sunumeruoja įvykius tokia seka, kaip jie buvo aprašyti</p>

<p><i>Ivykių sekos nustatymas.</i></p>	<p>pasakojime. Turėtų būti taip:</p> <p>2 Išaiškėja, kad šunytis niekieno. 3 Adelė pamaitina šunytį.</p> <p>1 Adelė pamato šunytį. 4 Mergaitė nešasi šunytį.</p> <p>5 Šunytį paima mokytoja.</p>
<p>III</p> <p><i>Savo nuomonės rašymas.</i></p>	<p>1b užduotis. Mokinys atsako į klausimą <i>Kodėl Adelei suskaudo širdį ir norėjosi verkti?</i> Rašo taip, kaip geba – svarbu, kad mąstyto, reikėtų savo nuomonę. Pavyzdžiai: <i>Niekas nenorėjo šunyčio. Adelė negalėjo šunyčio parsinešti į savo namus. Adelei tėveliai neleido laikyti šuns. Šunytis buvo labai nelaimingas. Šunyčiui buvo labai blogai. Bijoji, kad šunytis žus.</i></p>
<p>IV</p> <p><i>Kaip atpažįsta daiktavardžius ir jų klausimus.</i></p>	<p>2 užduotis. Skaitytame tekste „Šunytis“ randa kiekvienam klausimui po daiktavardį. Pavyzdžiai:</p> <p>Kas? <i>šunytis (arba šuniukas, automobilis, mokytoja)</i> Ko? <i>pamokų (po pamokų, sumuštinio, šuns, šuniuko)</i> Kam? <i>mokytojai</i> Ką? <i>šunytį (šuniuką, širdį, padarėlį, dureles, rankas)</i> Kuo? <i>balsu</i> Kame? <i>kuprinėje</i></p>
<p>V</p> <p><i>Kaip išmoko rašyti daiktavardžių (ir kt.) galūnes.</i></p>	<p>3 užduotis. Mokinys patikrina, kaip moka parašyti daiktavardžių galūnes – taikyti išmoktas taisykles. Įterptas ir vienas veiksmo žodis.</p> <p><i>Smagu žiemq lauke. Imi rogutes ir bėgi ant kalno. O ten jau daug draugų. Vieni nuo kalno skrieja rogėse, kiti – ant slidžių. Su tėčiu keliauji į čiuožyklą, išbandai ledą.</i></p>
<p>VI</p> <p><i>Rezultatų suvedimas, įsivertinimas</i></p>	<p>Atlikęs visas užduotis, mokinys patikrina atsakymus pratybų sąsiuvinio 60-ame puslapyje ir susiskaičiuoja balus. Tegul pats įsivertina: pamąsto, kaip sekėsi, ką jau moka, o ko dar reikia pasimokyti. Įvertinti gali paprašyti ir tėvų ar kitų namiškių.</p>

Pastaba. Bus tęsinys.